

การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

น.ส.ศรัญญา รณศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

3736721560

CU Theses 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

5684231427_3736721560

DEVELOPMENT OF LIFELONG LEARNING INDICATORS FOR THAI CITIZENS USING
COMMUNITY PARTICIPATION PROCESS

Miss Saranya Ronsiri

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
โดย	น.ส.ศรัญญา รณศิริ
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณะบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุขชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์)

ศรัญญา รัตนศิริ : การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. (DEVELOPMENT OF LIFELONG LEARNING INDICATORS FOR THAI CITIZENS USING COMMUNITY PARTICIPATION PROCESS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.อวยพร เรืองตระกูล

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ใช้การศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) จัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง การศึกษาเชิงคุณภาพลงพื้นที่ชุมชนจำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านหนองโน ต.หนองโน จ.สระบุรี 2) บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ จ.ประจวบคีรีขันธ์ 3) บ้านคีรีวง ต.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช 4) บ้านชีทวน ต.ชีทวน จ.อุบลราชธานี 5) บ้านเชิงค้อย ต.เชิงค้อย จ.เชียงใหม่ และ 6) ชุมชนเขายายดา ต.ตะพง จ.ระยอง การศึกษาเชิงปริมาณเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4,828 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.1) เจตคติต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ มีความสุขกับการเรียนรู้ และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 1.2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ประกอบด้วย มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเบื้องต้นได้ มีความสามารถพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการสื่อสาร และใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา 1.3) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่สนใจได้ จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ 1.4) มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้ มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และมีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้ และ 1.5) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้ มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ 2) ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา มีความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.80 ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง 5 ด้านเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเจตคติต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ 3) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง ประกอบด้วย 3.1) การวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และเกณฑ์การแปลผลคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และ 3.2) แนวทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	ลายมือชื่อชนิด
ปีการศึกษา	2561	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
		ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

3736721560
 CT :Thesais 5684231427 dissertation / recv : 05082562 00:49:15 / seq : 12

5684231427 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORD: Indicators, Lifelong learning, Thai citizens, Participation

Saranya Ronsiri : DEVELOPMENT OF LIFELONG LEARNING INDICATORS FOR THAI CITIZENS USING COMMUNITY PARTICIPATION PROCESS. Advisor: Asst. Prof. Suwithida Charungkaitikul, Ph.D. Co-advisor: Assoc. Prof. Auyporn Ruentrakul, Ph.D.

The study applied a mixed method design. Objectives were to: 1) develop indicators to measure lifelong learning for Thai citizens using community participation process; 2) validate and assess the quality of developed indicators using community participation process; and 3) develop a manual for delivering developed lifelong learning indicators to practices. A qualitative study was conducted using community participation process from six communities, including 1) Ban Nong No, Saraburi, 2) Ban Dan Singkhon, Prachuap Khiri Khan, 3) Kiriwong Village, Nakhon Si Thammarat, 4) Ban Chi Thuan, Ubon Ratchathani, 5) Ban Choeng Doi, Chiang Mai, and 6) Khao Yaida Community, Rayong. A quantitative study was conducted with a sample of 4,828 participants. The results were as follows: 1. The lifelong learning indicators for Thai citizens consist of five dimensions: 1) attitudes towards learning - awareness, importance and essence of learning, learning happiness, self-improvement need, and continuous learning. 2) skills and abilities to learn - Thai language proficiency, literacy, basic computational skill, foreign language skill, digital literacy, communication skill, and problem-solving skill. 3) self-directed learning skills – personal goal setting and learning plan, selecting self-directed learning method, self-responsibility and reliance, asking a right question, effectively searching of information online, being able to prioritize what to learn and summarize, and applying knowledge. 4) learning behaviors – being curious for learning, discipline, being thoughtful, ability to cope with change, being creative, being responsible to learn, having learning goal, supporting and helping others to learn. and 5) beneficial knowledge for lifelong learning. – general knowledge of health, nature, and environment related topics, understanding community context, community cultural and traditional competence, professional knowledge and skill, understanding civil rights and social welfare, ability to apply past knowledge to new situations, knowledge seeking ability, ability to continually increase their knowledge, being flexible, and skill development and capacity building. 2. The indicators developed with the content validity, the reliability of 0.94 and a discriminatory power value of 0.36 to 0.80. Developed model of lifelong learning indicators for Thai citizens fitted the empirical data. The factor loadings of indicators were all statistically significant ($p < .01$). A self-directed learning skill was weighted as the most important indicator, following by learning behaviors, skills and abilities to learn, beneficial knowledge for lifelong learning, and attitudes towards learning, which was of the least important indicator. 3. The manual for delivering developed lifelong learning indicators to practices consists of: 3.1) the measurement of lifelong learning levels consists of the lifelong learner of Thai citizens assessment and the Criterion-referenced interpretations of lifelong learning score of Thai citizen and 3.2) supporting and promoting guidelines to become a lifelong learner

Field of Study: Non-Formal Education

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

3736721560

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความเมตตาและกรุณาจาก ผศ.ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรศ. ดร.อวยพร เรืองตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม ที่คอยติดตามให้กำลังใจ รวมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และชี้แนะแนวทางการพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่ ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรศ. ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ. ดร. วีรฉัตร สุปัญญา ผศ. ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์ คณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ตั้งแต่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่กรุณา เสียสละเวลาให้สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจเครื่องมือวิจัย ประชาชนในชุมชนทั้ง 6 ชุมชนที่เข้า ร่วมการประชุมระดมความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่องานวิจัย อีกทั้งพลเมืองไทยผู้ให้ความ ร่วมมือในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยทุกท่าน

ขอขอบพระคุณครอบครัว และญาติพี่น้อง ที่สนับสนุนการเรียน คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และสร้างพลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ช่วยเหลือทั้งแรงใจและร่างกาย ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุน รัชดาภิเษกสมโภช

ศรัณญา รณศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	12
ตอนที่ 2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต	22
ตอนที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองไทย	43
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม	64
ตอนที่ 5 การพัฒนาตัวบ่งชี้.....	72
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	82
ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	95
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	99

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชน 99

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน..... 107

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง 109

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 113

 ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชน 113

 ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน..... 148

 ตอนที่ 3 ผลการจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง 161

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 176

 สรุปผลการวิจัย..... 179

 อภิปรายผล..... 187

 ข้อเสนอแนะ 192

บรรณานุกรม..... 195

ภาคผนวก..... 202

ประวัติผู้เขียน..... 248

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรไทยแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน).....	43
ตารางที่ 2 สำนักงานศึกษาธิการภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	102
ตารางที่ 3 ผลการสุ่มชุมชน	103
ตารางที่ 4 วันที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน และจำนวนผู้เข้าร่วม.....	105
ตารางที่ 5 การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง	110
ตารางที่ 6 จำนวนแบบสอบถามที่ต้องการเก็บข้อมูล.....	111
ตารางที่ 7 รายชื่อชุมชนที่ลงพื้นที่	121
ตารางที่ 8 สรุปตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการลงพื้นที่ชุมชน	143
ตารางที่ 9 ค่าความเที่ยงและค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย	157
ตารางที่ 10 ดัชนีตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของโมเดล.....	158
ตารางที่ 11 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย	159
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	162
ตารางที่ 13 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย.....	163
ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามเพศ	164
ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามช่วงอายุ	165
ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามระดับการศึกษา	166
ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามลักษณะชุมชน	167

ตารางที่ 18 การสังเคราะห์ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย..... 169

ตารางที่ 19 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์
ไทล์ 170

ตารางที่ 20 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย 171

ตารางที่ 21 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาแบบสอบถามด้วงบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมือง
ไทย 210

ตารางที่ 22 ค่าความเที่ยง และค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ
พลเมืองไทย 218

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามเพศ 221

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามช่วงอายุ ... 222

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามระดับ
การศึกษา 224

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามลักษณะชุมชน
..... 228

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 โมเดลการวัดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย.....	96
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยตามกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้.....	98
ภาพที่ 3 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย.....	106
ภาพที่ 4 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอด ชีวิตของพลเมืองไทย	160

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงอย่างแท้จริงและยั่งยืน ต้องเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเสียก่อน (พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ, 2553) ซึ่งประชาชนชาวไทยทุกคนในฐานะพลเมืองไทย (รัฐธรรมนูญ 2560) ย่อมมีบทบาทสำคัญทั้งทางการเมือง ทางสังคม ทางวัฒนธรรม และทางเศรษฐกิจในการพัฒนาประเทศ ซึ่งความเป็นพลเมืองคือการเป็นสมาชิกของสังคมที่อิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ และมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง และเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาของสังคม (Turner, 2000 อ้างถึงใน ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) พรพรรณ วีระปรียากร (2543) ได้ศึกษาคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย พบว่า ความเป็นพลเมืองที่สังคมไทยมุ่งหวังมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีความรู้ คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ ค่านิยม เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม รวมถึงการปฏิบัติตนตามระบบการเมืองประชาธิปไตย 2) การมีทักษะ หมายถึงการรู้สิทธิการเป็นพลเมืองของตน รู้หน้าที่ของตนที่จะมาช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการคิดและการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และ 3) การมีคุณธรรม ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง มีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น การมีความรับผิดชอบต่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน นอกจากนี้ พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ (2553) ยังได้กล่าวถึงพลเมืองไทยที่พึงปรารถนาในอนาคตเพื่อให้นำประเทศไปสู่การเป็นมหาอำนาจของเอเชียและของโลก ว่าพลเมืองไทยควรเป็นผู้ที่ยึดมั่นต่อสถาบันของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภูมิใจและรักษาวัฒนธรรมของชาติ รักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีจิตสาธารณะ เคารพกฎหมาย มีความมั่นใจในตัวเองอย่างมีเหตุผล มีความกล้าหาญในสิ่งที่ถูกต้อง มีจิตวิญญาณของการเป็นฝ่ายรุก รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ รักษาผลประโยชน์ของชาติเสมือนกับเป็นผลประโยชน์ของตนเอง มีจิตวิญญาณของความเป็นนักต่อสู้เป็นนักสร้างสรรค์ และฝึกจิตให้เข้มแข็ง อีกทั้ง Cogan (1997 อ้างถึงใน ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2555) ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นทั้งพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลกว่า พลเมืองควรเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม คติวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ รักษาสิ่งแวดล้อม เข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

3736721560

CD :Thesiss 5684231427 dissertation / revc: 05082562 00:49:15 / seq: 12

จะเห็นว่าคุณลักษณะของพลเมืองไทยนอกจากการเคารพสิทธิ และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองแล้ว สิ่งสำคัญคือการมีคุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นโลกของการแข่งขัน โลกที่ความรู้คืออำนาจ ดังนั้นการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เท่าทันกับการก้าวไปของสังคมโลกหรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้จึงสำคัญมาก ซึ่งการศึกษามีความจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกช่วงชีวิตและมีได้สิ้นสุดเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อให้นักมีความรู้สูงขึ้นจะต้องไม่เน้นวิชาหนังสือเพียงอย่างเดียวหรือที่เรียกว่าความรู้แต่ต้องเน้นการพัฒนาคนให้มีทักษะการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้มีทักษะแก้ปัญหาชีวิตและมีทักษะชีวิตพอที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ตามสมควรนั้นคือการเรียนรู้ของคนต้องเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย (กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ พ.ศ. 2555-2558)

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีการกล่าวในการประชุมนานาชาติว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ (World Education on Adult Education) เมื่อปี ค.ศ. 1960 โดยยูเนสโกได้เผยแพร่แนวคิดและข้อเสนอสนับสนุนเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเรื่อยมา ต่อมาในปีค.ศ. 1996 การศึกษาตลอดชีวิตได้ถูกแทนที่ด้วยคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดย Delors and Jacques (1996) นำเสนอในหัวข้อ “Learning: The Treasure Within” หรือ “การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน” โดยมีการพิจารณาทบทวนและขยายแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติของงาน แต่ยังรวมถึงกระบวนการสร้างความต่อเนื่องของความรู้และความถนัดของบุคคลทั้งหมด และควมมีวิจาร์ณญาณในการคิดและความสามารถในการกระทำ และสามารถทำให้บุคคลมีความตระหนักในตนเองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลแสดงบทบาทในสังคมและทำงานในชุมชนด้วย ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นมโนทัศน์ที่มุ่งเน้นที่ตัวบุคคล เป็นการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และการพึ่งพาตนเองไปที่ตัวบุคคล โดยรายงานได้เสนอหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางความคิด จิตใจ และทักษะการกระทำให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นในทุกช่วงของชีวิต นักการศึกษาได้แยกออกเป็น 3 “Life” หรือ “ชีวิต” อาจมองในแง่ของพัฒนาการมนุษย์ ชีวิตมีการเจริญเติบโต มีความเปลี่ยนแปลงและต้องเกี่ยวพันกับปัจจัยต่าง ๆ มากมายทั้งในเรื่องของความ

เป็นอยู่ สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา การเมือง คำว่า “Lifelong” หรือ “ช่วงชีวิต” อาจมองในแง่ของช่วงเวลาของชีวิต ว่าคนเราเกิดมาต้องผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย และคำว่า “Learning” หรือ “การเรียนรู้” คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม จะเห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงหมายถึงการศึกษาผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบตลอดช่วงชีวิต (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2557)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นทั้งคุณลักษณะของบุคคลและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ ทักษะและค่านิยม ในทุกขั้นตอนของชีวิตของบุคคล ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการทางปัญญา แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกพื้นที่ของชีวิต ตั้งแต่บทบาทของบุคคลต่อชุมชน ประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาส่วนบุคคลและทางกายภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการรวบรวมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่ดำเนินการตลอดทั้งชีวิต โดยมีจุดประสงค์ของการปรับปรุงความรู้ทักษะ ความสามารถคุณสมบัติของบุคคล สังคม และ/หรือความเป็นมืออาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นทางเลือกของแต่ละบุคคลเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายนโยบาย ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงไม่สามารถดำเนินการหรือแก้ไขได้โดยหน่วยงานหรือกระทรวงเดียว (Brussels, 2002) ต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกส่วน ทั้งผู้มีอำนาจภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน องค์กรผู้สอนในทุกระดับก็ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Delors & Jacques, 1996)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลต้องมีตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการทั้งที่เป็นรูปแบบและไม่เป็นรูปแบบ จากในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ สามารถปรับตัวกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ทุกช่วงชีวิต ซึ่ง Hainuat L.D. (1981 อ้างถึงใน สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ได้พิจารณาความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นเนื่องจากตัวบุคคลต้องการความรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านกรงาน การประกอบอาชีพ บทบาทในแต่ละช่วงชีวิต 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นเนื่องจากสังคมต้องการให้ประชากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะสื่อสารติดต่อกันได้รู้เรื่อง สามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมได้ และ 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นเนื่องจากประเทศชาติต้องการประชาชนที่มีคุณภาพ มีความรู้ การพัฒนาประเทศต้องสร้างรากฐานจากการพัฒนาประชาชนในประเทศเศรษฐกิจในอนาคตจะมีการแข่งขันที่มากขึ้น มีการรวมตัวกันทางการค้าและขยายขอบเขตในโลกกว้างมากขึ้น ส่งผลต่อลักษณะการผลิตและบริการรวมทั้งการทำงานของปัจเจกบุคคล ดังนั้นประเทศไทยต้องมีการเตรียมการและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / revc: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ผ่านกระบวนการศึกษา อบรม และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถอยู่ในโลกเศรษฐกิจแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (พิณสุดา สิริธรรังสี, 2552)

การเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในบทบาททางสังคมในทุกช่วงอายุ เช่น ในวัยเด็กจะมีบทบาทในการศึกษาเล่าเรียน เป็นบุตรหลานที่ดี เมื่อเป็นวัยรุ่นมีบทบาทในการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูง การประพฤติปฏิบัติตัวให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสม เมื่อเป็นผู้ใหญ่จะมีบทบาทในการประกอบอาชีพการทำงาน มีครอบครัว เป็นสามีภรรยา เป็นพ่อแม่ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เมื่อวัยสูงอายุจะมีบทบาทเป็นผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่บุตรหลาน (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) (Gorard, 2001 อ้างถึงใน นิตยา สำเร็จผล, 2547) แบ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตออกเป็น 2 ช่วงของชีวิต คือการเรียนรู้ในช่วงต้น และการเรียนรู้ในช่วงหลัง ซึ่งการเรียนรู้ในช่วงต้นเป็นการได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นภาคบังคับ และการศึกษาหลังภาคบังคับ ได้แก่ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา ส่วนการเรียนรู้ในช่วงหลัง คือการเรียนรู้จากการศึกษาหรือฝึกอบรมหลังออกจากกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาในวัยผู้ใหญ่ โดยบุคคลจะนำประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงต้นไปใช้ในการเรียนรู้ในช่วงหลัง

Candy, Crebert, and O'Leary (1994) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า ต้องมีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มีสำนึกในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง และมีทักษะด้านการเรียนรู้ สำหรับคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทย พบว่า มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ มีความรู้ทางด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น 2) ทักษะและสมรรถภาพที่สำคัญ เช่น ทักษะในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเอง ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น และ 3) เจตคติและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีแรงจูงใจในการริเริ่มการเรียนรู้ของตน รักการแสวงหาความรู้ มีความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551; นิตยา สำเร็จผล, 2547; ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน, 2554; อารักษ์ อินทร์พยุง, 2554) ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับหน้าที่ของพลเมือง ได้แก่ การมีความสามารถในการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยสามารถนำความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานบริบทสังคมมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างของศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีได้ และสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาตนเอง สังคม และชุมชนได้ (อารักษ์ อินทร์พยุง, 2554)

แนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีแนวโน้มในการนำมาใช้เพื่อการเตรียมพร้อมสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุมด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง อีกทั้งทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย โดยช่วงวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน วัยเรียน วัยรุ่นให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม วัยแรงงานให้มีการพัฒนาระดับสมรรถนะฝีมือแรงงานเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ วัยผู้สูงอายุให้มีการทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและประสบการณ์ มีรายได้ในการดำรงชีวิต มีการสร้างเสริมและฟื้นฟูสุขภาพเพื่อป้องกันหรือชะลอความทุพพลภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดภาระแก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว และระบบบริการสุขภาพ

นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2557 – 2561) ได้นำเสนอความรู้ทักษะสมรรถนะและคุณลักษณะที่ต้องการของคนไทยตลอดช่วงชีวิต ไว้ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน ศิลปวัฒนธรรมไทย และประเทศอาเซียน มีความรู้ด้านการดูแลตนเองทุกมิติ ด้านอาชีพ ความถนัด และความสนใจ การประกอบอาชีพ กฎหมาย สิทธิประโยชน์และความชำนาญการในสาขาต่าง ๆ ด้านภาษาเพื่อรองรับการเป็นอาเซียนและศตวรรษที่ 21 (เน้น อังกฤษ จีน รัสเซีย เกาหลี) การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในแต่ละวัย ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในสาขาต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีต่างใหม่ ๆ การใช้ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวให้เหมาะสมกับวัย การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณค่า เช่น มองโลกในแง่บวก การฝึกสมาธิ การออกกำลังกาย 2) ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ การใช้ภาษาสื่อสารและเหมาะสมกับวัยช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรของตน สามารถรับรู้ การรักษาสีงแวดล้อม ความสามารถในการประกอบอาชีพ การคิดวิเคราะห์ การใช้ภาษา พื้นฐานสำคัญในการทำงานร่วมกัน สมรรถนะด้านอาชีพ ความชำนาญเฉพาะด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต การแสวงหาความรู้ต่อเนื่อง สังคม ค่านิยมของสังคม ครอบครัว ชุมชน เมือง ประเทศ การดูแลตนเองและสร้างคุณค่าในจิตใจ การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้

คนรุ่นหลัง และ 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ร่างกายเติบโตตามวัย มีสุขนิสัยที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดั่งาม ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ กล้าแสดงออก มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักระเบียบ วินัย รู้จักการออม รักความสะอาด มีสุนทรียะในการดำรงชีวิต มีความรู้ในการเป็นพลเมืองและพลโลก รู้จักหน้าที่พลเมือง ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์ มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน มองโลกในแง่บวก พึ่งตนเองได้ ไม่หยุดนิ่ง สนใจและเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

แม้ว่าจะมีการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกระบวนการเชิงนโยบายต่าง ๆ แต่ยังคงพบปัญหาหลายด้าน เช่น พบว่าบทบาทของบุคลากรทางการศึกษาไม่ชัดเจน ยังเน้นบทบาทผู้จัดมากกว่าการเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ภาคีเครือข่ายขาดแรงจูงใจและความเข้าใจในบทบาทของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2559) ที่เสนอปัญหาในการดำเนินการไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ อาทิ การพัฒนาหลักสูตรยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งขาดระบบฐานข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และความเป็นปัจจุบันของผู้เรียน ผู้จัด ผู้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยยังมีน้อย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2554) จะเห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการการศึกษาในระบบเป็นหลัก ส่วนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แท้จริงของประชาชน ยังขาดความชัดเจนในการบริหารและให้ความสำคัญน้อยกว่าการศึกษาในระบบ ส่งผลให้เกิดปัญหาให้กับคนไทยในทุกช่วงอายุ เช่น เด็กแรกเกิด-ปฐมวัยมีภาวะทุพโภชนาการ เรียนรู้ช้าและผิดวิธี นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ขาดคุณภาพและทักษะสำคัญต่อการดำรงชีวิต นักศึกษาขาดทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะการทำงาน มีทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ แรงงานขาดทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และผู้สูงวัยขาดความรู้ในการเตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงวัยและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2557 – 2561) ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากผลครุศาสตร์โพลได้ชี้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมากในการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่ผ่านมา โดยกลุ่มผู้ปกครองและประชาชนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 60.71 มีส่วนร่วมปฏิบัติร้อยละ 29.51 ร่วมคิดร้อยละ 5.40 และร่วมรับผิดชอบ ร้อยละ 4.38 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2559)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เพราะการกำหนดระดับนโยบาย ไม่ได้เป็นกลไกที่เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แท้จริงได้ การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและมีแรงจูงใจในการนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะหรือกระบวนการในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพ มีความรู้ ทักษะ สมรรถภาพ และเจตคติที่สามารถเผชิญหน้าและรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ในทุกช่วงวัยของชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ อีกทั้งจะใช้การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเข้าไปผสมผสานกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง เป็นประโยชน์ในการวางนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในอนาคต ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยบรรลุเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตของงานวิจัยด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยแบ่งพลเมืองไทย แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุตามร่างแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2557-2561) ได้แก่ วัยเรียน (อายุ 5-15 ปี) วัยรุ่น/นักศึกษา (อายุ 16-21 ปี) วัยแรงงาน (อายุ 22 -59 ปี) และวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) โดยไม่ได้ศึกษาในเด็กแรกเกิด/

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv : 05082562 00:49:15 / seq : 12

ปฐมวัย (0-5 ปี) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถให้ข้อมูลด้วยตนเองได้ และทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปเนื่องจากเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ และสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรง โดยไม่ผ่านผู้อื่น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคล ซึ่งเนื้อหาในการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ 3) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นิยามศัพท์

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการพัฒนาเจตคติ ความรู้ ทักษะและความสามารถที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัยของชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจผสมผสานกัน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ หมายถึง ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นคุณลักษณะหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสิ่งที่จะศึกษา ซึ่งเป็นตัวบอกปริมาณและคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่นำบุคคลเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเจตคติ ความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คุณภาพตัวบ่งชี้ หมายถึง ลักษณะของตัวบ่งชี้ที่มีความตรง สามารถวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ตรงตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด มีความเที่ยง ความคงเส้นคงวาของผลที่ได้จากการใช้ตัวบ่งชี้ โดยตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อกับเนื้อหาและนิยามของตัวแปรหรือคุณลักษณะ คุณสมบัติ หรือพฤติกรรมของสิ่งที่ต้องการจะวัดและประเมิน โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC)

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

2) ความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือวิจัย เป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาหรือความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดซ้ำ งานวิจัยนี้ใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3) อำนาจจำแนกรายชื่อ (Discrimination Power) เป็นการตรวจสอบว่าคำถามสามารถจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างกลุ่มที่มีคุณลักษณะต่ำกับกลุ่มที่มีคุณลักษณะสูงได้หรือไม่พิจารณาจากค่า Item-Total Correlation ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้านของแต่ละด้าน และการทดสอบค่าสถิติ t เปรียบเทียบอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ โดยผู้วิจัยใช้ Percentile ที่ 25 และ 75 ในการจำแนกกลุ่มต่ำและกลุ่มสูง

4) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เป็นการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลหรือตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน อยู่ภายใต้กฎระเบียบ กฎเกณฑ์เดียวกัน

ชุมชนเมือง หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความเจริญ หรือมีศูนย์กลางของความเจริญ อยู่ในเขตอำเภอเมือง

ชุมชนชนบท หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่อยู่ที่อยู่รวมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้ไปสู่การปฏิบัติจริง

พลเมืองไทย หมายถึง ประชาชนชาวไทยที่มีสัญชาติไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป เพราะเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ และสามารถให้ข้อมูลได้โดยตรง ไม่ผ่านผู้อื่น

คู่มือ หมายถึง เอกสารที่รวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยการใช้เครื่องมือทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ แบบทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และเกณฑ์การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้น จะเป็นต้นแบบที่บุคคลสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นแนวทางในการกำหนดการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีทิศทางที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยสามารถนำไปเป็นแนวทางในกระบวนการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้บุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีแรงจูงใจในการนำไปใช้ให้เกิดผลในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนอย่างแท้จริง
4. บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปใช้ได้ อย่างทันทีและเหมาะสมกับสถานการณ์
5. คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับการบริหารสามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้ตรงตามเป้าหมายของการพัฒนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับการปฏิบัติสามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้พัฒนาประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ทำให้สังคม เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยจำแนกรายละเอียดออกเป็น 7 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553
- 1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551
- 1.3 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)
- 1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)
- 1.5 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564
- 1.6 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 2.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.2 ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.4 เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.5 คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 3 วิธีการเรียนรู้และคุณลักษณะของพลเมืองไทย

- 3.1 ข้อมูลพลเมืองไทย
- 3.2 ลักษณะพลเมืองไทยที่พึงประสงค์

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการกระบวนกรมีส่วนร่วม

- 4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 4.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม
- 4.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม
- 4.4 เทคนิคการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 5 การพัฒนาตัวบ่งชี้

- 5.1 ความหมายของตัวบ่งชี้
- 5.2 ประเภทของตัวบ่งชี้
- 5.3 ลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้
- 5.4 ประโยชน์ของตัวบ่งชี้
- 5.5 การพัฒนาและการตรวจสอบตัวบ่งชี้
- 5.6 ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

รายละเอียดการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเด็นเกี่ยวกับ หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวันของทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ของทุกคน ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ควรเป็นดังนี้

1. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดช่วงวัยของผู้เรียน
3. คนไทยทุกคนมีสิทธิและเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

4. ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
5. ผู้เรียนมีโอกาสและมีทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่

หลากหลาย มีคุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน

6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
7. ทุกแห่งในสังคม คือ แหล่งเรียนรู้ของคนทุกคน
8. ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและอำนวยความสะดวก

ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน

9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน

10. คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากหลักการเรียนรู้ทั้ง 10 ข้อ จำเป็นต้องมีการวางกรอบยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดพลังและความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมไทย คือ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตดังนี้

1. สร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนให้ครอบคลุมหลักการทั้ง 10
2. สร้างนิสัยรักการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทุกส่วนของ

สังคม

4. ให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของเอกัตบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้

5. กระจายแหล่งการเรียนรู้ให้ทั่วถึง และครอบคลุมทุกจุดของสังคม
6. พัฒนารูปแบบและการบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
7. การพัฒนาข้อมูล สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การพัฒนาและประกันคุณภาพรูปแบบ กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้
9. การจัดสรรเงินทุน และระดมทรัพยากร เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

จากกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายพระราชบัญญัติ ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)
2. การจัดการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับปวงชน (มาตรา 8)
3. บุคคลมีสิทธิและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (มาตรา 10)
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ในชุมชน (มาตรา 12)
5. การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบ คือ องค์กรประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 15)
6. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22)
7. เนื้อหาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นการบูรณาการเนื้อหาความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ การเมืองการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (มาตรา 23)
8. กระบวนการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติการเรียนรู้จากกระบวนการจริง ให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็ม

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ศักยภาพของตนเอง จัดให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (มาตรา 24)

9. การส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น (มาตรา 25)

10. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การระดมทุนจากรัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนรับภาระในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสม (หมวด 8)

11. การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง การสนับสนุนการผลิต และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การศึกษารวมทั้งการพัฒนาบุคลากร ผู้ผลิต ผู้ใช้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (หมวด 9)

จะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

3736721560

1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ถือเป็นกฎหมายที่ทำให้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีแนวทางที่เป็นระบบมากขึ้น โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 25 มาตราการ ซึ่งมีมาตราที่สำคัญได้แก่

1. เป้าหมายของพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา

2. การกำหนดเป้าหมายการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต และให้ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา (มาตราการ 7 และ 8)

3. การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย ในการส่งเสริมและสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็น การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การมีโครงสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนร่วมกับภาคีเครือข่าย (มาตราการ 10 และ 11)

ทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้มีการอธิบายความหมายของคำศัพท์เฉพาะ เช่นการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษา ภาคีเครือข่าย เป็นต้น มีการระบุหลักการส่งเสริมและเป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

และจากรายงาน การปฏิรูปแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2017) ได้กล่าวถึงการรณรงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชนซึ่งมีวัตถุประสงค์โดยรวม คือ “การรับประกันการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียมและครอบคลุม และ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชน ซึ่งได้กำหนดทิศทางการดำเนินการเชิงกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. ดำเนินการทำแผนที่ เพื่อวิเคราะห์ช่องว่าง (ปัญหา) ในเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 4 (SDG 4) เพื่อแจ้งผู้รับผิดชอบด้านนโยบาย
 2. วิเคราะห์ช่องว่าง (ปัญหา) ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 4 (SDG 4) และสื่อสารกับผู้รับผิดชอบด้านนโยบาย
 3. จัดกิจกรรมรณรงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 4. จัดการเสวนาร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแสวงหาการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 5. แสวงหาหลักฐาน (ข้อพิสูจน์) ที่แสดงถึงผลตอบแทนที่สูงขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 6. เสริมบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น และให้แรงจูงใจสำหรับการร่วมรับผิดชอบต่อสังคม
- นอกจากนี้ประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับต่าง ๆ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2565 และ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าหมายเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ซึ่งยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ เป็นคนไทยที่มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มี

ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ซึ่งมี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบ วินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย โดยช่วงวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน วัยเรียน วัยรุ่นให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม วัยแรงงานให้มีการพัฒนาระดับสมรรถนะฝีมือแรงงานเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ และวัยผู้สูงอายุให้มีความทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและประสบการณ์ มีรายได้ในการดำรงชีวิต มีการสร้างเสริมและฟื้นฟูสุขภาพเพื่อป้องกันหรือชะลอความทุพพลภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดภาระแก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว และระบบบริการสุขภาพ

โดยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งใน และนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ 2) พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิ ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสม เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ 3) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต 4) ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสุขภาพ และโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพ ภาครัฐและปรับระบบ

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การเงินการคลังด้านสุขภาพ อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานพยาบาล ทุกสังกัดในเขตพื้นที่สุขภาพ 6) พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย อาทิ ผลักดันให้มีกฎหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ 7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง อาทิ กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวที่เปราะบาง และส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนเข้าถึงได้

1.5 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 จัดทำขึ้นเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม โดยมีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม เน้นการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองมีความสุข ผู้เรียนได้รับการพัฒนาครอบคลุมใน 4 ด้านคือ Head Heart Hand Health ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสวงหาองค์ความรู้ได้ สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ไทย มีค่านิยมที่ถูกต้องตาม ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สามารถใช้หลักเหตุและผล ในการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ มีสาระสำคัญดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่ เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่ มุ่งหวังให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมี สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตอบสนองการ พัฒนาในด้านคุณภาพ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ และด้านการตบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ

1.6 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education : DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้อง ธารงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้เรียนรู้ คือมีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม
2. เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม คือมีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาด ดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม
3. เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง คือมีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรมความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

ทั้งนี้มาตรฐานการศึกษาได้กำหนดค่านิยมร่วมของสังคม ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความเพียร อันบริสุทธิ์ ผู้เรียนมีความอดทน มุ่งมั่น ทำสิ่งใด ๆ ให้เกิดผลสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ส่วนรวม ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 2) ความพอเพียง ผู้เรียนมีความสมดุลรอบด้านทั้งความรู้คุณธรรม และทักษะที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความสมดุลทั้งประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม 3) วิถีประชาธิปไตย ผู้เรียนยึดมั่นในการมีส่วนร่วม การเคารพกติกา สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข และ 4) ความเท่าเทียมเสมอภาค ผู้เรียนเคารพความแตกต่างและให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น โดยปราศจากอคติ แม้มีสถานภาพแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ วัฒนธรรมและความสามารถ

โดยมีการกำหนดคุณธรรม ความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ดังนี้ 1) คุณธรรม คือ ลักษณะนิสัยที่ดี และคุณลักษณะที่ดีด้านคุณธรรมพื้นฐาน การรู้ถูกผิด ความดีงาม จริยธรรม จรรยาบรรณในการเป็นสมาชิกของสังคม เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ เป็นต้น 2) ทักษะการเรียนรู้และชีวิต คือ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้เพื่อโลกดิจิทัลและโลกในอนาคต เช่น การรู้วิธีเรียน ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะชีวิตและทักษะการจัดการ ความสามารถในการปรับตัว ยืดหยุ่น พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลง 3) ความรู้และความรอบรู้ คือ ชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตนเองรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้

3736721560

ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน (ภาษา การคำนวณ การใช้เหตุผล) และความรู้ตามหลักสูตร การรู้จักตนเอง ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ท้องถิ่น ชุมชน สภาพภูมิสังคม ภูมิอากาศ ประเทศชาติ ประชาคมโลก ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การเงิน สารสนเทศ และความรู้เรื่องการทำงาน อาชีพ และ 4) ทักษะทางปัญญา คือ ทักษะที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือทางสังคม เช่น ภูมิปัญญาไทยและศาสตร์พระราชา ทักษะศตวรรษที่ 21 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะพหุปัญญา ทักษะข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการบูรณาการข้ามศาสตร์ สร้างสรรค์นวัตกรรม และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุคดิจิทัล

จากเอกสารข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทย โดยในยุคศาสตร์ชาติ กล่าวถึงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น คนดี เก่ง และมีคุณภาพ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในยุคศาสตร์ที่ 4 ซึ่งเป็นยุคศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึง การให้บริการและด้านความเท่าเทียม ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อสร้างคนไทย 4.0 โดยหนึ่งในผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ เป็นผู้เรียนรู้ คือมีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต ซึ่งทั้งหมดแสดงให้เห็นความสำคัญของการสร้างพลเมืองที่มีลักษณะเป็นพลเมืองที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นมุมมองในแง่ของตัวบุคคล โดยเชื่อว่า ตัวบุคคลเป็นผู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตตลอดชีวิตของบุคคล ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงควรหมั่นพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาให้มีความรู้ ทักษะ และจิตใจที่พร้อมเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กับการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่ก็พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง “การเรียนรู้ (Learning)” มักใช้ในความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน หรือในตัวบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับความรู้หรือประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งการเรียนรู้แ่งบวกและแ่งลบ ส่วน “การศึกษา (Education)” มักใช้ในความหมายเกี่ยวกับกระบวนการ กิจกรรม หรือเงื่อนไขที่ทำให้ผู้เรียนหรือบุคคลได้พัฒนา หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทางที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตามจุดหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตลอดชีวิต เป็นสิ่งเดียวกัน คือ ความต้องการให้บุคคลได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตน โดยเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม (สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน, 2555)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ซึ่งองค์กรที่มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ คือ องค์กรศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก โดยในปี ค.ศ. 1960 ยูเนสโกได้จัดประชุมนานาชาติว่าด้วยการศึกษา ผู้ใหญ่ ที่ประเทศแคนาดา โดยมีการกล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตและมีการให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต ต้นปี ค.ศ.1963 ยูเนสโกได้นำหลักการศึกษตลอดชีวิตไปใช้ในการกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินในแต่ละประเทศ และจัดทำแผนงบประมาณ โดยมีแผนงานกิจกรรมที่กล่าวถึง การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ ในปี ค.ศ. 1964 ยูเนสโกได้นำแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตมาพิจารณาอย่างเป็นทางการในการประชุม “The Third International Committee for Facilitating Adult Education” หลังจากนั้น การศึกษาตลอดชีวิตได้กลายเป็นแนวคิดและแนวทางที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง ช่วงปลาย ค.ศ. 1960 ถึงต้น ค.ศ. 1970 ยูเนสโกได้จัดประชุมใหญ่สามัญ โดยการประชุมครั้งนี้มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต ทำให้นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติในประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยูเนสโกยังให้การสนับสนุนให้ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทิศทาง แนวทาง ปฏิบัติของการศึกษาตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง ในปี ค.ศ. 1970 ยูเนสโกได้เผยแพร่แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต โดยได้จัดพิมพ์เอกสารและหนังสือเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตขึ้นเป็นครั้งแรก ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) และความรู้พื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิต (An Introduction of Lifelong Education) ในปี ค.ศ. 1972 ยูเนสโกได้เสนอรายงานของ คณะกรรมาธิการระหว่างชาติว่าด้วยการพัฒนาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้เพื่อชีวิต: โลกของการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต (Learning to be: The World of Education Today and Tomorrow) โดยรายงานฉบับนี้ นำเสนอว่าการศึกษาตลอดชีวิตจะทำให้คนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ การให้

การศึกษาเพียงช่วงเดียวนั้นไม่เพียงพอจะทำให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้นต้องกำหนดให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นมโนทัศน์พื้นฐานในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา โดยต้องทำให้บุคคลรักษาสภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันนำไปสู่การเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการศึกษาตลอดชีวิตจะครอบคลุมการศึกษาทั้งหมด ซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านชีวิต (Faure et al., 1972 อ้างถึงใน (ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน, 2554)

ต่อมาในปี.ศ. 1996 การศึกษาตลอดชีวิตได้ถูกแทนที่ด้วยคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดย Delors นำเสนอในหัวข้อ “Learning: The Treasure Within” หรือ “การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน” โดยมีการพิจารณาทบทวนและขยายแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติของการทำงาน แต่ยังรวมถึงกระบวนการสร้างความต่อเนื่องของความรู้และความถนัดของบุคคลทั้งหมด ความมีวิสัยทัศน์ในการคิดและความสามารถในการกระทำ และสามารถทำให้บุคคลมีความตระหนักในตนเองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลแสดงบทบาทในสังคมและทำงานในชุมชนด้วย ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นมโนทัศน์ที่มุ่งเน้นที่ตัวบุคคล เป็นการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และการพึ่งพาตนเองไปที่ตัวบุคคล โดยรายงานได้เสนอหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ทางความคิด จิตใจ และทักษะการกระทำให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นในทุกช่วงของชีวิต

จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเริ่มต้นด้วยคำว่า การศึกษาตลอดชีวิต โดยองค์การยูเนสโก ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชน มีการสนับสนุนให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดและแนวทางที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เนื่องด้วยเห็นว่า การศึกษาตลอดชีวิตจะทำให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ ต่อมาการศึกษาตลอดชีวิตถูกแทนที่ด้วยคำว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด จิตใจ และทักษะที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นในทุกช่วงของชีวิต

2.2 ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจัดเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางการศึกษา เกิดขึ้นจากความพยายามของ OECD ยูเนสโกและสภายุโรป (European Parliament) ซึ่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ไม่ถูกจำกัดด้วยระดับอายุ หากเป็นสิ่งที่ควรปรากฏอยู่ตลอด

ช่วงชีวิต หรือเราเรียกว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” คำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” และ “การศึกษาตลอดชีวิต” เป็นคำที่มักนำมาใช้กันอย่างบ่อยครั้ง แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดในเนื้อหาความหมายจะพบข้อแตกต่างที่ปรากฏอยู่ โดยความแตกต่างอยู่ที่คำว่า “การเรียนรู้” และ คำว่า “การศึกษา” กล่าวคือ การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยพฤติกรรมนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ แต่คำว่า การศึกษา หมายถึงเฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ดีและสังคมยอมรับเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554ก) ซึ่งคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538) ได้นิยามความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ ตลอดจนเจตคติตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ซึ่งการรู้นั้นอาจเกิดขึ้นจากบุคคลหรือสถาบันใด ๆ ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการเรียนอันเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบ ด้วยความตั้งใจหรือจะเกิดขึ้นจากความบังเอิญก็ได้ ทั้งนี้สิ่งดังกล่าวต้องสามารถทำให้บุคคลเกิดการพัฒนาตนเอง

อาชัญญา รัตนอุบล (2542) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา เป็นการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติจากบุคคลหรือสถาบัน ซึ่งจะเรียนรู้อย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ จะตั้งใจหรือโดยบังเอิญก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้เกิดกระบวนการพัฒนาตนเอง สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

นิตยา สำเร็จผล (2547) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างตั้งใจและมีเป้าหมายที่กระทำอย่างต่อเนื่องทั้งในแนวดิ่ง คือทุกช่วงอายุ และแนวราบ คือทุกรูปแบบของการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติ สมรรถภาพ และพฤติกรรมที่จำเป็นเพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาตนและสังคม

คมกฤษ จันทรขจร (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับชีวิต และดำเนินไปควบคู่กับชีวิตของบุคคล ตั้งแต่ปฐมบทการเรียนรู้ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาต่อเนื่องยาวนานไปตลอดชีวิตจนตาย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสาน และบูรณาการจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาอัธยาศัยควบคู่กันไป หรืออาจเกิดจากวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554ก) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตนับตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา

มนุษย์ได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงวัย และให้สามารถปรับตัวได้ทันกับความก้าวหน้าตามโลกาภิวัตน์

ชาคริต อาชาวำรุง (2554) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การที่บุคคลมีการหาความรู้และพัฒนาตนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถทำได้ตลอดชีวิต

ณัฐลักษณ์ ศรีมีชัย (2554) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ที่รวมถึงการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการรับความรู้ ทักษะ และเจตคติตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถของบุคคลดีขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต โดยสามารถเกิดขึ้นในสถานที่แตกต่างกัน

สุมาลี สังข์ศรี (2555) ได้ให้นิยามของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นการที่บุคคลได้รับความรู้รวมถึงประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งได้รับสิ่งเหล่านี้ในแต่ละช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตอาจได้เรียนรู้จากเพียงรูปแบบการศึกษาแบบใดแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน ซึ่งความรู้และประสบการณ์ที่ได้สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคมสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพ และปรับตัวเข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2555) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า หมายถึง การศึกษาที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

บุญเลี้ยง ทุมทอง และ เฉลิมชัย โสสุทธิ (2555) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิต ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งอาจหมายถึงวิธีการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่คุณสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน และสามารถเข้าสู่การเรียนรู้ได้ในทุกช่วงอายุ หรือตามความพร้อม

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

Cropley and Dave (1978) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่าเป็นรูปแบบการศึกษาที่ผนวกรวมเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติแนวตั้งเป็นมุมมองด้านบุคคลที่ควรได้รับการศึกษาตลอดทั้งช่วงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาจากในระบบโรงเรียนรวมถึงการศึกษาที่เกิดอยู่ภายนอกโรงเรียนซึ่งมีความสำคัญมากกว่า และมิติแนวนอนเป็นการมองความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการดำเนินชีวิตว่าเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

Knapper and Cropley (2000) อธิบายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ที่บุคคลสามารถกระทำได้อย่างอิสระ และเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นไปตลอดชั่วชีวิต การเรียนรู้ไม่ใช่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยขาดการวางแผนล่วงหน้า แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งจัดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็น “การเรียนรู้อย่างอิสระ” (Deliberate Learning) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจโดยให้ความสนใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้เป็นอย่างดี ต้องมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ และเป็นการคาดหวังเฉพาะที่มีความชัดเจน จุดมุ่งหมายเฉพาะนั้นต้องเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดมีการเรียนรู้ขึ้น และมีความตั้งใจที่จะรักษาและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตต่อไป

European Society of Association Executives (2007) อธิบายนิยามของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่ดำเนินไปท่ามกลางการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถในตัวบุคคลและสังคม เพื่อให้สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมั่นใจ สร้างสรรค์ และมีความสุขในการดำเนินชีวิตทุกด้าน ทุกสถานการณ์ ทุกสภาพแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรูปแบบการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างอิสระตลอดชั่วชีวิต (Knapper & Cropley, 2000; กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538; คมกฤษ จันทร์ขจร, 2551; ชาคริต อาชว อารุง, 2554; ญัตถุลักษณะ ศรีมีชัย, 2554; นิตยา สำเร็จผล, 2547; บุญเลี้ยง ทุมทอง และ เฉลิมชัย โสสุทธิ, 2555; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554ก; สุมาลี สังข์ศรี, 2555; อาชญญา รัตนอุบล, 2542)

2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากบุคคลหรือสถาบันซึ่งจะเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ ด้วยความตั้งใจหรือจะเกิดขึ้นจากความบังเอิญก็ได้ European Society of Association Executives (2007)

3736721560

3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งอาจจะเรียนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมกันไป (Cropley & Dave, 1978; เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2555; คมกฤษ จันทร์ขจร, 2551; ญัตถุรักษ์ ศรีมิชัย, 2554; บุญเลี้ยง ทุมทอง และ เฉลิมชัย โสสุทธิ, 2555) การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่จำเป็นเพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาตนและสังคมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (Knapper & Cropley, 2000; เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2555; กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538; ชาคริต อาชาวำรุง, 2554; ญัตถุรักษ์ ศรีมิชัย, 2554; นิตยา สำเร็จผล, 2547; บุญเลี้ยง ทุมทอง และ เฉลิมชัย โสสุทธิ, 2555; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554ก; สุมาลี สังข์ศรี, 2555; อาชัญญา รัตนอุบล, 2542)

ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและอิสระตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นกระบวนการรับรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากบุคคลหรือสถาบัน โดยการเรียนรู้จะเกิดอย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ และเป็นการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่จำเป็น อันจะทำให้เกิดการพัฒนาตนและสังคม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Hasan (1996) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการยกระดับความรู้ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ให้เป็นไปตามความเจริญก้าวหน้าของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคคลในการเข้าถึงการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่พลาดโอกาสในการเรียนสามารถกลับเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้ โดยอายุไม่ใช่อุปสรรคของการเรียน
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ ให้มนุษย์สามารถเผชิญหน้าและรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังสามารถรักษาคุณภาพและความเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรม

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้การเรียนรู้ของบุคคลไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิต ซึ่งส่งผลให้ต้องรับภาระหนักเพียงช่วงวัยใดช่วงวัยหนึ่งแต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยเหลือผสมผสานการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

สุนทร สุนันท์ชัย (2544) ได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการทำงานให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลรู้จักการเลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับตนเอง เพื่อรองรับกับบทบาทชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้บุคคลสามารถเลือกและผสมผสานสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างกลมกลืน
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นการจัดการเรียนรู้ให้แต่ละบุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นไปตามความต้องการ ความสะดวกของตนเอง ส่งผลให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
4. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองและการปกครอง ทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองมากขึ้น รวมถึงมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีบทบาทสนับสนุนการสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม โดยเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสร้างสังคมธรรมดาก้าวสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสังคมที่สนใจต่อกิจกรรมของความเป็นมนุษย์ ทั้งด้านการทำความเข้าใจ และสร้างอารยธรรมที่ดั่งงาม ตลอดจนสามารถสร้างมนุษย์ให้มีทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและดำรงชีวิตอย่างผาสุกบนพื้นฐานเหตุผล และมีจิตที่เป็นประชาธิปไตย
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้การเรียนรู้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายในทุกช่วงอายุ โดยไม่เจาะจงเพียงเฉพาะกลุ่มที่ศึกษาอยู่ในระบบเท่านั้น หากเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มอายุรวมถึงผู้สูงอายุ วัยแรงงาน สามารถมุ่งกลับเข้าสู่ถนนของการเรียนรู้ได้

7. ข้อจำกัดของการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องก้าวเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีหลักสูตรการสอนไม่ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ทำให้ประชาชนไทยทุกคนจำเป็นต้องได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาคแรงงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนที่ประกอบอาชีพพึ่งต้องพัฒนาความรู้ รวมถึงทักษะในการทำงานอยู่อย่างเสมอ เพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพและมีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพได้อย่างมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์

3. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องมีความพึ่งพาตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้อรอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ จึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการศึกษา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา เผชิญปัญหา และหาวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องกระจายการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และเสมอภาค รวมถึงการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม บริหารและพัฒนาชุมชนในสังคมของตนเอง

5. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว พรมแดน มีความจำเป็นที่ประชาชนต้องรับรู้ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเรียนรู้ให้เท่าทันเพื่อที่จะสามารถสื่อสารกับประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร ซึ่งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาให้กับประชากรกลุ่มนี้ เพื่อการพัฒนาอาชีพ ความเป็นอยู่ รวมถึงคุณภาพชีวิตให้มีความเหมาะสม

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

7. การศึกษาแบบเดิมมีข้อจำกัด ทำให้ประชาชนหลายกลุ่มขาดโอกาสในการเรียนรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับระบบการศึกษาให้เอื้อต่อผู้ขาดโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความมั่นคง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาในสังคมปัจจุบัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการทำงาน การเลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วม และลดช่องว่างให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดทุกช่วงชีวิต

2.4 เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้สรุปเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ให้การเรียนรู้ผสมผสานกลมกลืนไปกับวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาบุคคลในทุกช่วงวัยทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ให้มีความรู้พื้นฐานเพียงพอสำหรับดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ให้มีความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเลือกรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารและนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ในทุกช่วงวัย รวมทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

นิตยา สำเร็จผล (2547) ได้กล่าวว่า เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคคลให้มีเครื่องมือ ที่สำคัญในการดำรงชีวิตในโลกอย่างมีความสุข สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตน และสังคมโดยรวมจากผลการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนขึ้น

Delors and Jacques (1996) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องไปสำหรับแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่มพูนและปรับความรู้ ทักษะ ดุลยพินิจ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ต้องช่วยให้ตระหนักถึงตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาททางสังคม ที่ทำงาน และในชุมชนทั่วไป มีความรู้ในการดำรงชีวิต และ “ทักษะชีวิต” การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นประสบการณ์ประจำวัน และมีอยู่เป็นระยะ ที่ต้องพยายามที่จะเข้าใจข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยถ่องแท้ เพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ ซึ่งบุคคลจะมี

ความพึงพอใจเมื่อได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นประสบการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล แต่ก็มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อน เพราะเกี่ยวข้องกับด้านวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ และการเป็นพลเมืองดีพร้อม ๆ กันไป โดยการศึกษาตลอดชีวิตอาศัยหลักสำคัญ 4 ประการ คือการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต

1. การเรียนรู้ เป็นการผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับโอกาสที่จะศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนรู้เพื่อรู้รวมถึงการฝึกฝนในวิธีเรียนรู้ เพื่อจะได้ดึงดวงประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง ไม่ได้มีความหมายเพียงแต่มีความชำนาญด้านวิชาชีพเท่านั้น แต่หมายถึงความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมและในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้สืบเนื่องจากสภาพในท้องถิ่นหรือประเทศนั้น ๆ หรืออาจเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติงาน

3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ด้วยการสอนให้เข้าใจผู้อื่นและตระหนักดีว่ามนุษย์เราจะต้องพึ่งพากัน ดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นว่าความหลากหลาย ความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพนั้นล้ำค่าและคู่ควรแก่การหวงแหน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต เป็นความสามารถในการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้นสามารถดำเนินงานต่าง ๆ โดยอิสระเสรียิ่งขึ้น มีดุลยพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น การจัดการศึกษาจะต้องไม่ละเลยศักยภาพด้านใดด้านหนึ่งเป็นอันขาด ทั้งด้าน ความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะความสามารถในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุขในการดำรงชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ตลอดจนจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

2.5 คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

Cropley (1981). อ้างถึงใน (Knapper & Cropley, 2000) นำเสนอคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ควรประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. เป็นผู้ตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการดำเนินชีวิตอย่างสูง ได้แก่ ตระหนักว่าการเรียนในโรงเรียนเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในชีวิตเท่านั้น ตระหนักว่าตนเป็นความรับผิดชอบที่จะต้องแสวงหาความรู้ ทักษะ และเจตคติใหม่ ๆ และตระหนักว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความก้าวหน้าและการพัฒนาบุคคลและสังคม

2. เป็นผู้ให้ความสำคัญต่อความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งทักษะที่หลากหลาย ยอมรับการสร้างความรู้ใหม่ ๆ และไม่ยึดติดกับข้อเท็จจริง มีทักษะในการปรับเครื่องมือในการเรียนรู้และโครงสร้างของเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับการใช้งาน

3. เป็นผู้มีความมุ่งมั่นอย่างสูงในการดำเนินภารกิจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งผลของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ความรู้ และทักษะในการทำงาน

4. เป็นผู้มีความสนใจส่วนตัวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ มีกลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มีเครื่องมือที่เป็นทักษะการเรียนรู้ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการสังเกต และทักษะการฟัง รวมทั้งสามารถเข้าใจการสื่อสารแบบไม่ใช้วาจาได้ มีเครื่องมือที่เป็นทักษะทางปัญญา เช่น การให้เหตุผล การคิดแบบมีวิจารณญาณ และการแปลความหมายข้อมูล เป็นต้น

5. เป็นผู้มีความสนใจที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัวที่ปฏิบัติได้จริง ความพร้อมในการประยุกต์ใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความรู้ ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมสามารถเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะในการใช้ประโยชน์จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สื่อต่าง ๆ และความสามารถที่จะใช้และนำเสนอข้อมูลจากความรู้ในเชิงสหวิทยาการ

3736721560

คณะกรรมการสหภาพยุโรป (Commission of the European Communities, 2006) ได้กำหนดสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. การใช้ภาษาประจำชาติในการติดต่อสื่อสาร การสื่อสารในภาษาแม่ทั้งในรูปแบบการพูดและการเขียน สามารถแสดงออกและตีความ ความคิด ความรู้สึก ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน และสามารถโต้ตอบด้วยวิธีการที่เหมาะสม แสดงความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2. การใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร เป็นอีกทักษะหลักที่สำคัญต่อการเรียนรู้เหมือนการสื่อสารในภาษาแม่ ทั้งในรูปแบบการพูดและการเขียน มีความสามารถในการเข้าใจตีความ และสรุปความคิด ความรู้สึก ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของต่างประเทศ อีกทั้งจำเป็นต้องมีทักษะอื่น ๆ เช่น การยอมรับและเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ระดับความสามารถทางด้านภาษาของแต่ละบุคคล และระหว่างภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อม ความต้องการและความสนใจของบุคคล

3. ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ความสามารถพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสามารถทางคณิตศาสตร์คือความสามารถในการพัฒนาและใช้ความคิดทางคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน การสร้างการเรียนรู้ทางตัวเลขมีความสำคัญในกระบวนการและกิจกรรม พอๆ กับความรู้ ความสามารถทางคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้รูปแบบทางคณิตศาสตร์ในการคิดแก้ปัญหา ความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์หมายถึง ความสามารถในการใช้องค์ความรู้และวิธีการในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การตั้งสมมุติฐาน และหาคำตอบได้ตามหลักฐานที่ปรากฏ ความสามารถในด้านเทคโนโลยีเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้และวิธีการเพื่อตอบสนองต่อการรับรู้ต่อความต้องการของบุคคล

4. ความสามารถในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ชนิดต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างมากกับสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Society Technology: IST) เพื่อใช้ในการทำงาน การติดต่อสื่อสารผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5. ความสามารถในการเรียนรู้ คือความสามารถที่จะเพิ่มพูนและรักษากระบวนการภายในตัวบุคคล การจัดระเบียบในการเรียนรู้ผ่านการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถนี้รวมถึงการรับรู้ของกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ความรู้ความสามารถที่พร้อมใช้งานในทุกโอกาส และความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้เพื่อประสบความสำเร็จ ความสามารถนี้หมายถึงการประมวลผลและการปรับความรู้ ทักษะใหม่ ๆ เข้ากับการใช้ข้อมูลที่มีอยู่เดิมที่อาจเกิดจากการ

3736721560

CD iThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

แสวงหาหรือการสอนการแนะนำ การสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นมีความสำคัญต่อความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

6. ความสามารถในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการเป็นพลเมืองที่ดี เป็นความสามารถของบุคคล ระหว่างบุคคล และความสามารถทางวัฒนธรรม ครอบคลุมทุกรูปแบบของพฤติกรรมของบุคคลที่จะมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในกรณีที่เป็น บุคคลที่จะมีส่วนร่วมในชีวิตของพลเมืองอยู่บนพื้นฐานของความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดและโครงสร้างทางสังคมและการเมือง ความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมและความเป็นประชาธิปไตย

7. ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเปลี่ยนความคิดไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และความเสี่ยง เช่นเดียวกับความสามารถในการวางแผนและการจัดการโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความสามารถที่จะคว้าโอกาสเป็นรากฐานสำคัญของทักษะ ซึ่งการสร้างโอกาสนี้ควรตระหนักทางจริยธรรมที่ดีด้วย

8. ความสามารถในการดำรงรักษาไว้ ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั่งงามของประเทศ คือ ความเข้มแข็งในการแสดงออกถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีของชาติ ทั้งดนตรี ศิลปะการแสดง วรรณกรรม และทัศนศิลป์ ครอบคลุมถึงผลงานทางวัฒนธรรมที่ร่วมสมัยนิยม

Tuijnman, Kirsch & Wagner (1997 อ้างถึงใน (Knapper & Cropley, 2000) ได้ให้ทัศนะในเชิงจิตวิทยา และกล่าวถึงทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ทักษะในการนำความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มานำเสนอในรูปแบบแนวความคิด สัญลักษณ์ ทั้งในลักษณะที่แสดงเป็นภาษาพูด และตัวเลข
2. ทักษะในการคิดวิเคราะห์
3. ทักษะในการแก้ปัญหา
4. ทักษะในการประยุกต์ เช่น ความสามารถในการทำงานในสภาพที่แตกต่างจากเดิม

5. ทักษะทางด้านเทคนิค โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะกรรมการการจ้างงาน การศึกษา และฝึกอบรม (National Board of Employment, 1996) ประเทศออสเตรเลีย ได้เสนอแนะว่า บุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมทำการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ และนอกระบบ ควรได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้มีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์ 2) มีความเชื่อมั่นในการ

เรียนรู้ รวมทั้งมีจิตสำนึกที่จะผูกพันอยู่กับการศึกษาและการฝึกอบรม และ 3) มีความเต็มใจและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

Smith and Spurling (1999) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นจะต้องมีสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 11 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร และการคำนวณในระดับที่สูงกว่าระดับพื้นฐาน
2. ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี
3. ทักษะในการประเมินและพัฒนาตนเอง
4. การให้ความสำคัญในทางการเงิน และสิทธิของผู้บริโภค
5. ความสามารถที่จะเข้าใจในคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมั่นใจที่จะนำไป

ปฏิบัติ

6. ความสามารถในการคิดทั้งเชิงอุปมาน และอนุมาน
7. ความสามารถ และความมั่นใจในการค้นคว้า และคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
8. ความสามารถที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้เป็นกลุ่ม
9. การตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญา และเจตคติ
10. ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทางสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อ

สังคม

11. ความรู้พื้นฐานในการวางแผนความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และมีความสนใจพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำตนเองได้

Murphy, Tolley, and Wilmut (2001) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วในยุคเทคโนโลยีจำเป็นต้องอาศัยทักษะเฉพาะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการ ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปรับปรุงจัดการ เรื่องการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความสามารถในการแก้ปัญหา

2. รู้จักวิธีการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
3. มีระดับความรู้ความสามารถในการสื่อสาร เทคโนโลยี และตัวเลขที่เหมาะสม
4. มีแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

Candy et al. (1994) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. มีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ได้แก่ มีความรักในการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น มีจิตสำนึกในการคิดวิเคราะห์ และทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและรู้จักประมาณตนเอง

2. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้แก่ มีความสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่าง ๆ มีความตระหนักรู้ถึงวิธีการนำความรู้ไปใช้ในเชิงสร้างสรรค์ และมีความสามารถขยายวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล

3. มีทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ รู้จักแหล่งเรียนรู้ รู้จักตั้งคำถาม สามารถสรุปความและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์แตกต่างกัน มีการตรวจสอบข้อมูล มีความสามารถในการอ่านข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ แผนภาพ และตาราง และมีความสามารถในการประเมินข้อมูลตามหลักเหตุและผล

4. มีสำนึกในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ได้แก่ ทำงานด้วยตนเอง มีทักษะในการจัดการภารกิจส่วนตัว เช่น การบริหารเวลา การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต

5. มีทักษะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ รู้จักข้อดีและข้อเสียของการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้อย่างหลากหลายและสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละรายวิชา และมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ระดับผิวกับระดับลึก

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (1996) ได้ระบุหลักในการเรียนรู้สำคัญ 4 ประการที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้

1. การเรียนเพื่อรู้ คือการรู้จักใช้ความสามารถในด้านการคิด ผักผ่อนใช้วิธีการเรียนรู้ มีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง คือสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ การมีทักษะทางอาชีพและรู้จักการประยุกต์ใช้ รวมถึงมีทักษะชีวิตด้วย

3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน คือการเข้าใจผู้อื่น มีความใจกว้าง เข้าใจอันดีต่อกัน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต คือความสามารถในการปรับปรุงบุคลิกภาพของตน ดำเนินงานต่าง ๆ โดยอิสระเสรี มีดุลยพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

นิตยา สำเร็จผล (2547) ได้สรุปลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้สึก ความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1.1 ผู้เรียนเห็นความสำคัญ จำเป็น ของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตระหนักว่า ทุกคนมีความจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.2 ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้ถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน ในการเรียนรู้ทุกประเภท

2. มีความสามารถและทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีทักษะ และสมรรถภาพที่จำเป็นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 สมรรถภาพและทักษะที่จำเป็นในการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง ได้แก่

1) ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) กำหนดจุดหมายการเรียนรู้ของตน 3) วางแผนการเรียนรู้ของตนเอง 4) จัดการดำเนินการเรียนรู้ของตนโดยใช้กลยุทธ์ รูปแบบ แหล่งที่หลากหลายตามที่หาได้ 5) ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 ความสามารถในการเรียนรู้ ได้แก่ 1) มีทักษะในการเรียนรู้ที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะทางภาษา (การอ่าน เขียน) ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการคิด 2) มีทักษะแสวงหาและจัดการข้อมูล 3) มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (ICT) 4) มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ 5) มีทักษะในการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ต่าง ๆ

3. บุคลิกภาพที่จำเป็นในการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง ได้แก่

3.1 การเป็นผู้เรียนเชิงรุก สามารถริเริ่มและดำรงการเรียนรู้โดยไม่ต้องมีแรงจูงใจจากภายนอก เกิดจากแรงจูงใจภายในตนเอง ได้แก่ การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตน ระดับสูง เชื่อมั่นในตนเอง ริเริ่มการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายระดับสูง

3.2 มีความคิดเปิดกว้าง ได้แก่ เปิดกว้างสำหรับความคิดใหม่ กิจกรรมใหม่ มองการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งท้าทายเชิงบวก ชอบสิ่งท้าทาย มีความสามารถในการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง ทนทานต่อความแตกต่างหลากหลาย

3736721560

3.3 มุ่งมั่นในการเรียนรู้ ชอบเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ชอบใช้เวลาว่างในการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ ใฝ่รู้ มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ มองการเรียนรู้เป็นสิ่งท้าทาย เป็นคนชอบถาม ชอบแสวงหาความรู้ มีความเต็มใจที่จะเรียนรู้จากทุกแหล่ง รักการอ่าน

4. การมีพลังจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้มีแรงจูงใจในการริเริ่มการเรียนรู้ของตนเอง และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ของตน รวมทั้งสามารถสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุน ชักนำให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ด้วย ประกอบด้วย

4.1 การมีแรงจูงใจในตนเอง ได้แก่ มีแรงจูงใจของตนเองในการริเริ่มการเรียนรู้ของตนเอง และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ของตน ต้องทำให้สำเร็จ แสวงหาข้อมูล และโอกาสในการเรียนรู้ตนเอง

4.2 เป็นคนมุ่งมั่นอนาคต ได้แก่ มีเป้าหมายของอนาคต วางแผนการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

4.3 มีพลังอำนาจในการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้อื่น ได้แก่ ยอมรับในสิทธิการเรียนรู้ของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น สนับสนุนให้ผู้อื่นเรียนรู้ เช่น การถ่ายทอดความรู้ การชักชวนให้เรียนรู้

ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน (2554) วิเคราะห์คุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 26 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ทักษะการสืบค้นข้อมูล 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความสามารถในการสื่อสาร 5) การสรุปประเด็นการเรียนรู้ 6) ความสามารถในการบูรณาการการเรียนรู้และ 7) การมีกลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. การบริหารการจัดการการเรียนรู้ที่ดี ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความอยากรู้อยากเรียน 2) การรักการอ่าน 3) สังเกต สงสัย และอยากหาคำตอบ 4) การบันทึก 5) การมุ่งมั่นอนาคต 6) ความกล้าทางวิชาการ 7) การทำงานด้วยตนเองและ 8) การบริหารเวลา

3. แรงจูงใจและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและสังคม 3) การมีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท 4) การมีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจ 5) การยอมรับในศักยภาพตนเอง 6) การยอมรับความสำคัญของคนอื่น 7) การเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น 8) การสนับสนุน

ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ 9) การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง 10) การติดตามความเปลี่ยนแปลงของความรู้ และ 11) การมองทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2551) ศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย พบว่าลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีจำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 19 ลักษณะย่อย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 4 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) รักในการเรียนรู้ 2) กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม 3) สามารถคิดวิเคราะห์ที่ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ และ 4) ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและสามารถประเมินตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 วิสัยทัศน์กว้างไกล ประกอบด้วย 3 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่าง ๆ 2) นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ และ 3) สามารถปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่ 3 ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 2 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) ทำงานได้ด้วยตนเอง และ 2) สามารถจัดการภารกิจส่วนตัวได้

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 5 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสารสนเทศ 2) สามารถตั้งคำถาม 3) สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพที่ต่างกัน 4) สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้ และ 5) สามารถอ่านข้อมูลแบบต่าง ๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิแผนภาพ ตาราง และนำไปใช้ได้

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และ 2) สามารถอธิบายความแตกต่าง ของการเรียนรู้แบบพื้นฐานกับแบบนำไปปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 6 ทักษะด้านการใช้ภาษา ประกอบด้วย 2 ลักษณะย่อย ได้แก่ 1) สามารถใช้ภาษาประจำชาติในการแสวงหาความรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว และ 2) สามารถใช้ภาษาสากลในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สามารถสื่อสารได้

อาร์ักษ์ อินทร์พยุง (2554) ได้เสนอตัวบ่งชี้ด้านผลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ในการพัฒนา ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า คุณลักษณะที่ควรเกิดขึ้นมี 6 ประการ ได้แก่

1. ทักษะในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเอง ได้แก่ มีความสามารถในการ กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง วางแผนและปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้

3736721560

การใช้ทักษะกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

2. เจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้แก่ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ มีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะสิ่งท้าทายและวิทยาการใหม่ ๆ

3. ความรู้พื้นฐานและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ มีความสามารถในการอ่านเขียน คิดคำนวณพื้นฐาน ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. การประกอบอาชีพบนพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพ มองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม สามารถวางแผนพัฒนาอาชีพอย่างมีคุณธรรม มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้

5. การใช้ทักษะชีวิตจัดการกับปัญหาและสิ่งท้าทาย ได้แก่ มีความสามารถในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ

6. การพัฒนาสังคมและชุมชน มีความสามารถในการนำความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานบริบทสังคมมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างของศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีได้ สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาตนเอง สังคม และชุมชน

รุสนันท์ แก้วตา (2555) พบว่า ตัวบ่งชี้ลักษณะครูที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทั้งหมด 17 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีทักษะในการใช้และแปลความหมายข้อมูล 2) นำตัวเองสู่การเรียนรู้ 3) มีผลการพัฒนาตนเองและการงาน 4) เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ 5) มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้ 6) มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 8) แสวงหาความรู้เพิ่มเติม 9) มีทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร 10) เชื่อมั่นว่าตนสามารถเรียนรู้ได้ 11) มีความสุขในการเรียนรู้ 12) เห็นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 13) มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ 14) เรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลังจบการศึกษา 15) ใช้เครื่องมือในการเรียนรู้ 16) มีเป้าหมายในชีวิต และ 17) กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้

สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล (2554) กล่าวว่าหนึ่งในองค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลแห่งการเรียนรู้ หรือผู้เรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยยุคใหม่ เป็นผู้ที่มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณภาพที่ดี เป็นผู้ที่มีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ รู้จักปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน สามารถใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีจิตใจในการอนุรักษ์ในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักทำความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน มีโอกาสและสามารถเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและอิสระตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการเรียนรู้จะเกิดอย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้และเป็นการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ความสามารถในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุขในการดำรงชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ตลอดจนจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เป็นผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ต้องเป็นผู้มีสมรรถนะในการใช้ภาษาทั้งภาษาของตนเองและภาษาต่างประเทศ มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในด้านคณิตศาสตร์ ด้านการเรียนรู้และการทำงาน การเป็นผู้ประกอบการ มีทักษะการนำเสนอ การสื่อสาร การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความรักในการแสวงหาความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และการประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ เป็นอย่างดี ประการสำคัญขอลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน คือ เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มี

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ความสามารถ มีบุคลิกภาพ และมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และต้องมีพลังใจในการเรียนรู้เป็นต้น

ตอนที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองไทย

3.1 ข้อมูลพลเมืองไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองของประเทศไทยตามประกาศของกรมการปกครอง เรื่อง ข้อมูลทางการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 รายงานว่า ใน 76 จังหวัดของประเทศไทย มีทั้งสิ้น 878 อำเภอ 7,255 ตำบล และ 74,965 หมู่บ้าน ในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้น 2,441 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 178 แห่ง เทศบาลตำบล 2,233 แห่ง

ในส่วนของจำนวนประชากรไทย พ.ศ.2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 66,188,503 คน โดยประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 61,199,887 คน โดยแบ่งตามช่วงอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรไทยแยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน)

	จำนวนประชากร				
	ทั้งหมด	วัยเรียน (5 - 15 ปี)	วัยรุ่น/ นักศึกษา (16-21 ปี)	แรงงาน (อายุ 22-59 ปี)	วัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)
กรุงเทพฯ	5,255,246	651,915	428,382	3,196,494	978,455
ภาคกลาง	15,718,451	2,194,949	1,319,319	9,582,276	2,621,907
ภาคเหนือ	10,997,055	1,421,108	896,241	6,586,635	2,093,071
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20,600,909	2,930,906	1,835,866	12,583,162	3,250,975
ภาคใต้	8,628,226	1,470,466	829,829	5,047,017	1,280,914
ทั่วประเทศ	61,199,887	8,669,344	5,309,637	36,995,584	10,225,322

*ฐานข้อมูล จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2560, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561)

ซึ่งข้อมูลประชากรจะใช้เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลตัวบ่งชี้การ
เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยต่อไป

3.2 ลักษณะพลเมืองไทยที่พึงประสงค์

ลักษณะความเชื่อมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและเป็นตัวกำหนดการแสดงออกทาง
พฤติกรรมของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะความเชื่อทางพุทธศาสนา ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและ
เป็นเสมือนเครื่องมือให้คนไทยประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่าความดี โดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทีที่
สังคมไทยปลูกฝังกันมาช้านาน นอกจากนี้คนไทยยังมีลักษณะนิสัยรักสบาย ไม่มีความกระตือรือร้น
เนื่องจากลักษณะของสังคมที่ไม่เร่งรีบ ไม่ต้องแข่งขัน อีกทั้งมีนิสัยรักพวกพ้อง ไม่ชอบเห็นคนอื่นดีกว่า
ตนหรือชอบจับผิด หรือตำหนิ เชื่อโชคกลาง ตัดสินใจด้วยความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ชอบต่อรองไม่กล้า
เสียง หรือไม่ชอบอะไรที่เสียง แต่ก็ชอบพนันขันต่อ ชอบงานพิธีเป็นการทำเพื่อเกียรติหรือศักดิ์ศรี
ชอบทำอะไรตามใจ แต่ภายใต้ลักษณะนิสัยของคนไทยที่กล่าวมาแล้วนั้น คนไทยยังมีลักษณะนิสัยที่ดี
ที่เป็นจุดแข็งคือ ชี้แจงใจ ลืมง่าย ยิ้มแย้มแจ่มใส ชี้เล่น เป็นกันเอง และสุขภาพเรียบร้อย

โดยเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้สรุปลักษณะนิสัยของคนไทย ว่าคนไทยเป็นคนมี
เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักอิสระเสรี รักสงบประนีประนอม ประสานประโยชน์ กตัญญูกตเวที
เคารพผู้อาวุโส รักศักดิ์ศรี รักความเป็นไทย ลืมง่าย ไม่ผูกใจเจ็บ ให้อภัยง่าย มีความจงรักภักดีและ
เคารพในองค์พระมหากษัตริย์ เกรงใจ รักพวกพ้อง และยึดถือระบบพวกพ้อง รักสนุก ร่าเริง เชื่อโชค
กลาง ขาดความเป็นผู้นำ ขาดวินัย นิยมตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ขาดความอดทนในการเอาจริงเอาจัง
ต่อการทำงานหนัก ในขณะที่ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546) วิเคราะห์ลักษณะนิสัยของคนไทยที่เป็น
อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีอุปนิสัย 30 ประการ ดังนี้ 1) เชื่อเรื่องเวรกรรม 2) ถ่อมตัวและ
ยอมรับชนชั้นในสังคม 3) ถือระบบอุปถัมภ์ 4) ไม่ยอมรับคนที่มีอายุเท่ากันหรือต่ำกว่า 5) พึ่งพาพึ่งพิง
คนอื่น 6) ไม่รู้จักประมาณ 7) รักอิสระเสรี รักความเป็นไทย 8) ไม่ชอบค้าขาย 9) เอาตัวรอดและโยน
ความผิดให้ผู้อื่น 10) ไม่ชอบรวมกลุ่มและขาดการร่วมมือประสานงาน 11) ขาดการวางแผน 12) ชอบ
การพนัน เหล้า และความสนุกสนาน 13) เกียจคร้าน 14) ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง 15) เห็นแก่ตัว
และเอาแต่ได้ 16) ลืมง่าย 17) ชอบสิทธิพิเศษ 18) พุ่มเพื่อย 19) ไม่รู้แพ้รู้ชนะ 20) ไม่ยกย่องผู้หญิง
21) มีจิตใจคับแคบครอบคลุมถึงการมองโลกในแง่ร้าย 22) ชอบสร้างอิทธิพล 23) ชอบ
ประนีประนอม 24) ไม่ตรงต่อเวลา 25) ไม่รักษาสาธารณสุขสมบัติ 26) ชอบพูดมากกว่าทำ 27) ยกย่อง
วัตถุ หรือเรียกว่าวัตถุนิยม 28) ชอบของฟรี 29) สอดรู้สอดเห็น และ 30) ขาดจิตสำนึกและอุดมการณ์
เพื่อชาติบ้านเมือง

3736721560

CU-Thesisis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

จะเห็นว่าในบางลักษณะนิสัยเป็นทั้งคุณสมบัติที่ดีและไม่ดีในเวลาเดียวกันได้ เช่น มีความสนุก ร่าเริง หากนำไปใช้ในทางที่เหมาะสมก็ทำให้บุคคลนั้นดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ แต่ถ้าหากมีความสนุกสนานในสิ่งไม่ดี เป็นอบายมุข ก็จะถือว่าเป็นลักษณะนิสัยที่ส่งผลเสียให้กับคุณภาพชีวิต

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน(สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยสมัยใหม่ ควรมีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุผล มีวิจรรย์ญาณในการแยกแยะความผิดชอบชั่วดี คุณโทษ รู้จักสิ่งที่ควรกระทำบนพื้นฐานความจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดปราศจากอคติ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย รู้จักการเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมภายนอกท่ามกลางความสับสน วุ่นวาย และสภาพการแข่งขันของสังคมในเศรษฐกิจยุคใหม่

2. คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความละเอียดต่อการกระทำผิด ประพฤติปฏิบัติในระบบของความถูกต้องดีงาม มีสมาธิ และความอดทนหนักแน่น

3. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัว ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น สังคมและมวลมนุษยชาติ แก้ปัญหาโดยสันติวิธี เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามระบบประชาธิปไตย รู้จักใช้ออนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและมีความพร้อมที่จะร่วมมือสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข

4. คุณลักษณะด้านร่างกาย ได้แก่ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบการทำงานอาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพและศักยภาพของบุคคล

สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน (2544) กล่าวถึงลักษณะของเด็กไทยในอนาคตว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถ ทักษะทางภาษาไม่น้อยกว่า 2 ภาษาได้อย่างดี ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันที่สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นใจและถูกต้อง มีความรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ในการเข้าการแสวงหาความรู้ข้อมูล วิชาการผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ และอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2. เกิดความสมดุลระหว่างระบบ “คุณค่า” กับระบบ “วัตถุ” นิยมอย่างลงตัว สามารถดำเนินชีวิตอย่างเข้าใจทั้ง 2 ด้าน มองการมีวัตถุสิ่งของบนพื้นฐานที่พอสมควรกับการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียงและเกิดระบบพัฒนาวัตถุให้เกิดคุณค่าทางจิตนิยมได้

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

3. การเดินสายกลางการใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรงในแนวทางการใช้เหตุผลแบบสันติวิธีได้
4. เกิดการพัฒนาการทางสติปัญญา ควบคุมการพัฒนาการทางอารมณ์อย่างสมดุล ได้สัดส่วน และลงตัว
5. นิยมและรักความเป็นไทย เข้าใจถึงสาระทางวัฒนธรรมไทยอย่างมีคุณค่าได้ พร้อมกับการปรับตัวสู่วัฒนธรรมสากลได้อย่างถูกต้อง มีประโยชน์ และเข้าถึงสังคมบริบทที่สัมพันธ์ เชื่อมโยงถึงความเหมือนและความแตกต่างได้ ลักษณะดังกล่าวถือ “วิถีชีวิตไทย” ความคิดกว้างไกล เป็นสากลได้
6. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ กล้าและเชื่อมั่นในตนเอง การวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล จิตใจสาธารณะ ค่านิยมประชาธิปไตย การมีความรู้คู่คุณธรรม
7. เข้าใจและยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและชาย รู้จักบทบาทหน้าที่และสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีวัฒนธรรมการยอมรับและให้เกียรติช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า รวมทั้งหลีกเลี่ยงภัยอันตรายทางเพศ ยาเสพติด ความรุนแรงที่มีอยู่รอบด้าน
8. มีทักษะชีวิตในกระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การพึ่งตนเอง การดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางได้ การเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมชุมชน การแปรรูปสินค้าที่มีมาตรฐานสู่ระดับนานาชาติได้
9. การมององค์รวมของสังคมได้ครบถ้วน มีความรู้ในเชิงสหวิชาชีพ มีจิตใจเป็นวิทยาศาสตร์ และรู้จักบูรณาการในการเชื่อมโยง สัมพันธ์ และความต่อเนื่องอย่างครบถ้วนได้
10. การมองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์บนความพอดีลงตัวของภูมิปัญญา สากลกับภูมิปัญญาชุมชนได้ การสร้างสรรค์ การคิดค้น การประดิษฐ์ การถ่ายทอดนวัตกรรมทางวิชาการที่พึ่งพา และการเกื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน
11. ยิ้มง่าย มีจิตใจที่เบิกบาน รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สุขุมทริเยะ มองสังคมเพื่อนมนุษย์ในสิ่งที่ดี รู้จักระงับความทุกข์ด้วยการมีสมาธิ การคลี่คลายความเครียด การมีสุขภาพร่างกาย และจิตใจที่สมบูรณ์
12. การรู้จักการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีวินัยในตนเอง ซื่อสัตย์ การรู้จักปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิที่มีอยู่ทางกฎหมาย การเสียสละเพื่อส่วนรวมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ระดับต่าง ๆ

3736721560

CT: IThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์โดยทำการศึกษาคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์โดยกำหนดกรอบการพิจารณาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความรู้ ด้านทักษะความสามารถ และด้านลักษณะชีวิตดังนี้

1. มิติด้านร่างกาย ประกอบไปด้วย พัฒนาด้านร่างกายการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

2. มิติด้านจิตใจ ประกอบไปด้วย การเป็นผู้รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี การเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และการเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์สภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3. มิติด้านความรู้ ประกอบไปด้วย การรู้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาระของวิชา การรู้รอบด้านเชิงสหวิทยาการ และการรู้ไกลไปถึงอนาคต

4. มิติด้านทักษะความสามารถ ประกอบด้วย การมีทักษะด้านการคิด การมีทักษะด้านการสื่อสาร การมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศ การมีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีทักษะทางสังคม การมีทักษะการอาชีพ การมีทักษะทางสุนทรียะ และการมีทักษะการจัดการ

5. มิติในด้านลักษณะชีวิต ประกอบไปด้วย การมีความขยันอดทนและทุ่มเททำงานหนัก การมีระเบียบวินัย การมีความซื่อสัตย์ การมีวิสัยทัศน์ การทำสิ่งต่าง ๆ อย่างดีเลิศ รักการเรียนรู้ตลอดเวลา การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย การเห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย การมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม และรู้จักประหยัทยอดออม

ลิขิต อีระเวคิน (2548) กล่าวถึง คนไทยในอนาคตคิดว่าต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ 7 ประการ คือ 1) มีสุขภาพพลานามัยดี 2) มีความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ 3) มีความคิดอ่านดี สามารถวิเคราะห์ มีหลักตรรกะ 4) มีคุณธรรมประจำใจ 5) มีบุคลิกที่มีความเป็นไทย 6) ความเป็นสากลในระดับหนึ่ง และ 7) ความเป็นประชาธิปไตย อีกทั้งในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในสังคมต้องมีการพัฒนาที่สมบูรณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความสมบูรณ์ทางกาย (Body) คือ การพัฒนาทางร่างกายที่มีสุขภาพและพลานามัยดี ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ การเกิด และการเติบโตตามช่วงวัย ความสมบูรณ์ทางจิตใจ (Mind) คือ การมีสุขภาพจิตที่ดี มีความคิดโปร่งใส มีสมองที่เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถคิดอย่างมีเหตุมีผล มีความรู้ที่จะใช้ทักษะในการแก้ปัญหาและช่วยในการดำรงชีวิตหรือในการประกอบอาชีพ และความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ (Soul) คือ การรู้ผิดรู้ถูก รู้ดีรู้ชั่ว การมีศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งสังคมจะดีได้คนในสังคมต้องมีความสมดุลทั้งสามด้าน ร่างกายต้องแข็งแรงมีพลานามัยสมบูรณ์ จิตใจต้องเป็นจิตใจที่มีความสุข มีความสงบพอสมควร มีเหตุมีผล มีความคิดแบบปกติชน ส่วนจิตวิญญาณ

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

จะเป็นเสมือนแสงที่คอยทำให้บุคคลที่มีร่างกายและจิตใจที่ดิ่งงามเดินไปตามแนวทางที่จะนำไปสู่ความ
 ผาสุกของชีวิตซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม

พิณสุตา สิริธรรังสี (2552) ได้นำเสนอภาพอนาคตคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ โดยแบ่งเป็น 9 ด้าน
 ดังนี้

1. ด้านร่างกาย เป็นผู้มีสุขภาพและรู้จักรักษาสุขภาพให้แข็งแรงตามช่วงวัย มีภูมิ
 ด้านทานต่อโรคอุบัติใหม่ และห่วงใยในการทำงาน
2. ด้านจิตใจ เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี มีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อวิกฤตการณ์ได้ง่าย
 ทั้งวิกฤตการณ์ส่วนตัวและสังคม เข้าใจตนเอง และสถานการณ์สภาพแวดล้อม
3. ด้านสติปัญญา เป็นผู้มีสติปัญญาและใช้ปัญญาในการคิด วิเคราะห์ มีความคิด
 เชิงวิทยาศาสตร์ และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผล มีความหลักแหลม และเฉียบคม
 ทางความคิดและการแสดงออก
4. ด้านอารมณ์ เป็นผู้มีอารมณ์ดี มั่นคง บนพื้นฐานของการขัดเกลาและยึดมั่นทาง
 ศาสนา มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม
5. ด้านสังคม เป็นผู้ปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้ มีจิตสาธารณะและจิตอาสา เห็นแก่
 ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ มีความสามัคคีและรักหมู่คณะ สังคมและ
 ประเทศชาติ เป็นคนดี มีอาชีพ มีงานทำ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ด้านความรู้ เป็นผู้มีความรู้อย่างลึกซึ้งในสาระวิชาและความรู้ในงานที่รับผิดชอบ
 มีความรอบรู้เชิงสหวิทยาการ รู้ไกล รู้กว้าง รู้ลึกในสาขาที่ตนถนัด และใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ใน
 การพัฒนาตนและการพัฒนางาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความใฝ่รู้ รักการอ่าน รักการเรียนรู้และ
 แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
7. ด้านทักษะและความสามารถ เป็นผู้มีทักษะและความสามารถในการคิด
 วิเคราะห์ การสื่อสาร ด้านภาษาไทย ภาษาสากล โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จีน และภาษาเพื่อนบ้าน
 เพื่อเป็นช่องทางแสวงหาและพัฒนาความรู้และอาชีพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การทำงาน การ
 จัดการ ทั้งการจัดการตนเองและการจัดการความรู้ ทักษะชีวิต มีความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต มี
 วินัย อดทนและมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ประหยัดและออม รู้จักถนอมและเลือก
 ดำเนินวิถีชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม มีความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหา
 ระยะยาว

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

8. ด้านเจตคติและค่านิยม เป็นผู้มีเจตคติและค่านิยมของการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่ดี มีจิตสำนึกและรักความเป็นประชาธิปไตย พร้อมเผชิญต่อความเปลี่ยนแปลง

9. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล และใช้ประโยชน์จากความคิดริเริ่ม สร้างนวัตกรรมและนำไปสู่เป้าหมายอนาคตได้

ศิขรชัฐ เอ็มโกษา (2555) นำเสนอผลการศึกษาของคลังสมองวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพื่อสังคมกลุ่มสังคมจิตวิทยา ที่ทำการศึกษาประเด็นปัญหานิสัยค่านิยมความประพฤติบางประการของคนไทย และเสนอคุณสมบัติคนไทยที่ปรารถนามี 7 ประการ ดังนี้

ประการแรก คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาทของสังคม นับตั้งแต่สังคมที่เล็กที่สุดคือสังคมครอบครัว เพื่อนบ้าน ชุมชน โรงเรียน ที่ทำงานตลอดไปจนสุดท้ายคือประเทศชาติ ทุกสังคมย่อมมีกฎมีกติกาวางไว้เป็นกรอบเพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติหรืองดการประพฤติปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมควรต้องปฏิบัติตามกฎตามกติกาของสังคมที่วางไว้เริ่มตั้งแต่สังคมครอบครัวหรือบ้านเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับสมาชิกของครอบครัวตั้งแต่พ่อแม่ต้องเป็นแบบเป็นตัวอย่างที่ดีของลูก ๆ

ประการที่สอง คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นคนที่เคารพในสิทธิของผู้อื่นและรักษาสิทธิของตนเอง ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบุคคลเมื่อถือกำเนิดจนแม้สิ้นอายุขัยไปแล้วย่อมได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและจะต้องพึงรักษาสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของตนเองไว้บุคคลอื่นใดจะไปก้าวล่วงละเมิดไม่ได้

ประการที่สาม คนไทยที่ปรารถนาต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับใดก็ตามสมาชิกทุกคนในสังคมย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองในแต่ละสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกซึ่งย่อมจะแตกต่างกันออกไปคนคนหนึ่งย่อมมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายประการขึ้นอยู่กับว่าคนคนนั้นสวมบทบาทใดอยู่ในสังคม

ประการที่สี่ คนไทยที่ปรารถนาต้องเป็นคนที่มีความดี 7 ประการตามเงื่อนไขคุณธรรมในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน รัชกาลที่ 9 นั่นคือการตระหนักในคุณธรรมความดี เป็นผู้ที่ประพฤติและมีคุณธรรมประจำใจมีความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งถือว่าเป็นเครื่องหมายของคนดีมีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาและอุปสรรคที่เผชิญ มีความเพียรพยายามในการกระทำให้บรรลุหรือประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อ มีการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต กระทำสิ่งใดทุกประการด้วยการรู้สติใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาซึ่งจะพบความสำเร็จมากกว่าการแก้ปัญหาด้วยการขาดหรือไร้สติ มีความไม่โลภพอใจและพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมีและประการสุดท้ายความไม่ตระหนี่เกินไปจนทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน

ประการที่ห้า คนไทยที่ปรารถนาต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมรู้และเข้าใจในแก่นแท้ของศาสนาและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา รักษาจรรยาบรรณของอาชีพตนประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นผู้มีจริยธรรมรู้และเข้าใจในแก่นแท้ของศาสนา โดยทุกศาสนาสอนให้บุคคลเป็นคนดีอยู่ในศีลธรรมทั้งสิ้นจะต่างกันที่วิธีการความเคร่งครัดเท่านั้น

ประการที่หก คนไทยที่ปรารถนาต้องเป็นผู้ที่รู้จักรักษาจรรยาบรรณของอาชีพตนหน้าที่การงานทุกอาชีพย่อมมีจรรยาบรรณเป็นเครื่องกำกับด้วยกันทั้งสิ้น อยู่ที่ว่าจะจริงจังเคร่งครัดหรือเข้มงวดมากน้อยเพียงใด บางอาชีพที่อยู่ในอาชีพนั้นอาจจะไม่รู้ไม่ทราบเลยว่าอาชีพของตนเองนั้นมีจรรยาบรรณและต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณนั้นด้วยหรือเพราะไม่มีการแนะนำหรือบอกกล่าวกันอย่างจริงจังมีเพียงไม่กี่อาชีพเท่านั้นที่ยังยึดมั่นและเคารพในจรรยาบรรณของตนเองอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

ประเภทสุดท้าย คนไทยที่ปรารถนาต้องเป็นผู้ที่ดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เป็นคนโอปอ้อมอารี มีน้ำใจต้อนรับขับสู้ เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นไทยมีหลายประการตั้งแต่ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การมีภาษาเป็นของตนเองเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) นำเสนอทักษะสำหรับคนไทย เพื่อเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. ทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณและการประเมินผล รู้จักวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เห็น รู้ และใช้ ว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ฉลาดในการเลือกบริโภค รู้จักไตร่ตรอง วิเคราะห์สภาพการเมือง เศรษฐกิจ
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะประเด็นและมุมมองต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มองเห็นที่มาที่ไป เห็นความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงซึ่งกัน และเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและกิจกรรมของสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ รู้จักคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่
4. ทักษะการผลิตและคิดนวัตกรรม เมื่อคิดสร้างสรรค์และต้องนำความคิดนั้นไปสู่รูปธรรมด้วยการพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ และนำไปสู่นวัตกรรมที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในสังคมโลก

3736721560

5. ทักษะการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา เป็นทักษะที่สำคัญเพราะสังคมโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คนไทยต้องรู้จักการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาเพื่อให้เกิดผลดีงามแก่สังคมและแก่ตัวเอง

6. ทักษะการสื่อสารและมั่นใจในตนเอง การสื่อสารต้องมีประสิทธิภาพ รู้ทันเทคโนโลยี และต้องมีความมั่นใจในสิ่งที่คิดและทำอย่างเพียงพอ

7. ทักษะทางคุณธรรมและความรับผิดชอบ เสียสละและมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นแก่ตัว รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่าน ที่มองลักษณะของประชาชนในลักษณะของพลเมืองซึ่งจะมีการมองถึงสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการของรัฐ โดยสมรรถนะและคุณลักษณะของพลเมืองโลกมีดังนี้ (Cogan and Derricott, 1998; Pitiyanuwat, 2007 ; Trilling & Fadel, 2009 and Barber, 2010 อ้างถึงใน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2555)

1. มีความสามารถที่จะเห็นและเข้าแก้ปัญหาอย่างสมาชิกของสังคมโลก
2. มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะร่วมมือและร่วมรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม
3. มีความสามารถที่จะคิดอย่างวิเคราะห์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์และเป็นระบบ
4. มีความเต็มใจที่จะแก้ข้อขัดแย้งโดยสันติ
5. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนสไตล์และวิถีดำรงชีวิตและนิสัยบริโภคเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม
6. มีจริยธรรมคุณธรรม
7. มีความรู้ทั้งความรู้ทั่วไปในการดำรงชีวิตและความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ
8. มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมซึ่งประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ และการคิดริเริ่มสิ่งใหม่และการคิดสร้างสรรค์
9. มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศซึ่งประกอบด้วยการรู้สารสนเทศ การรู้สื่อ และการรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร
10. มีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตซึ่งประกอบด้วยการปรับตัวและการยืดหยุ่น การกำกับตนเองและการริเริ่ม การทำงานข้ามกลุ่ม สังคมและวัฒนธรรม ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลผลิตภาพ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและส่วนรวม และภาวะผู้นำในการแนะนำผู้อื่น

Cogan (1997 อ้างถึงใน (ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร, 2555) ได้สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นทั้งพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลกไว้ว่าควรมีบุคลิกลักษณะ 8 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถที่จะมองเห็นและเข้าใจในสังคมของตนเองและสังคมโลก
2. มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในบทบาทส่วนตนและต่อสังคม
3. มีความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. มีความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ
5. มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ ไม่ใช้ความรุนแรง
6. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนการใช้ชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคเพื่อรักษาสິงแวดล้อม
7. มีความสามารถที่จะเข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน
8. มีความเต็มใจและมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

พิชัยยุทธ สยามพันธกิจ (2553) นำเสนอการพัฒนาพลเมืองไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต เพื่อให้ นำประเทศไปสู่การเป็นมหาอำนาจของเอเชียและของโลก ได้แก่

1. ยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นชนชาติไทย ศาสนา พุทธและพระมหากษัตริย์ถือเป็นเสาหลักและอัตลักษณ์ที่สำคัญสูงสุดของประเทศไทย หากทั้งสามสถาบันมีความมั่นคงอยู่ได้ ประเทศก็ย่อมจะมั่นคงอยู่ได้ การรักษาทั้งสามสถาบันถือเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญของคนไทยทั้งหมด
2. รักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนจบสถาบันการศึกษาระดับใดก็ตามเป็นเพียงการเรียนรู้ตามหลักพื้นฐานเท่านั้น แต่การดำรงชีวิตภายหลังจากจบจากสถาบัน นั่นคือการเรียนรู้ที่แท้จริงทั้งการทำงาน การมีครอบครัว การมุ่งไปสู่จุดหมาย การแก้ปัญหา การเผชิญความสุขทุกข์ ฯลฯ เป็นการแสดงถึงการมีชีวิตรอดอยู่ได้ในสังคมอย่างมีคุณภาพตามศักยภาพจำเพาะของแต่ละบุคคล ดังนั้นชีวิตมนุษย์จึงไม่อาจที่จะหยุดการเรียนรู้ได้เลย อีกทั้งสถานการณ์ต่าง ๆ ก็มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้ที่จะประสบความสำเร็จและอยู่รอดในสังคมได้อย่างยั่งยืนต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
3. ภูมิใจและรักษาวัฒนธรรมของชาติ พลเมืองที่ไม่ยึดมั่นและรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติตนเอง ถือเป็นบุคคลที่ไร้ราก ดำรงชีวิตตามแรงปรารถนาของตนเองโดยไม่คิดคำนึงถึงความมั่นคงและความดีงามของสังคมส่วนรวม นอกจากนี้บุคคลเหล่านี้ยังมักตกเป็นทาสหรือถูกครอบงำจากวัฒนธรรมของต่างชาติได้ง่ายอีกด้วย ประเทศที่มีวัฒนธรรมอันดีงามและแข็งแกร่งนั้นไม่ว่าสังคมโลกจะแปรเปลี่ยนไปเช่นใด รากเหง้าเหล่านั้นก็จะช่วยทำให้ประเทศสามารถที่จะยืนใน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

สังคมโลกได้อย่างมั่นคงและสง่างาม ซึ่งรูปแบบอาจมีการประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยกับสถานการณ์แต่ รากเหง้าของเนื้อหาสาระย่อมจะคงเดิมเสมอ

4. การมีจิตสาธารณะ พลเมืองที่พึงปรารถนาอย่างยิ่งยวดทั้งในปัจจุบันและอนาคต คือ พลเมืองที่มีจิตสาธารณะ นั่นคือนอกจากจะกระทำประโยชน์แก่ตนเองตามธรรมชาติที่ไม่ละเมิด กฎหมายแล้ว ก็ต้องมีจิตสำนึกในการกระทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วย ซึ่งหากพลเมืองสามารถ จะรักษาสมดุลระหว่างการสร้างประโยชน์ของตนเองกับของส่วนรวมได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้ชีวิต ส่วนตัวและกระบวนการต่าง ๆ ของสังคมหรือรัฐมีความมั่นคงและพัฒนาควบคู่กันไปได้อย่าง เหมาะสม

5. การเคารพกฎหมาย พลเมืองที่เป็นสมาชิกสำคัญของประเทศจำเป็นต้องเคารพ กฎหมาย เพื่อคุณภาพชีวิตของตนเองและคุณภาพของสังคม การเคารพกฎหมายก็คือการเคารพต่อ ชีวิตของตนเองด้วย เพราะพลเมืองเป็นส่วนประกอบสำคัญของสังคม

6. มีความมั่นใจในตัวเองอย่างมีเหตุผล คือการแสดงออกในทุกสิ่งทุกอย่างที่มี เหตุผลและนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตน อีกทั้งไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่ทั้งตนเองและผู้อื่นด้วย การดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจอย่างมีเหตุผลจะทำให้บุคคลพัฒนาตนเองและนำพาสังคมให้ก้าวไปสู่ ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมีพลัง ในฐานะของพลเมืองของประเทศ โดยใช้สิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับอย่างมี คุณค่าและสมประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม

7. มีความกล้าหาญในสิ่งที่ถูกต้อง การแสวงหาความรู้และการพัฒนาสติปัญญา เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการจัดความฉลาดกลัว เพื่อจะได้ปลดปล่อยขุมพลังแห่งความกล้า หาญให้สามารถแสดงศักยภาพที่แท้จริงออกมาอย่างเหมาะสม ดังนั้นความกล้าหาญจึงไม่ใช่การแสดง ออกมาด้วยความบ้าบิ่น ไร้เหตุผลของบุคคลที่โง่เขลาขาดสติปัญญาอย่างเด็ดขาด

8. มีจิตวิญญานของการเป็นฝ่ายรุก ความจริงวัฒนธรรมของการเป็นฝ่ายรุกนั้น เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยที่สามารถพัฒนาประเทศและขยายอาณาจักรได้อย่างยิ่งใหญ่ ในฐานะที่ เป็นคนรุ่นใหม่จะต้องนำจิตวิญญานของการเป็นฝ่ายรุกกลับคืนมา เพื่อจะนำประเทศไปสู่ความ เจริญรุ่งเรือง แต่ก่อนเราจะรุกในเรื่องใดนั้นเราก็ต้องพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้แข็งแกร่งและมีการ วางแผนให้รอบคอบเสียก่อน

9. มีความรักและสามัคคีต่อกันระหว่างคนในชาติ ไม่ว่าเราจะมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกันอย่างไร เราก็ต้องสามัคคีกันไว้ให้เหนียวแน่น เพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงของ ประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะเมื่อเราขาดความสามัคคีต่อกันศัตรูหรือคู่แข่งก็ย่อมมองเห็น ช่องว่างและจุดอ่อนที่จะโจมตีเราได้

10. รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้เราอยู่ในสาระสำคัญการทำงานหรือศักยภาพ จำเพาะของเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เป็นฝ่ายควบคุมมัน มิใช่อยู่ภายใต้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

อำนาจของมัน เพราะไม่ว่าเทคโนโลยีจะมีความสำคัญเพียงใด มันก็เป็นเพียงสิ่งหนึ่งท่ามกลางมวลสรรพสิ่งอันหลากหลายของโลกและชีวิตมิใช่เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง

11. รักษาผลประโยชน์ของชาติเสมือนกับเป็นผลประโยชน์ของตนเอง กระแสทุนนิยมมีส่วนทำให้สังคมเจริญรุ่งเรือง แต่ในทางเดียวกันมันก็ทำให้คนเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น จิตสำนึกที่มีต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมจึงบกพร่องตามไปด้วย แต่หากเราเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐ เราก็จะไม่ละทิ้งหรือมองข้ามผลประโยชน์ต่าง ๆ ของส่วนรวม เพราะจริงๆ แล้วมันเป็นผลประโยชน์ของตัวเรานั่นเอง

12. มีอุดมการณ์หรืออุดมคติในการดำรงชีวิต อุดมการณ์หรืออุดมคติไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นง่าย ๆ กับทุกคน เพราะมันจะต้องใช้แรงบันดาลใจอันมหาศาลทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ได้ผ่านการตรึกตรองพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบจากสติปัญญาอันชาญฉลาดเพื่อจะนำพาตนเองและสังคมไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งแม้หลายคนจะไม่สามารถก้าวไปถึงอุดมการณ์ระดับสูงได้ แต่อย่างน้อยการมีจุดมุ่งหมายเชิงบวกของการดำรงชีวิตอย่างชัดเจนก็สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้

13. มีจิตวิญญาณของความเป็นนักต่อสู้ พลเมืองไทยยุคใหม่ที่จะสามารถนำชีวิตของตนเองล้มลุกไปสู่อะไรก็ได้ จะต้องเป็นนักต่อสู้กับทุกปัญหาได้อย่างเข้มแข็ง ชาญฉลาด และไม่มีวันยอมแพ้กับความลำบากใด ๆ มองปัญหาทั้งเล็กและใหญ่เป็นความท้าทายเพื่อจะได้พิสูจน์ศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง

14. เป็นนักสร้างสรรค์ นวัตกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่ก่อกำเนิดมาในสังคมที่มีการใช้สติปัญญาและความรู้เป็นรากฐานแห่งการผลิต ความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีก็ล้วนแล้วแต่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนทั้งสิ้น

15. เข้าใจในหลักจริยธรรมอย่างถ่องแท้ คำว่าจริยธรรมเป็นความคาดหวังที่ดี และในขณะเดียวกันก็สร้างความคลุมเครือในการดำรงชีวิตและการทำงานไม่น้อย เพราะความหมายของมันค่อนข้างกว้าง บทบาทของจริยธรรมจึงมักจะขึ้นอยู่กับกระแสสังคม ดังนั้นเพื่อจะไม่ให้เกิดความคลุมเครือและสับสนจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจในความหมาย ประเภท รูปแบบ ของคำว่าจริยธรรมให้ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่ไปละเมิดกฎเกณฑ์อันดีงามและขณะเดียวกันก็จะได้ไม่ทำให้มันเป็นอุปสรรคในการทำงานหรือพัฒนาตนเองและสังคม

16. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่ร้ายแรง คนเราควรรู้จักที่จะเลือกสิ่งที่ดีควรเลือก ฟัง เรียนรู้ในสิ่งที่ควรเรียนรู้ และฟังทดลองในสิ่งที่ควรทดลอง โดยใช้ปัญญาในการพิจารณา ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ

17. ฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง คนไทยรุ่นใหม่ไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการพัฒนาจิตใจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพราะสังคมในอนาคตจะยังมีปัญหาต่าง ๆ ที่รุนแรงซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ

หากเรามีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ว่าจะต้องเผชิญกับปัญหาใด ๆ เราก็สามารถรับมือและแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างมีสติ

18. การมีเจตจำนงร่วมกันที่จะนำประเทศไทยให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจ มนุษย์ทุกคนย่อมมีความฝันและความปรารถนาซึ่งนั่นถือว่าเป็นสัญชาตญาณพื้นฐาน แต่เมื่อเรามาอยู่ในฐานะพลเมืองของสังคม เราก็ไม่สามารถที่จะจำกัดความต้องการเพียงผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น เราต้องมีวิสัยทัศน์ และความกล้าหาญที่จะฝ่าฝืนถึงจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่

พรพรรณ วีระปรียากร (2543) ได้เสนอคุณธรรมของความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของการเป็นพลเมืองของบุคคลที่เอื้ออำนวยให้สังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้พัฒนาไปอย่างเกิดประสิทธิผล ซึ่งคุณลักษณะพื้นฐานของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองมีทั้งที่เกี่ยวกับตัวบุคคลและเกี่ยวกับส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งหมายรวมถึงมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) คือ การที่บุคคลมีและเต็มใจที่จะเชื่อตลอดจนบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมทางสังคม และสามารถที่จะตัดสินใจหรือใช้วิจารณญาณของตนได้โดยไม่ต้องให้บุคคลใด หรือกลุ่มใดมาบังคับ การเคารพต่อกฎระเบียบของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน ตลอดจนการรู้และเข้าใจในหน้าที่ สิทธิ ความเสมอภาค ความรับผิดชอบตามบทบาท ตามสถานภาพของตนในฐานะของการเป็นมนุษย์คนหนึ่งและในฐานะของการเป็นสมาชิกของสังคม รวมถึงการมีความอดทน ใจกว้าง อุตสาหะในการทำการใดๆ ซึ่งคุณสมบัติของพฤติกรรมทั้งหมดนี้ได้ถูกขัดเกลาหลอมรวมอยู่ในทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ของบุคคลอย่างถาวร

2. การมีความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral Courage) คือการที่บุคคลมีความระมัดระวัง เอาใจใส่และกล้าที่จะแสดงทัศนะส่วนตนต่อการกระทำหรือไม่กระทำการใดของตนเองและผู้อื่น ทั้งที่เป็นการที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมหรือไม่ทำให้ส่วนรวมเกิดปัญหา หรือกล้าที่จะแสดงสิทธิของตนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและส่วนรวม

3. การมีจิตใจหรือสำนึกสาธารณะ (Public Mind) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าของส่วนรวม ปรารถนาที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและยอมรับผลหรือความรับผิดชอบร่วมกันในผลของการกระทำนั้น ๆ (Public Responsibility)

4. การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม กล่าวคือในการทำสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นไม่จำเป็นต้องกระทำผ่านรัฐหรือภายใต้การสั่งการของรัฐ หรือเรียกร้องให้รัฐทำเสมอไป หากแต่พลเมืองที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นองค์กรก็สามารถทำได้ ซึ่งลักษณะของการกระทำเพื่อส่วนรวมเช่นนี้ไม่ได้เป็นการมุ่งที่กลไกของรัฐหรือพรรคการเมือง เพื่อขอความช่วยเหลือแต่เป็นการ

เคลื่อนไหวของพลเมือง เป็นการใช้สิทธิของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในการที่จะไม่เชื่อฟังรัฐ (Civil Disobedience) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยนั่นเอง

5. การมีความผูกพันและยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายความว่า บุคคลที่มารวมตัวกันเป็นชุมชนหรือประชาคมนั้น จะมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างสนิทสนม มีความสำนึกในการเป็นสมาชิกที่มีอุดมการณ์ และวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับกลุ่มหรือประชาคม นับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน และที่สำคัญทุกคนเห็นคุณค่ากันและกัน เคารพในความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นความเท่าเทียมกันทางอำนาจ หรือทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ไม่มีใครมีอำนาจในเรื่องใด ๆ มากกว่าหรือน้อยกว่ากัน หากแต่ทุกคนมีการแบ่งปันกัน เสียสละอาหารต่อกัน ห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

6. การให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและสมาคม (Cooperative and Associated Activities) เป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นที่มีต่อกันและกัน เสริมสร้างทักษะของความร่วมมือและแลกเปลี่ยนกันในการรวมกลุ่มแบบต่าง ๆ เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการประสานความร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงจุดยืนของตนที่มีต่อกลุ่มทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์ส่วนตัวกับส่วนรวมเข้าด้วยกัน

สายชล สัตยานุรักษ์ (2555) ได้เสนอแนวทางในการสร้างพลเมืองไทยและวิถีไทยในระบบประชาธิปไตยไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. การเสริมสร้างพลเมืองที่จารีตทางความรู้แบบใหม่เพื่อให้พลเมืองไทยมีความรู้กว้างขวาง หลากหลาย และมีทักษะวิชาชีพ สามารถตรวจสอบความคิดเห็น นโยบาย และปฏิบัติการทางสังคมต่าง ๆ และสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างฉลาดและสร้างสรรค์

2. การเสริมสร้างพลเมืองที่มีวัฒนธรรมทางจิตใจแบบใหม่ ที่มีความรู้เป็นรากฐาน เพื่อให้พลเมืองไทยมีจิตสาธารณะ รักความเป็นธรรม ใจกว้างและมีความกล้าหาญทางจริยธรรมในวิถีทางที่ถูกต้อง เหมาะสม แทนการมีจิตใจที่พร้อมจะเชื่อฟัง ยอมรับในความถูกต้องดีงามของการรู้ที่ต่ำที่สูง และความรักพวกพ้องอย่างปราศจากเหตุผล

3. การเสริมสร้างพลเมืองที่ความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ในความหมายใหม่ คือ สิทธิพลเมืองที่จะควบคุม ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และหน้าที่พลเมืองที่จะต้องแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ หรือการทำธุรกรรมของกลุ่มทุนที่มีผลกระทบต่อสังคม ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเสริมสร้างพลเมืองที่เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ จนกระทั่งตระหนักว่าทุกคนเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้เป็นวัฒนธรรมเสมอภาค และทำให้พลเมืองไทยปฏิบัติความรุนแรงทุกรูปแบบ

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2555) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย พบว่า คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนไทยให้ความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานแบบสุจริต การมีความภูมิใจในความเป็นไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งได้จำแนกคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ประกอบด้วย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเคารพผู้อาวุโส การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความภูมิใจในในความเป็นคนไทย เต็มใจที่จะเสียภาษี และทำงานแบบสุจริต 2) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน ประกอบด้วย เสียสละเวลาการทำงานเพื่อส่วนรวม การบริจาคโลหิต/เงิน/สิ่งของ/แรงงาน และการรักษาสິงแวดล้อมโดยการนำกลับไปใช้ใหม่/ช่วยปลูกต้นไม้/แยกขยะ และ 3) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย ประกอบด้วย สามารถเปรียบเทียบนโยบายของผู้สมัครรับการเลือกตั้ง มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคม และติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ

รัฐบาลไทยซึ่งนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำหนดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 เพื่อให้คนไทยใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตน มีดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงความศรัทธา ห่วงแหน ปกป้องยกย่องความเป็นชาติไทย ยึดมั่นศาสนา และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น รู้ความสำคัญและให้ความเคารพชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบกับความยากลำบาก เช่น การเล่นและทำงานกลุ่มรวมกับเพื่อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น เป็นต้น
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หมายถึง การประพฤติตนที่แสดงถึงการรู้จักบุญคุณปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความเคารพ ความเอาใจใส่ และตอบแทนบุญคุณของพ่อ

แม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ เช่น เชื้อฟังคำสอนของพ่อแม่และครู ดูแลเอาใจใส่ รักและเคารพต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ เป็นต้น

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม หมายถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ตั้งใจศึกษาในเรื่องที่เรียนและเรื่องที่น่าสนใจ มีความอยากรู้และสงสัยในเรื่องต่าง ๆ แสวงหาความรู้เพื่อการศึกษาเล่าเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม หมายถึง การเรียนรู้ ปฏิบัติตน และเห็นคุณค่าที่แสดงถึงการอนุรักษ์ การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีไทยอันดีงามด้วยความภาคภูมิใจ เช่น เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีไทยและสามารถปฏิบัติตามได้ เป็นต้น

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม ยึดค่านิยมสัตย์สุจริตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น พูดความจริง มีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ลักขโมย เป็นต้น

7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง หมายถึง การเรียนรู้ ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียน เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ให้ความร่วมมือโดยใช้เหตุผล เป็นต้น

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย มีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ เช่น ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกฎระเบียบของครอบครัวและชุมชนที่ตนอยู่ แสดงกิริยาที่เหมาะสม มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

9. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบ ถูกต้อง เหมาะสม เช่น มีสติ รู้ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ นำพระราชดำรัสของในหลวงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง ดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ประหยัดอดออม เป็นต้น

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา หมายถึง การปฏิบัติตนให้ร่างกายและจิตใจมีความเข้มแข็ง ละอายเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำความดีตามหลักของศาสนา เช่น รู้จักแยกแยะความดีความชั่ว รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดที่ควรทำหรือไม่ควรทำ เป็นต้น

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง หมายถึง ปฏิบัติตน เสียสละ ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ เช่น ร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ในห้องเรียน รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดลักษณะคนไทยในแต่ละช่วงวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

อุทัย ดุลยเกษม (2546) นำเสนอคุณลักษณะสำคัญและจำเป็นของแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1. ช่วงอายุ 0-3 ปี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง กล้ามเนื้อและความเคลื่อนไหวพัฒนาเหมาะสมตามวัย เส้นใยประสาทของสมองเชื่อมโยงต่อเนื่อง สื่อสารทางภาษาและท่าทางได้ มีสุขนิสัยและพึ่งพาตนเองได้พอเหมาะกับวัย ร่าเริง แจ่มใส เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ร่วมกับผู้ใหญ่และเพื่อนวัยใกล้เคียงกันได้ มีทักษะซับซ้อนขึ้นตามวัย ตอบสนองสิ่งเร้าและแรงจูงใจ มีจินตนาการ เข้าใจเหตุผลแก้ปัญหา

2. ช่วงอายุ 4 – 6 ปี คุณลักษณะที่พึงประสงค์มีดังนี้ มีสุขภาพที่ดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม ใ้กกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริงแจ่มใสมีความสุขและความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรมมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในถิ่นและความเป็นไทย ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. ช่วงอายุ 7 – 12 ปี คุณลักษณะที่พึงประสงค์มีดังนี้ ความขยันหมั่นเพียร ความสามารถในการกระทำเริ่มจากความรัก ความสนใจ ความใส่ใจในหน้าที่การงาน ทักษะความสามารถที่จะช่วยให้ชีวิตเจริญได้ เช่น ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ทักษะการทำงาน ทักษะทางสังคม ทักษะและกระบวนการเผชิญสถานการณ์ ทักษะชีวิต ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการค้นคว้า ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการจัดการ เป็นต้น มีคุณธรรมและจิตสำนึกในการกระทำ ได้แก่ ความละอายชั่วกลัวบาป ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งความคิดและการกระทำ ความกตัญญู รู้คุณ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น ความจริงใจ ความปรารถนาดีและเอื้อเฟื้อต่อกัน มี

ความฉลาดรู้ ประกอบด้วย การรู้จักจริง รู้ครบถ้วน รู้เหตุผล รู้เท่าทัน รู้เชื่อมโยงความเป็นไทยกับความรู้สากล รู้จักตนเอง รู้จักสังคมและธรรมชาติแวดล้อม รู้วิธีเรียนรู้ รู้วิธีทำมาหากิน สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดต่อเนื่องเชื่อมโยง คิดสุจริต คิดตามเหตุผล คิดเป็นระบบ คิดเร็ว คิดคล่อง คิดละเอียด มีจิตนาการ ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อสื่อสารแก่ผู้อื่นได้ มีกำลังกายที่สมบูรณ์ ทั้งทางกายและทางจิต มีความแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรค มีภูมิคุ้มกัน ภาวะโภชนาการดี เล่นกีฬา ร่าเริงคล่องแคล่ว มีสภาพจิตที่แจ่มใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพ ทักษะทางดนตรี ศิลปะและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. ช่วงอายุ 13 – 18 ปี คุณลักษณะที่พึงประสงค์มีดังนี้ รู้จักแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้พื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในหน้าที่ มีความขยันหมั่นเพียร รักงาน (ฉันทะ) พากเพียรทำงาน (วิริยะ) ตั้งใจมุ่งมั่นทำงาน (จิตตะ) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา) รู้จักเรียนรู้วิธีทำงาน มีความชำนาญในงานที่ถนัด มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีวินัยในการทำงาน รู้จักการจัดการบริหารเวลาทำงานและการพักผ่อน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ในงานอาชีพมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งกายและจิตใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพและจินตนาการ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงงานที่ทำให้เหมาะกับกาลสมัยอยู่เสมอ

5. ช่วงอายุ 18 – 20 ปี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี (รวมถึงทักษะการใช้เทคโนโลยีพื้นฐานและทักษะการสื่อสาร) มีวินัยชีวิตและมีศิลปะการใช้ชีวิตที่มุ่งความเจริญ รวมถึงการรักษาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ พากเพียรทำงานไม่ย่อท้อ มุ่งพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ผสมผสานความเป็นไทยก้าวไกลสู่สากล รู้รอบ รู้ลึก รู้กว้าง มีทัศนคติและค่านิยมที่สมเหตุสมผลตามหลักศีลธรรมจรรยา มีสติกระตือรือร้น ไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาท แก้ปัญหาและพึ่งตนเองได้ด้วยความรู้คิด คิควิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

และนำเสนอวิธีการเรียนรู้และแหล่งที่เป็นแหล่งสร้างเสริมคุณลักษณะของคนไทย ไว้ 8 แหล่งได้แก่

1. ครอบครัว หมายถึงระบบเครือญาติด้วย ซึ่งคุณลักษณะที่คนส่วนมากเรียนรู้มาจากสถาบันครอบครัวในช่วงวัยที่ยังเป็นเด็กจะดำรงคงอยู่ได้มากน้อยขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมที่คน ๆ นั้นมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเมื่อเขาเติบโตขึ้น แต่โดยปกติแล้วการเรียนรู้จากครอบครัวจะคงอยู่พอสมควร

2. ชุมชน ชุมชนแต่ละแห่งมีลักษณะเหมือนกันบ้างต่างกันบ้าง เพราะฉะนั้นสมาชิกในแต่ละชุมชนก็เรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกัน เช่น คนในชุมชนชนบทอาจเรียนรู้เรื่องความ

เอื้ออาหารต่อชุมชนและระบบนิเวศจากการมีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างของระบบนิเวศในชุมชนได้ดี ในขณะที่คนเมืองอาจเรียนรู้การปรับตัวในสถานการณ์ได้ดีกว่าคนในชนบท เป็นต้น

3. กลุ่มเพื่อนร่วมวัย โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว การเรียนรู้ในแนวระนาบจะเรียนได้มากกว่าและยั่งยืนกว่าการเรียนรู้แบบแนวตั้ง ด้วยเหตุนี้ วิธีการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนจึงเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างคุณลักษณะสำคัญได้หลายประการ

4. องค์การทางศาสนา มีส่วนสำคัญในการเป็นแหล่งเรียนรู้และหล่อหลอมคุณลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะสำคัญที่เกี่ยวกับระบบคุณค่า เช่น ความเมตตา กรุณา การให้อภัย เป็นต้น

5. แหล่งอาชีพ ทั้งที่เป็นแหล่งอาชีพสมัยใหม่และแหล่งอาชีพดั้งเดิม ล้วนมีส่วนช่วยในการหล่อหลอมบุคลิกภาพ และคุณลักษณะที่สำคัญที่เรียกว่า Professional Socialization Process เช่น การทำงานร่วมกันเป็นทีม ความมานะอดทน อดกลั้น ความรู้สึกรับผิดชอบในงาน เป็นต้น

6. สื่อมวลชน มีความสำคัญอย่างมากในการเป็นแหล่งเรียนรู้ และช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะสำคัญให้แก่สมาชิกในสังคม เช่น การใฝ่รู้ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นต้น

7. องค์ความรู้ในสังคม ในทุกชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนบทห่างไกลหรือชุมชนเมืองจะมีกลไกการเรียนรู้ทางสังคมอยู่ทั่วไป เช่น ตลาด ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น องค์ความรู้ในสังคมเหล่านี้นอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของสมาชิกแล้ว ยังทำหน้าที่ช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะสำคัญหลายประการ เช่น ความเอื้ออาทร ความสามัคคี เป็นต้น

8. ระบบโรงเรียน ถือเป็นองค์กรที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นทางการมากกว่าแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อีกทั้งมีศักยภาพในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการ เช่น ความใฝ่รู้ การมีความคิดเชิงวิเคราะห์สังเคราะห์ การมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน ระบบโรงเรียนก็อาจมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ให้คุณค่าในการแข่งขัน มากกว่าคุณค่าความร่วมมือ คุณค่าการทำอะไรตามกัน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และจินตนาการได้อย่างเต็มที่

3736721560

สมุล อมรววิวัฒน์ (2545) นำเสนอวิธีการเรียนรู้เป็น 4 ช่วงวัย ดังนี้

1) เด็กแรกเกิดจนถึง 6 ปี ส่งเสริมการพัฒนาเด็กรอบด้านทั้งทางกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และสุนทรียภาพ เน้นการสัมพันธ์และสัมพันธ์กับ พ่อแม่ ครอบครัว ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ที่ปลูกเร้าให้คิดแก้ปัญหา จินตนาการ สร้างสรรค์ และเป็นการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาขั้นต่อไป

2) เด็กอายุ 7-12 ปี เป็นการพัฒนาจากขั้นปฐมวัยเข้าสู่วิธีการเรียนรู้ในโรงเรียน วิธีการเรียนรู้ในสังคมสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ชีวิต และวิธีการเรียนรู้จากสื่อโสตทัศน อิเล็กทรอนิกส์ ต้องบูรณาการกับการมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาอันเฉียบแหลม และกำลังกายอันสมบูรณ์ ทั้ง สุขภาพทางกายและทางจิต

3) เด็กอายุ 13-18 ปี เป็นช่วงวัยรุ่น ซึ่งต้องพัฒนาให้เด็กมีความพร้อม 7 ประการ ได้แก่ ความพร้อมในการแสวงหาและค้นพบความรู้ ความพร้อมด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม ความพร้อมทางด้านทักษะชีวิตและวินัยชีวิต ความพร้อมทางการคิดและจินตนาการ ความพร้อมในงานอาชีพด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์ ความพร้อมทางการทำงานและความสามารถในงานอาชีพ และความพร้อมของสมรรถนะในการแข่งขัน

4) หนุ่มสาวอายุ 19-20 ปี โดยช่วงวัยนี้มีลักษณะการเรียนรู้ 7 ประการได้แก่ รู้จัก เลือกลงแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี มีชีวิตและอยู่ร่วมกับสังคมเป็นระเบียบด้วยวินัย พร้อมด้วย แรงจูงใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ มุ่งมั่นพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ ปรับทัศนคติและค่านิยมให้สมเหตุสมผล มี สติ กระตือรือร้น ไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาท และแก้ปัญหา ฟังตนเองได้ ด้วยความรู้คิด คิด วิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2557-2561 ได้นำเสนอความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ต้องการของคนไทยตลอด ช่วงชีวิตได้แบ่ง เป็น 5 ช่วงอายุโดยมีรายละเอียดดังนี้

ก่อนเกิดถึงช่วง 0-5 ปี (เด็กแรกเกิด-ปฐมวัย) ด้านความรู้ ได้แก่ การตั้งครรรภ์ การ ดูแลทารกในครรภ์ สุขภาพกาย โภชนาการ และสุขภาพจิต การเป็นพ่อแม่ที่ดี การเตรียมความพร้อม เด็กปฐมวัย การจัดสภาพแวดล้อม และประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาการของเด็ก ปฐมวัยและเน้นเพิ่มเติมด้านภาษา และความเข้าใจเรื่องของตัวเอง สุขอนามัย ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รอบตัว คุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมือง ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ ใช้ภาษาสื่อสาร และเหมาะสมกับวัย ช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรของตน สามารถรับรู้ เข้าใจคำศัพท์ เปรียบเทียบ แยกแยะ ความเหมือนความต่าง

5- 14 ปี (เด็กนักเรียน) ด้านความรู้ ด้านสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ พุทธศึกษา คือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน ศิลปวัฒนธรรมไทยและประเทศอาเซียน จริยศึกษา คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หัตถศึกษา คือ ศิลปะ พลศึกษา คือ สุขภาพ เพศศึกษา การเตรียมความรู้ด้านการดูแลตนเองทุกมิติ ด้านอาชีพ ความถนัด และความสนใจ ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ การคิด การใช้ภาษา การใช้ชีวิต การแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การเรียนรู้ตลอดชีวิต นิยรักการอ่าน สังคม ค่านิยม ทักษะคิด ความสัมพันธ์ครอบครัว ชุมชน สังคม การรักษาสีแกวเดลิอม ความสามารถในการประกอบอาชีพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ กล้าแสดงออก มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักระเบียบวินัย การออม รักความสะอาด มีสุนทรียะในการดำรงชีวิต มีความรู้ในการเป็นพลเมืองและพลโลก รู้จักหน้าที่พลเมือง ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์ มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

15 - 21 ปี (วัยรุ่น นักศึกษา) ด้านความรู้ ได้แก่ การประกอบอาชีพ กฎหมาย สิทธิประโยชน์และความชำนาญการในสาขาต่าง ๆ ด้านภาษา เพื่อรองรับการเป็นอาเซียนและศตวรรษที่ 21 (เน้น อังกฤษ จีน รัสเซีย เกาหลี) การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในแต่ละวัย ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในสาขาต่าง ๆ ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การใช้ภาษา พื้นฐานสำคัญในการทำงานร่วมกัน สมรรถนะด้านอาชีพ ความชำนาญเฉพาะด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต การแสวงหาความรู้ต่อเนื่อง สังคม ค่านิยมของสังคม ครอบครัว ชุมชน เมือง ประเทศ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีศีลธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ประหยัด (การออม) มีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่พลเมือง ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์ มีจิตบริการ มีพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน การสร้างค่านิยมที่ดี

15 - 59 ปี (แรงงาน) ด้านความรู้ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีต่างใหม่ ๆ การใช้ภาษาอังกฤษ การใช้ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน แหล่งท่องเที่ยว การเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในแต่ละวัย การดูแลผู้สูงอายุ ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ ความชำนาญในแต่ละวิชาชีพและเฉพาะด้าน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การใช้ข้อมูล การใช้ภาษา การใช้ชีวิต มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบในภาระงาน การดูแลตนเอง ซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรม สังคม กฎระเบียบของสังคม วินัยตนเองและสังคม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ 9 ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบในภาระงาน ระเบียบวินัย ขยันอดทน ทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ การประหยัด ความปลอดภัย ดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มองโลกในแง่บวก พึ่งตนเองได้ ไม่หยุดนิ่ง สนใจและเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

60 ปีขึ้นไป (ผู้สูงอายุ) ด้านความรู้ ได้แก่ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวให้เหมาะสมกับวัย การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณค่า เช่น มองโลกในแง่บวก การฝึกสมาธิ การออกกำลังกาย ด้านทักษะและสมรรถนะ ได้แก่ เตรียมพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณค่า การดูแลตนเองและสร้างคุณค่าในจิตใจ การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้คนรุ่นหลัง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่มองโลกในแง่บวก พึ่งตนเองได้ ไม่หยุดนิ่ง สนใจและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

จะเห็นว่าลักษณะของพลเมืองไทยที่พึงประสงค์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตจะต้องเป็นคนที่มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและทุ่มเททำงานหนักเพราะสภาพของการแข่งขันการแก่งแย่งกันและกันจะทวีสูงขึ้น ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาทของสังคม มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมตนเองได้ เป็นผู้ที่มีใจรักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เคารพในสิทธิของผู้อื่นและรักษาสีทธิของตนเอง ซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกสาธารณะ ประหยัดและอดออม เป็นต้น ส่วนมิติทางด้านความรู้ของคนไทยในอนาคตความรู้จะกลายเป็นทุนทางสังคมจะมียุคความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) คนไทยจะเป็นผู้รอบรู้เชิงสหวิทยาการเพราะสภาพสังคมในอนาคตจะมีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารผ่านระบบสารสนเทศสังคมในอนาคตจะเป็นเครือข่ายซึ่งต้องการทักษะทางด้านวิชาชีพการจัดการทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและอาศัยความสามารถส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องมีในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและเกิดประโยชน์ต่อกันและกันในสังคม

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกๆระดับ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน รวมทั้งติดตามประเมินผล

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับ นันทนุช สังวาล (2546) ที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่คนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีส่วนในการดำเนินการ รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และมีส่วนในการประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ดังนี้

United Nations (1981 อ้างถึงใน (ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล, 2555) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกของชุมชนทุกคนเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือ และเข้ามามีบทบาท ในกระบวนการพัฒนา รวมทั้งได้ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามา ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการมีส่วนร่วมทั้งการตัดสินใจ การ บริหาร การปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย การรวมพลังทางความคิด สติปัญญา

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชนได้มี โอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนา หรือ การที่ประชาชนมีความสามารถในการจัดการทรัพยากร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงการ จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (2543) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาความสามารถของตนในการจัดการการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ใน สังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกของชุมชน และสังคมมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนาและการแบ่งสรรผลการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในประเด็นของการสนับสนุนกระบวนการพัฒนา การจัดสรร ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม และการตัดสินใจในรูปของการกำหนดเป้าหมาย การวาง นโยบาย การวางแผน ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือสมาชิกในชุมชนหรือสังคม ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเป็นผู้รับผลประโยชน์ เข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกส่วนของกิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินอยู่ ทั้งการวางแผน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ รวมถึงการติดตามหรือประเมินผล เพื่อให้ภารกิจบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้

4.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545 อ้างถึงใน (กุลสกาวั เลหาสถิตย์, 2557) กล่าวถึง ระดับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งออกได้ 6 ระดับ ซึ่งจำนวนประชาชนที่เข้าร่วม ในแต่ละระดับจะแปรผกผันกับระดับของการมีส่วนร่วม นั่นคือถ้าระดับการมีส่วนร่วมสูงจำนวน ประชากรที่เข้ามามีส่วนร่วมจะลดลง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุดได้ดังนี้

1. ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนกับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผน แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลทำได้หลายวิธี เช่น การแจกข่าง การแถลงข่าว และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็น โดยผู้วางแผนเชิญชวนประชาชนให้แสดงความคิดเห็นเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มากขึ้นตามประเด็นที่ต้องการ

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนและประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมในขอบเขตที่กว้างขึ้น ซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผน เตรียมการ และผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้เหมาะที่จะใช้ในการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมา

5. ระดับร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบกับประชาชนร่วมกับดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เป็นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกัน

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาทั้งหมดที่มีข้อโต้แย้งกัน เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

จินตวิร์ เกษมสุข (2554) กล่าวถึง รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินงาน

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินงานนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินงานในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ โดยเจ้าของงานจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะงานและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับงานที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของงานและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

จากการศึกษาข้างต้นพบว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละระดับและแต่รูปแบบมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของจำนวนผู้มีส่วนร่วม ลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมและเป้าหมายของการมีส่วนร่วม

4.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีหลายขั้นตอน ซึ่งมีผู้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย เช่น

กิ่งแก้ว บัวเพชร (2549) เสนอขั้นตอนในการปฏิบัติการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมตัดสินใจ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม กำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เห็นประโยชน์และร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรม
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การประเมินผลด้วยตนเองทำให้เกิดความตระหนักได้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นดีหรือไม่ เพียงไร ทำให้เกิดการเรียนรู้ประโยชน์ของการทำกิจกรรมร่วมกัน และส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมในอนาคตต่อไปประสบความสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2540) ที่ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนในการร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อีกทั้งร่วมกันตัดสินใจเพื่อกำหนดความต้องการของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของโครงการ วิธีการในการดำเนินงานและทรัพยากรที่ใช้
3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทุนงบประมาณ อุปกรณ์ แรงงาน การประสานงาน อีกทั้งการขอความร่วมมือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการประเมินว่าโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินนั้นบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งการประเมินอาจใช้การความก้าวหน้าของโครงการเป็นระยะ หรือการประเมินผลรวมหลังสิ้นสุดโครงการก็ได้

ชาคริต และคณะ (1982 อ้างถึงใน(ฤทัยวรรณ หาญกล้า, 2554) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮนและอัทซอพ ซึ่งจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนหลัก ๆ ทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และนิยามขององค์ความรู้ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพขององค์ความรู้ที่ได้ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนไปเป็นกรอบในกระบวนการวิจัย

4.4 เทคนิคการมีส่วนร่วม

อรทัย ก๊กผล (2552) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมคือการเลือกเทคนิคการมีส่วนร่วมให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกที่สำคัญคือ

- 1) เทคนิคการมีส่วนร่วมที่เลือกใช้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม

2) หน่วยงานมีทรัพยากร เวลา เครื่องมือ และบุคลากรเพียงพอในการใช้เทคนิคหรือไม่

3) เทคนิคที่เลือกสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กำหนดหรือไม่

ซึ่งแบ่งเทคนิคการมีส่วนร่วมเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลแก่ประชาชน 2. การรับฟังความคิดเห็น และ 3. แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลแก่ประชาชน

เอกสารข้อเท็จจริง (Fact Sheet) เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นลักษณะของหลักการ นโยบาย ข้อมูลสถิติ กฎหมาย หรือระเบียบวิธีปฏิบัติซึ่งมีการจัดทำหรือกำหนดไว้แล้ว โดยที่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ได้มีการพิจารณาตรวจสอบ หรือรับรองโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบให้รับรองข้อเท็จจริงเพื่ออ้างอิง

จดหมายข่าว (Newsletter) เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน ข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น บทวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรรวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่อยู่นอกองค์กรแต่เป็นที่สนใจของสมาชิกองค์กรโดยอาจจะรวมทั้งสาระและบันเทิงอยู่ในฉบับเดียวกัน จดหมายข่าวนิยมจัดทำเป็นระยะเวลาที่แน่นอน เช่น ทุกสัปดาห์ ทุก 15 วัน หรือทุกเดือนซึ่งจัดอยู่ในประเภทวารสาร โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการสรุปข่าวและเสนอเรื่องราว หรือประเด็นที่ได้รับความสนใจแล้วจัดพิมพ์เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้สนใจ

รายงานการศึกษา (Report Study) เป็นผลการศึกษาของคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมาย เพื่อศึกษาประเด็นใดประเด็นหนึ่งซึ่งยังไม่มีคำตอบ หรือเป็นที่ถกเถียงถึงข้อสรุปในประเด็นนั้น ๆ ซึ่งมักจะนำไปสู่การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงให้ปรากฏ แล้วนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนโดยทั่วไปทราบ

การจัดทำวิดีโอทัศน์ เป็นวิธีการจัดเก็บข้อมูลเหตุการณ์ที่สามารถนำมาเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้แนวทางการดำเนินงาน ข้อเท็จจริง และการบรรยายสรุปเหตุการณ์ หรือผลการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (News Repositories) เป็นแหล่งให้บริการข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมที่ประสงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดข้อมูลและข่าวสารไว้ให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับโครงการหรือ

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียงได้ มักจะจัดตั้งในที่ชุมชนหรือสถานที่ที่มีคนสัญจรไปมาบ่อย ๆ

ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน สามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การใช้สื่อ วิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชน

หอกระจายข่าว การกระจายข่าวและเผยแพร่ข้อมูลให้ชาวบ้านได้รับรู้ ด้วยการใช้หอกระจายข่าวในการสื่อสารข้อมูลกับคนในชุมชนนับเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพราะกระจายข้อมูลได้รวดเร็วกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลกระจายลงสู่ชาวบ้านที่อยู่ในระดับหมู่บ้าน นอกจากนั้นหอกระจายข่าวยังเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว

ทัศนศึกษาและการเยี่ยมชมโครงการ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีตลอดจนการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล โดยเป็นที่เชื่อกันว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากเป็นการให้ข้อมูลโดยใช้สถานที่จริง ซึ่งประชาชนสามารถสัมผัสและพบเห็นจากความเป็นจริง อันแตกต่างจากการรับรู้โดยการฟัง ซึ่งจะต้องใช้จินตนาการในการทำความเข้าใจ การจัดทัศนศึกษาควรมีการเสริมด้วยเทคนิคอื่น ๆ เช่น การบรรยายโดยวิทยากรและการใช้สื่อทัศนูปกรณ์

2. กลุ่มการรับฟังความคิดเห็น

การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interviews) คือ การพูดคุยกันรายบุคคลโดยมีแนวคำถามไว้ล่วงหน้าอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูล หรือการพูดคุยกันตามธรรมชาติ และบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์หรือบันทึกภายหลังอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูล ความเป็นจริง ความคิดเห็นในเรื่องใด หรือหลายเรื่องอย่างลึกซึ้งและตรงกับความเป็นจริงของสถานการณ์ เหตุการณ์หรือโครงการที่จะดำเนินการในพื้นที่

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ 6-12 คน ในเรื่องที่คุณสนใจโดยมีการเตรียมคำถามประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มสามารถให้ความรู้สึกและความคิดเห็นต่อนโยบาย แผนงาน กิจกรรม และโครงการต่าง ๆ ตามความต้องการ ความคาดหวัง เหตุผลต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง

การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ (Interactive Website) เป็นเครื่องมือในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่ประสงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมายังหน่วยงาน บุคคลหรือองค์กรอื่นที่ประสงค์ได้รับความเห็นจากประชาชนได้ อาจจัดให้เป็นเครื่องมือรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแบบทางเดียวหรือแบบสองทางก็ได้

3736721560

CD :Thesiss 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการสำรวจความคิดเห็นทั่วไปหรือเจาะจงประเด็น โดยใช้แบบสอบถาม (การพบปะหรือส่งไปรษณีย์) ด้วยการเขียนตอบหรือการถามตอบด้วยปากเปล่า (ทั้งพบปะตัวต่อตัวและทางโทรศัพท์)

3. กลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เวทีสาธารณะ (Public Forum) เป็นการประชุมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การประชุมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะ รวมทั้งการซักถามเพื่อทราบรายละเอียดนอกจากไขข้อข้องใจแล้ว ข้อมูลจากการประชุมจะถูกนำไปปรับปรุงงานให้มีความเหมาะสม

การพบปะแบบไม่เป็นทางการ (Open House) เป็นการสื่อสารสองทาง การพบปะแบบไม่เป็นทางการนี้อนุญาตให้ประชาชนเข้าไปในหน่วยงาน ในเวลาที่ตนสะดวกเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคและเจ้าหน้าที่มวลชนสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์ ได้โดยตรงตามช่วงเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการสื่อสารสองทาง มีการกำหนดเป้าหมายของการประชุมที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์เฉพาะและต้องการคำตอบที่ชัดเจน ผู้เข้าร่วมประชุมจะมีปฏิสัมพันธ์สูง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุป หรือข้อตกลงร่วมกัน แล้วทุกคนควรยอมรับผลที่ได้นั้น เพื่อเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

คณะที่ปรึกษา (Advisory Group) คณะที่ปรึกษา คือ เทคนิคการมีส่วนร่วมที่มุ่งนำตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งภายในและภายนอกองค์กร มาทำงานร่วมกันในรูปของคณะกรรมการ เพื่อให้คำปรึกษาที่จำเป็นต่อการดำเนินงานแก่ผู้บริหาร ทั้งในระดับแผนงาน โครงการหรือสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ โดยทั่วไป คณะที่ปรึกษาเป็นเทคนิคการมีส่วนร่วมที่มุ่งจัดตั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการบริหารขององค์กร โดยผู้บริหารฯ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการขอข้อคิดเห็นจากคณะที่ปรึกษาก่อนการดำเนินการหรือขออนุมัติการดำเนินงาน ในขณะที่เทคนิคการมีส่วนร่วมประเภทอื่นมักมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราวไป โดยมีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดอย่างชัดเจน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นโดยใช้การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับพลเมืองไทยกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เป้าหมาย โดยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจากข้อคำถามที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนข้อคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิตของพลเมืองไทยในชุมชน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตอนที่ 5 การพัฒนาตัวบ่งชี้

5.1 ความหมายของตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด ภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า Indicator เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพหรือสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป หรือลักษณะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในภาษาไทยอาจใช้คำที่มีความหมายทิศทางเดียวกับตัวชี้วัด เช่น ดัชนี ดัชนีตัวชี้ เครื่องชี้วัด และตัวบ่งชี้ เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

Johnstone (1981) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์หรือสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสภาวะที่เจาะจงหรือชัดเจนแต่บ่งบอกหรือสะท้อนถึงสถานการณ์ที่เราสนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้าง ๆ หรือให้ภาพรวมโดยทั่วไปซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

Baker (2003) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ คือสิ่งที่เป็นตัวแทนที่เป็นตัวบอกถึงลักษณะขององค์กร ในขอบเขตที่จำเป็นที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) ใช้ตัวบ่งชี้เป็นคำแปลของ Indicator ให้ความหมายว่าหมายถึง ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบ หรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงลักษณะของสภาพการศึกษา ปัจจัย การดำเนินงานหรือผลจากระบบการศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งให้สารสนเทศเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความแม่นยำและชัดเจนเพียงพอที่จะใช้เปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือใช้ในการประเมิน

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2547) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกหรือชี้วัดว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยอะไรบ้าง สามารถกำหนดรายละเอียดมาตรฐานที่ควรจะเป็น อธิบายนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ เห็นปรากฏการณ์ที่เป็นจริง เห็นตัวอย่างชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2556) กว้างว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานหรือใช้ประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งสามารถแสดงผลของการวัดหรือการประเมินในรูปแบบข้อมูลที่สะท้อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานภายในองค์กร

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน) (2553) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่จะช่วยบ่งบอกคุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจเป็นรูปธรรมได้ แม้ในกรณีของมิติสังคมซึ่งเป็นข้อมูลในเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นนามธรรมก็สามารถนำมาสร้างเป็นตัวชี้วัดทางสังคมได้ ด้วยการกำหนดค่าเป็นตัวเลขในเชิงปริมาณ โดยอาศัยวิธีการคณิตศาสตร์หรือทางสถิติประกอบ

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / recv : 05082562 00:49:15 / seq : 12

จากการให้ความหมายของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้ หมายถึง ข้อความบรรยายชี้ให้เห็นคุณลักษณะหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสิ่งที่จะศึกษา ซึ่งเป็นตัวบอกปริมาณและคุณภาพของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5.2 ประเภทของตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) จำแนกประเภทของตัวบ่งชี้เป็น 8 ดังนี้

1. การจัดแยกประเภทตามทฤษฎีระบบ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย (Input Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงปัจจัยป้อน ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงวิธีการดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (Output Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงผลลัพธ์ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นในระบบ
2. การจัดแยกประเภทตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (Subjective Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้ในกรณีที่มีความรู้ในเรื่องที่ศึกษาไม่มากนัก หรือใช้ในสถานการณ์ที่มีการนิยามตัวบ่งชี้ไว้หลวม ๆ ยังไม่ชัดเจน ใช้ในการศึกษาเฉพาะเรื่อง และตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (Objective Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการให้นิยามไว้ชัดเจน และไม่มีส่วนที่ต้องใช้วิจารณญาณแต่อย่างใด ตัวบ่งชี้ประเภทนี้มักใช้ในการประเมิน การติดตาม การเปรียบเทียบระบบระหว่างประเทศ
3. การจัดแยกประเภทตามวิธีการสร้างพัฒนาตัวบ่งชี้ แบ่งได้ 3 ประเภทได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรเพียงตัวเดียวให้เป็นตัวแทนตัวแปรอื่น ๆ ที่บอกลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาได้ 2) ตัวบ่งชี้แยกย่อย (Disaggregative Indicators) ตัวบ่งชี้ย่อยที่แต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน และบ่งชี้ลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การที่จะบ่งชี้สภาพองค์รวมจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ย่อยทุกตัวรวมกันทั้งหมด และ 3) ตัวบ่งชี้อรวมหรือตัวบ่งชี้ประกอบ (Composite Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการรวมตัวบ่งชี้ย่อยหลายตัวเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญตามที่เป็นจริง ตัวบ่งชี้ชนิดนี้ให้สารสนเทศที่มีคุณค่า มีความเที่ยง และความตรงสูงกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก จึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงาน การกำกับ ติดตามดูแล และการประเมินผลการดำเนินงาน และเป็นที่ยอมรับใช้กันมากในปัจจุบัน

4. การจัดแยกประเภทตามลักษณะตัวบ่งชี้ย่อยที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้รวม มีวิธีการจัดแยกประเภทที่สำคัญ 3 วิธีได้แก่

4.1 การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามระดับการวัด แยกได้ 4 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (Nominal Indicators) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ (Ordinal Indicators) ตัวบ่งชี้ช่วง (Interval Indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Ratio Indicators) ตัวบ่งชี้รวมที่สร้างจากตัวบ่งชี้ย่อยระดับใดจะมีระดับการวัดตามตัวแปรนั้นด้วย โดยทั่วไปตัวบ่งชี้ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ช่วง ตัวบ่งชี้อัตราส่วน และตัวบ่งชี้เรียงอันดับ

4.2 การจัดแยกตัวบ่งชี้ตามประเภทของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้ 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สต็อก (Stock Indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (Flows Indicators) โดยตัวบ่งชี้สต็อกแสดงถึงสถานะหรือปริมาณของระบบการผลิต ณ จุดเวลาจุดใดจุดหนึ่ง ส่วนตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหวแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตในระบบการผลิต ณ ช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง

4.3 การจัดประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวบ่งชี้ วิธีนี้จัดแยกได้ 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง (Distributive Indicators) และตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง (Non-distributive Indicators) ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสถิติบอกลักษณะการกระจายของข้อมูล ส่วนตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นปริมาณ หรือค่าสถิติบอกลักษณะค่ากลาง

5. การจัดแยกประเภทตามลักษณะค่าของตัวชี้ แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ (Absolute Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริง และมีความหมายในตัวเอง และตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Relative or Ratio Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณที่ต้องแปลความหมายเทียบเคียงกับค่าอื่น ตัวบ่งชี้ทั้งสองประเภทนี้ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ใช้เปรียบเทียบได้เฉพาะระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพเท่าเทียมกัน ถ้าเป็นระบบมีขนาดหรือศักยภาพต่างกัน ควรใช้ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ในการเปรียบเทียบ

6. การจัดแยกประเภทตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (Norm-referenced Indicators) ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่ม ตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์ (Criterion-referenced Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และตัวบ่งชี้อิงตน (Self-referenced Indicators) หมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุด หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เป็นตัวบ่งชี้ที่บอกถึงเป็นความเปลี่ยนแปลงหรือระดับการพัฒนา

7. การจัดแยกประเภทตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ ในการบริหารจัดการและการพัฒนาการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านการวางแผน การกำกับติดตาม การประเมินผลการดำเนินงาน มักใช้ประโยชน์ตัวบ่งชี้สองลักษณะ คือ การใช้ประโยชน์เพื่อบรรยายสภาพของระบบ และการใช้ประโยชน์เพื่อทำนายหรือพยากรณ์ปรากฏการณ์ในอนาคต ดังนั้นการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามลักษณะการใช้ประโยชน์จึงแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (Expressive Indicators) และตัวบ่งชี้ทำนาย (Predictive Indicators)

8. การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาสาระวิชา ตัวบ่งชี้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการในศาสตร์ทุกสาขา เมื่อแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามสาขาวิชา หรือเนื้อหาสาระ จึงแยกได้หลายประเภท เช่น ตัวบ่งชี้การศึกษา (Education Indicators) ตัวบ่งชี้สังคม (Social Indicators) ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต (Quality of Life Indicators) ตัวบ่งชี้การพัฒนา (Development Indicators) ตัวบ่งชี้การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education Indicators) เป็นต้น การจัดแยกตัวบ่งชี้ประเภทนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความสนใจ และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวบ่งชี้

5.3 ลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้

Johnstone (1981) อ้างถึงใน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551) สรุปลักษณะตัวบ่งชี้ไว้ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศที่เกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้าง ๆ ต้องให้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย แต่ไม่จำเป็นต้องถูกต้องแม่นยำอย่างละเอียดถี่ถ้วน
2. แม้ว่าตัวบ่งชี้และตัวแปรจะมีสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษาเหมือนกัน แต่ตัวแปรจะให้สารสนเทศในสิ่งที่ศึกษาเพียงด้านเดียว ในขณะที่ตัวบ่งชี้เป็นการเป็นการรวมตัวแปรที่สัมพันธ์กัน นำเสนอภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษา
3. การสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์ของตัวบ่งชี้อย่างชัดเจน
4. ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ ช่วงเวลาหนึ่งที่กำหนด เมื่อเวลาเปลี่ยนไปค่าตัวบ่งชี้อาจเปลี่ยนแปลงได้
5. ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทฤษฎี นักวิจัยควรเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีใหม่หรือพัฒนาทฤษฎี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะตัวบ่งชี้ที่ดี ควรประกอบด้วยปัจจัยเหล่านี้

1. มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ และยุทธศาสตร์
2. ควรแสดงถึงสิ่งที่มีความสำคัญเท่านั้น ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงผลการดำเนินงานที่สำคัญ และตัวบ่งชี้ที่วัดกิจกรรมหรืองานที่มีความสำคัญ
3. ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เป็นเหตุ (Lead Indicator) และ ผล (Lag Indicator)
4. ประกอบด้วยมิติหรือมุมมองที่หลากหลาย
5. ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจะต้องมีบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบทุกตัว
6. ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้น ควรเป็นตัวบ่งชี้ที่ควบคุมได้อย่างน้อยร้อยละ 80
7. เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถวัดได้และเป็นที่น่าสนใจของบุคคลทั่วไป ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ที่ผู้จัดทำเข้าใจเพียงคนเดียว
8. ในการใช้ตัวบ่งชี้ให้เกิดประโยชน์ควรมีระบบการติดตามการเปลี่ยนแปลง
9. ตัวบ่งชี้ต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

นอกจากนี้ นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) ยังได้ระบุว่าตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพจะใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและการจัดการระบบ ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการดังนี้

ประการแรก ตัวบ่งชี้ควรมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ สารสนเทศที่ได้จากตัวบ่งชี้ต้องสามารถบอกถึงสถานะ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลา ให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ทันท่วงที

ประการที่สอง ตัวบ่งชี้ควรตรงกับความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายของการใช้งาน ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายไม่ควรจะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกับตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการบรรยายสภาพของระบบ แต่อาจจะมีตัวบ่งชี้ย่อยบางตัวเหมือนกันได้

ประการที่สาม ตัวบ่งชี้ควรมีคุณสมบัติของการวัด คือมีความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย และใช้ปฏิบัติได้จริง ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมาก

ประการที่สี่ ตัวบ่งชี้ควรมีกฎเกณฑ์การวัดที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นทั่วไป และให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด ระหว่างเขตในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

5.4 ประโยชน์ของตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) สรุปจุดมุ่งหมายที่สำคัญของตัวบ่งชี้ 3 ประการดังนี้

- 1) การบรรยาย ตัวบ่งชี้ใช้ในการบรรยายสภาพ และลักษณะของระบบได้อย่างแม่นยำเพียงพอที่ทำให้เข้าใจการทำงานของระบบได้เป็นอย่างดี เปรียบเสมือนการฉายภาพระบบ ณ จุดเวลาจุดใดจุดหนึ่ง
- 2) การแสดงแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลง ตัวบ่งชี้ประเภทตัวบ่งชี้ค่าสมบูรณ์ หรือตัวบ่งชี้เชิงตน เป็นประโยชน์ในการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลง หรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ เปรียบเสมือนการศึกษาระยะยาว และ 3) การเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ หรือตัวบ่งชี้สัมพันธ์เป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบระบบ ทั้งการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือการเปรียบเทียบระหว่างระบบของประเทศต่าง ๆ หรือการเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคในประเทศใดประเทศหนึ่ง

ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อสนองความต้องการใช้งานทั้ง 3 ประการข้างต้นนั้น สามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน

การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ ทำให้นโยบายมีความชัดเจน มีความคงเส้นคงวา และตรวจสอบได้ง่าย สะดวกมากขึ้น การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานโดยใช้ตัวบ่งชี้ทำได้ 2 วิธี วิธีแรกเป็นการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานเป็นข้อความตามแบบเดิม แต่ขยายความโดยการกำหนดตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น วิธีที่สองเป็นการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน โดยบูรณาการตัวบ่งชี้ ตลอดจนเกณฑ์ที่เป็นเป้าหมายเข้าไปในนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน วิธีนี้เป็นที่นิยมใช้กันมาก แต่จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง อย่าให้ผู้ปฏิบัติยึดถือตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน เพราะจะทำให้เกิดความเสียหาย เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานได้

2. การกำกับ และการประเมินผลการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกำกับดูแล ตรวจสอบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาค่าของตัวบ่งชี้แต่ละช่วงเวลาแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน จะทำให้สามารถติดตามศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้การเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้สามารถติดตามกำกับตรวจสอบได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ยังเป็น

ประโยชน์ต่อการประเมินระบบด้วย โดยตัวบ่งชี้จะมีความเป็นกลางไม่ขึ้นกับกลุ่มใด ๆ เมื่อตีความหมายของตัวบ่งชี้อาจตีความโดยการตัดสินใจเทียบกับเกณฑ์เฉพาะแต่ละกลุ่มได้

3. การจัดอันดับ (Ranking) และการจัดระดับ (Rating)

ตัวบ่งชี้เป็นประโยชน์มากในการบรรยายลักษณะและสภาพของระบบ การจัดอันดับและการจัดระดับระบบเป็นเครื่องมือสำคัญกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา และช่วยเอื้อให้มีการรวมกลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน ร่วมกันสร้างกลไกความร่วมมือ เร่งรัดการพัฒนาให้เป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ

การสร้างตัวบ่งชี้ขึ้นใช้เป็นหน่วยพื้นฐานในการวิเคราะห์ จะช่วยลดปัญหาความเที่ยงหรือความตรงต่ำที่เกิดจากตัวแปรตัวเดียวหรือชุดตัวแปร ทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีความตรงมากขึ้น แม้ว่าตัวบ่งชี้จะให้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาวะ แนวโน้ม และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ แต่ตัวบ่งชี้ไม่สามารถให้สารสนเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้ ประโยชน์ของตัวบ่งชี้ต่อการวิจัยในอนาคตจึงเป็นแต่เพียงการให้ข้อเสนอแนะ หรือให้สมมุติฐานวิจัยสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวบ่งชี้เท่านั้น

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และการประกันคุณภาพ

การบริหารโดยใช้ผลผลิตเป็นตัวกำกับ หน่วยงานและองค์กรทุกระดับมีส่วนกำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับผลผลิตร่วมกัน และมีอิสระในการกำหนดวิธีการบริหาร การดำเนินงานให้ได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประเมินผลเป็นหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงาน โดยบุคลากรเป็นผู้กำหนดมาตรฐาน และวิธีดำเนินงาน การสร้างระบบแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และระบบประกันคุณภาพการดำเนินงานว่าได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ ต้องอาศัยชุดของตัวบ่งชี้กำหนดเป้าหมายหรือระดับคุณภาพ และใช้ชุดของตัวบ่งชี้เป็นเครื่องกำกับการดำเนินการ

6. การกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้

การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวคิดใหม่ที่ใช้การประกันคุณภาพ และการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ เป็นการประเมินที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามหน่วยงานแต่ละระดับ ซึ่งถูกกำหนดโดยผู้มีส่วนได้เสียจากการประเมินทุกฝ่าย ลักษณะเกณฑ์มาตรฐานจึงแตกต่างกัน การประเมินผลเป็นการพิจารณาความแตกต่างระหว่างเป้าหมายแต่ละขั้นกับผลการปฏิบัติจริง ซึ่งต้องเริ่มจากการพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และใช้ในการตรวจสอบว่าการดำเนินงานได้ผลตามเป้าหมายแต่ละขั้นที่กำหนดไว้หรือไม่ และได้ผลตามเกณฑ์มาตรฐานกลางหรือไม่ อย่างไร

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

5.5 การพัฒนาและการตรวจสอบตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) สรุปลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement of Purposes)

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ ต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไร และอย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์

โดยตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่างกัน มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินแผนพัฒนา ควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงตน และให้สารสนเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงตามเป้าหมายของแผนพัฒนา เป็นต้น การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน ย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูง และเป็นประโยชน์สมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การนิยาม (Definition) ตัวบ่งชี้

การนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้แนววิธีการที่จะต้องใช้ในขั้นตอนต่อไป ของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้ นี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามแบบเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว ต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร การนิยามตัวบ่งชี้แยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ การกำหนดกรอบความคิด (Conceptualization) เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ในรูปของรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (Conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามี ส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกิมิติ (Dimension) และแต่ละมิติประกอบด้วยกรอบความคิด (Concept) อะไรบ้าง ส่วนที่สองคือ การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบ หรือตัวแปรย่อย (Development of Component Measures) และการสร้างและการกำหนดมาตรา (Construction and Scaling) เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้

จากการนิยามตัวบ่งชี้ นักวิจัยจะได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างของตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร ตัวแปรย่อยมีความสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนาอย่างไร และตัวแปรย่อยแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญต่อตัวบ่งชี้ต่างกันอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้จึงประกอบด้วย การกำหนดรายละเอียด 3 ประการ ประการแรก คือ การกำหนดส่วนประกอบ (Components) หรือตัวแปรย่อย (Component variables) ของตัวบ่งชี้ ต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และตรงกับตัวบ่งชี้ แล้ว

ตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใดและประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประการที่สอง คือ การกำหนดวิธีการรวม (Combination method) ตัวแปรย่อย ต้องศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา ซึ่งโดยทั่วไปทำได้เป็น 2 แบบ คือ การรวมตัวแปรย่อยด้วยการบวก (Addition) และการคูณ (Multiplication) ส่วนประการที่สาม คือ การกำหนดน้ำหนัก (Weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ ต้องกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัว ในการสร้างตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีน้ำหนักเท่ากันหรือต่างกันได้ การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประการสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้ทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติ (Pragmatic Definition)

นิยามเชิงปฏิบัติ เป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลแล้ว หรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อย ๆ หลายตัวไว้แล้ว เพียงแต่ใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาวิธีนี้อาศัยการตัดสินใจและประสบการณ์ของผู้วิจัยเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด นิยามเชิงปฏิบัติจึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ ในกรณีที่ว่าจำเป็นต้องใช้ ผู้วิจัยควรพยายามปรับปรุงจุดอ่อนโดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือการใช้กรอบทฤษฎีประกอบกับวิจารณ์ญาณในการเลือกตัวแปรและกำหนดนิยาม

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition)

นิยามเชิงทฤษฎี เป็นนิยามที่ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจ โดยตลอด และใช้วิจารณ์ญาณน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีนั้น อาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมด ตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย นั่นคือใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สอง เป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้น ใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้ไว้ก่อน

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition)

นิยามเชิงประจักษ์ เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันมาจนถึงทุกวันนี้

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4 การสร้าง (Construction) ตัวบ่งชี้

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกลตัวบ่งชี้ โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย และรวมตัวแปรตามนิยามตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Check) ตัวบ่งชี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วย โดยตรวจสอบทั้งความเที่ยง (Reliability) ความตรง (Validity) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545) กล่าวถึงคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบก่อนนำไปใช้ 5 ประการ คือ

1. ความตรง (Validity) คือ ต้องชี้วัดตามคุณลักษณะที่ต้องวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ตรงตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด ได้แก่ 1) ตรงประเด็น (Relevant) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้ตรงประเด็น มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด 2) ความเป็นตัวแทน (Representative) เป็นสิ่งแสดงสภาพที่ต้องวัดได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมคุณลักษณะที่มุ่งวัดอย่างครบถ้วน

2. ความเที่ยง (Reliability) คือความคงที่คงวาของผลที่ได้จากการใช้ตัวบ่งชี้ จะต้องได้ผลในลักษณะเดียวกัน เมื่อวัดสิ่งเดียวกันในเวลาต่างกัน กล่าวคือ 1) ความเป็นปรนัย (Objectivity) 2) มีความคลาดเคลื่อนต่ำ (Minimum Error) คือ วัดได้ถูกต้องตรงตามคุณลักษณะได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ ต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

3. ความเป็นกลาง (Neutrality) คือไม่โน้มเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ไม่ชี้นำโดยเน้นการบ่งชี้เฉพาะลักษณะความสำเร็จ หรือความล้มเหลว หรือความไม่ยุติธรรม

4. ความไว (Sensitivity) คือ ต้องแสดงความผันแปรหรือความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน ต้องมีมาตรและหน่วยที่มีความละเอียดเพียงพอ

5. สะดวกในการนำไปใช้ (Practicality) โดยต้องนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ง่าย (Availability) สามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการตรวจ นับ วัด หรือสังเกต และต้องแปลความหมายง่าย (Interpretability) คือ ควรให้ค่าการวัดที่มีจุดสูงสุดและต่ำสุด เข้าใจง่ายและสามารถสร้างเกณฑ์ตัดสินคุณภาพได้ง่าย

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบท และการนำเสนอ (Contextualization and Presentation)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้ หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แล้ว ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอ หน่วยงาน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ให้ผู้บริโภค/ผู้บริหาร/นักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักวิชาการทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้อย่างกว้างขวาง

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

อารักษ์ อินทร์พยุง (2554) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างตัวบ่งชี้ 2) ประเมินตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้น และ 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรในการนำตัวบ่งชี้ไปปฏิบัติ ซึ่งได้ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อย 92 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อย 17 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบความสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษา 11 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของบุคคลกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยตลอดชีวิต 2) การจัดการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม 3) การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) การจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน และการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย พัฒนาตนเองและสังคม 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน การเรียนรู้วิธีการเรียนเพื่อเป็นทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม 7) การจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพในการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 8) การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ความสำคัญกับการนำความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ 9) การใช้ระบบการศึกษาเป็นกลไกของการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกในสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 10) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายบนพื้นฐานแห่งความจริงในสังคม และ 12) การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านวิชาการมาวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ และ องค์ประกอบหลักการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษามีความเชื่อมโยงกันเป็นระบบเอื้อต่อการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ยึดผู้เรียนเป็นหลักตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ 3) ในการพัฒนาหลักสูตรต้องให้มีทางเลือกที่หลากหลายและยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดกระบวนการ 4) บูรณาการเนื้อหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุมชน และสังคม 5) อาศัยทรัพยากรจากท้องถิ่นในการจัดการศึกษา เช่น บุคคล ทรัพย์สิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และ 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้เรียน

องค์ประกอบหลักผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน มี 6 องค์ประกอบย่อย 23 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเอง 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) สามารถวางแผนและปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ 3) ใช้ทักษะกระบวนการจัดการ

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม 4) ใช้ทักษะกระบวนการตามปรัชญาคิดเป็น ประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และ 5) สามารถในการตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจ องค์ประกอบเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์รอบตัว และ 4) มีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะความไม่รู้กับสิ่งท้าทายและวิทยาการใหม่ ๆ องค์ประกอบความรู้พื้นฐานและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการอ่าน เขียน 2) ความสามารถในการคิดคำนวณเบื้องต้น 3) การใช้ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและสื่อสาร และ 4) การนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม องค์ประกอบประกอบอาชีพบนพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจในงานอาชีพ มองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย 2) ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการ และศักยภาพของตนเอง 3) การวางแผนพัฒนาอาชีพอย่างมีคุณธรรม และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ของตนเอง องค์ประกอบการใช้ทักษะชีวิตจัดการกับปัญหาและสิ่งท้าทาย 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม 2) การประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และ 3) การปรับตัวเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ องค์ประกอบการพัฒนาสังคมและชุมชน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการนำความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานบริบททางสังคมมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต 2) มีความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่างของศาสนา วัฒนธรรม และ ประเพณี และ 3) มีความสามารถในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเอง สังคม และชุมชน

องค์ประกอบหลักกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้มี 3 องค์ประกอบ 33 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบกระบวนการวางแผนหลักสูตร 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง 2) การวางแผนเตรียมการด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา 3) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไป รับทราบข้อมูลอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีที่หลากหลาย 4) การประสานงานชี้แจงทำความเข้าใจกับภาคี เครือข่ายในการสนับสนุนการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การสำรวจข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย เตรียมการวางแผนรับสมัคร และขึ้นทะเบียนผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 6) ความสอดคล้องของจุดหมายกับการมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรเรียนรู้ที่ดีให้ผู้เรียนก้าวไปสู่ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 7) ความยืดหยุ่นของจุดมุ่งหมายเอื้อต่อการปรับให้สอดคล้องกับ

ต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง 8) ความสอดคล้องในการบูรณาการเนื้อหากับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ และ 9) ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหากับการนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทันที องค์ประกอบการนำหลักสูตรไปใช้ 22 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดทำหลักสูตร การใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม มาประกอบการจัดทำหลักสูตร 4) การจัดทำหลักสูตรร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ภาควิชาหรือข่าย 5) มีการจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และชุมชน 6) มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจากมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตร 7) มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจากสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม 8) มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม 9) มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบชัดเจนครบถ้วนทุกรายวิชา จำแนกตามวิธีเรียน 10) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน 11) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ 12) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด พัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม 13) มีการออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะ การแสวงหาความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการสร้างความรู้สำหรับตนเอง 14) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้หลากหลายวิธีเรียนตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 15) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม 16) มีการวัดประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง 17) มีการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือและวิธีที่หลากหลายเหมาะสม 18) มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย 19) มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการประกอบอาชีพและประสบการณ์ต่าง ๆ 20) มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่มีมาตรฐานชัดเจนสมเหตุสมผล เชื่อถือได้ และโปร่งใสยุติธรรม 21) มีการประเมินเทียบระดับการศึกษาเพื่อให้ได้รับการรับรองวุฒิในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 22) มีระบบกลไกการกำกับดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานเทียบระดับให้มีมาตรฐานและเป็นธรรม และ องค์ประกอบการประเมินหลักสูตร 2 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และ 2) มีการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบหลักปัจจัยที่เกื้อหนุนการจัดการศึกษา มี 6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบภาควิชาหรือข่าย 3 ตัวบ่งชี้ 1) มีการจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับ

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานตามภารกิจของการจัดการเรียนรู้ 2) มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็งสามารถจัดการศึกษาร่วมกับกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้บริการแก่ผู้เรียน 2) มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 3) มีสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) มีข้อมูล สารสนเทศแสดงรายละเอียดแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ 5) มีการติดต่อประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และ 6) มีแหล่งเรียนรู้หลากหลายประเภทที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดการแสวงหาความรู้ อย่างกว้างลึกซึ้ง องค์ประกอบเทคโนโลยีและสารสนเทศ 2 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และ 2) มีการปรับปรุง พัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศให้ทันสมัยเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย องค์ประกอบมีส่วนร่วมของชุมชน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนจัดการเรียนรู้ 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลหลักสูตร และ 3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษา 2 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ และ 2) มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน 2) มีกลไกรองรับการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และ 3) มีการประเมินความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน (2554) ได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยง การทำหน้าที่ย่างกันของข้อคำถาม ความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงข้ามกลุ่ม และความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล และ 3) สร้างเกณฑ์ปกติระดับชาติของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 600 คน จากโรงเรียน 4 ภาค 4 โรงเรียน เครื่องมือมี 2 ฉบับ คือ แบบวัดมาตรฐาน

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ประมาณค่าแบบลิเคิร์ต และแบบวัดสถานการณ์ จำนวน 70 ข้อ พบว่า แบบวัดมาตรฐานประมาณค่าแบบลิเคิร์ต มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 - 0.64 ความเที่ยงเท่ากับ 0.96 และแบบวัดสถานการณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 - 0.53 ความเที่ยงเท่ากับ 0.93

โดยองค์ประกอบและคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 4) ความสามารถในการกำกับตัวเอง 5) ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และ 6) ความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่าคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ทักษะการสืบค้นข้อมูล 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความสามารถในการสื่อสาร 5) การสรุปประเด็นการเรียนรู้ 6) ความสามารถในการบูรณาการการเรียนรู้และ 7) การมีกลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. การบริหารการจัดการการเรียนรู้ที่ดี ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความอยากรู้อยากเรียน 2) การรักการอ่าน 3) สังเกต สงสัย และอยากหาคำตอบ 4) การบันทึก 5) การมุ่งอนาคต 6) ความกล้าทางวิชาการ 7) การทำงานด้วยตนเองและ 8) การบริหารเวลา

3. แรงจูงใจและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและสังคม 3) การมีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท 4) การมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ 5) การยอมรับในศักยภาพตนเอง 6) การยอมรับความสำคัญของคนอื่น 7) การเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น 8) การสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ 9) การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง 10) การติดตามความเปลี่ยนแปลงของความรู้ และ 11) การมองทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้

นิตยา สำเร็จผล (2547) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 15 องค์ประกอบ 100 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามการวิเคราะห์เชิงระบบ แบ่งเป็น 1) ด้านปัจจัยตัวบ่งชี้ 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับตามน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบภูมิหลังผู้เรียน (4 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบผู้สอน (12 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบผู้บริหาร (4 ตัวบ่งชี้) และองค์ประกอบบุคลากรสนับสนุน (3 ตัวบ่งชี้) 2) ด้านกระบวนการ 5 องค์ประกอบ 34 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับตาม

น้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน (12 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบการประกอบการเรียนการสอน (4 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบนโยบายและกลไกการบริหาร (7 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบการจัดหลักสูตร (5 ตัวบ่งชี้) และองค์ประกอบการสนับสนุนให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนผู้สอน (6 ตัวบ่งชี้) 3) ด้านผลลัพธ์ คือคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับตามน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (11 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3 ตัวบ่งชี้) องค์ประกอบทักษะและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (3 ตัวบ่งชี้) และองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (6 ตัวบ่งชี้) 4) ด้านการจัดโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบการจัดโอกาสและกิจกรรมการเรียนรู้ (11 ตัวบ่งชี้) และองค์ประกอบคุณภาพของการจัดโอกาสการเรียนรู้ (9 ตัวบ่งชี้)

ผลการวิจัยด้านผลลัพธ์ของคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. องค์ประกอบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่านการค้นคว้า มุ่งมั่นและพยายามนำตนเข้าสู่การเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เรียนรู้ได้จากทุกแหล่ง มีเป้าหมายในชีวิต มีแรงจูงใจภายในอย่างสูงในการเรียนรู้ มีความคิดจิตใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้ข้อมูลหลายด้านในการตัดสินใจ มีพฤติกรรมการเรียนอย่างต่อเนื่องหลังจบการศึกษา และมีผลการพัฒนาตนและการทำงานอย่างต่อเนื่อง
2. องค์ประกอบเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ เห็นคุณค่าว่าการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ต่อเนื่อง และมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้
3. องค์ประกอบทักษะและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ทักษะการคิด ทักษะพื้นฐาน และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. องค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายในทุกรูปแบบการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือการเรียนรู้ การใช้และแปลความหมายข้อมูลที่ได้ และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2551) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และ 3) ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาตรีปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัย จำนวน 412 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 83 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.83 มีค่าความเชื่อมั่นแต่ละลักษณะย่อยอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.89

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล จิตใจรักการแสวงหาความรู้ ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วย การพึ่งตนเอง วิสัยทัศน์กว้างไกล ทักษะด้านการเรียนรู้ และทักษะด้านการใช้ภาษา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษาและด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ผลปรากฏว่า ปัจจัยภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษามากกว่าวิธีการเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน ประเภท สถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษาได้ร้อยละ 28.40

สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้วิจัยเอกสารเรื่อง การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งในเชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ จากตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งได้ศึกษาแนวการ ดำเนินการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศที่คัดสรรในภูมิภาคต่าง ๆ 6 ประเทศ พร้อมทั้งวิเคราะห์และ สังเคราะห์เปรียบเทียบสรุปบทเรียนที่จะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปประเด็น สำคัญได้ดังนี้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

1. ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาในภาพรวมซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสมในทุกช่วงวัย

2. ความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงอายุ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ซึ่งนับวันจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น การศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเตรียมประชาชนให้มีความพร้อม ให้มีภูมิคุ้มกันที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเท่าทัน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

3. สรุปบทเรียนการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศที่คัดสรร พบประเด็นที่สอดคล้องกันแทบทุกประเทศ และประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ 1) มีกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต 2) มีองค์กรรับผิดชอบโดยตรง 3) มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ 4) มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 5) มีการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้ 6) มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบในชุมชนและเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ตลอดชีวิต 7) เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 8) ให้ความสำคัญแก่บ้านในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งแรกของบุคคลและเป็นแหล่งที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตได้ตลอดไป 9) ให้ความสำคัญแก่สถานประกอบการในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่จะช่วยให้โอกาสทางการศึกษาแก่แรงงาน 10) จัดหามาตรการที่หลากหลายที่จะรณรงค์ให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าสู่การเรียนรู้ได้มากขึ้น และ 11) มีการจัดระบบงบประมาณและเงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต

4. ข้อเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยมีดังนี้ 1) กำหนดนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตที่ชัดเจนหรือออกกฎหมายการศึกษาตลอดชีวิต 2) กำหนดองค์กรรับผิดชอบที่ชัดเจน 3) รณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ 4) ทบทวนการจัดการศึกษาทุกประเภทให้เอื้อต่อการศึกษาตลอดชีวิต 5) จัดทำเกณฑ์และแนวปฏิบัติสำหรับการเชื่อมโยงการศึกษาทุกประเภท และให้มีการสะสมหน่วยกิตได้เพื่อเป็น

แรงจูงใจให้ประชาชนเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต 6) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต 7) ผนวกรวมสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้ทุกฝ่ายมีความรู้สึกว่าเป็นความรับผิดชอบของตน 8) จัดสร้างระบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเอื้อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 9) พัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษาดูตลอดชีวิต และ 10) ทามาตรการในการจัดหา ระดมทุน และจัดสรรเงินทุนในการสนับสนุนการศึกษาดูตลอดชีวิต

สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล (2558) วิจัยเรื่องการเสนอแนวทางการจัดการศึกษาดูตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ได้เสนอกระบวนการจัดการศึกษาดูตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ว่ามี 5 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ (National Level) ระดับภูมิภาค (Provincial Level) ระดับชุมชน (District/Local Level) ระดับครอบครัว Family Level) และ ระดับบุคคล (Individual Level) โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกัน ประกอบด้วย ระดับบุคคล ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม ระดับครอบครัว เน้นการดำเนินการในลักษณะทางการและมาเป็นทางการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคลในครอบครัว ระดับชุมชน ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนจัดการศึกษาดูตลอดชีวิตผ่านช่องทางการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีแนวทางการจัดการจัดการศึกษาดูตลอดชีวิต ระดับภูมิภาค เน้นการดำเนินงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนและบุคคล การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม และภาคีเครือข่ายการศึกษาดูตลอดชีวิต ระดับประเทศ การกำหนดนโยบายการศึกษาดูตลอดชีวิตที่ชัดเจน การพัฒนาระบบการดำเนินการ การกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาดูตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยมีแนวทางดังนี้

ด้านนโยบายการศึกษาดูตลอดชีวิต 1) รัฐบาลควรจัดทำนโยบายการศึกษาดูตลอดชีวิตระดับชาติที่ชัดเจน เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานจัดการศึกษาดูตลอดชีวิตสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั่วประเทศนโยบายดังกล่าวนี้ควรครอบคลุมการศึกษาดูตลอดชีวิตในภาพรวมและนโยบายสำหรับการจัดการศึกษาแต่ละประเภท เพื่อให้สัมพันธ์และส่งเสริมการศึกษาดูตลอดชีวิต 2) รัฐบาลควรเผยแพร่รายนโยบายดังกล่าวไปสู่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกประเภทในทุกระดับ ทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ และระดับปฏิบัติ 3) มีการสนับสนุนและกำกับติดตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยให้การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสมแก่หน่วยงาน หรือสถาบันที่จัดการศึกษาทุกประเภทอย่างเหมาะสมเพียงพอในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

3736721560

CD iThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต 1) กระทรวงศึกษาธิการควรสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกประเภท ทั้งสถาบันที่จัดการศึกษาในระบบและหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2) กระทรวงศึกษาธิการควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตและความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทั้งประเทศโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ด้านการบริหารจัดการ 1) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่ดูแลและประสานงานศึกษาตลอดชีวิตของประเทศ หน่วยงานนี้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศและสามารถกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาแต่ละประเทศจัดการศึกษาประเภทนั้น ๆ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้กรอบของการศึกษาตลอดชีวิต และมีการประสานติดตามให้เห็นภาพรวมการศึกษาตลอดชีวิต 2) นอกเหนือจากระดับกระทรวงหรือระดับชาติแล้ว ในระดับจังหวัด อำเภอและตำบลควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ดูแลการนำนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมาสู่การปฏิบัติกำหนดแผนการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับระดับนั้น ๆ ประสานกับสถาบันและหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการจัดการศึกษาภายใต้นโยบายและแผนการศึกษาตลอดชีวิต 3) ในระดับตำบลแต่ละตำบล ควรมีหน่วยงานกลางดูแลการศึกษาตลอดชีวิต และหน่วยงานกลางประสานกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานผู้จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนประชาชนเพื่อกำหนดแผนการศึกษาตลอดชีวิตของตำบล และกำหนดขอบเขตของการจัดการศึกษาทั้ง 3 ประเภทให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในตำบลนั้น ๆ

ด้านเนื้อหาความรู้และวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต 1) เนื้อหาความรู้และทักษะที่จัดให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ เช่น ระดับตำบลควรจะสอดคล้องกับบริบท และสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อย่างไรก็ตามประเด็นเนื้อหาเหล่านี้ เป็นประเด็นที่วิเคราะห์มาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมกับสิ่งแวดล้อม และจากสิ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานผู้จัดการศึกษาแต่ละรูปแบบ (การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย) สามารถนำไปพิจารณาปรับให้เหมาะสมกับการศึกษาประเภทนั้น เนื้อหาและทักษะที่ควรจัดบริการประกอบด้วย (1) เนื้อหาที่เป็นพื้นฐานจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณเบื้องต้น การติดต่อสื่อสาร (2) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มพูนรายได้ (3) ความรู้ข้อมูลข่าวสารทั่วไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (4) เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่พบในการดำเนินชีวิตประจำวัน สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเผชิญ

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (5) ความรู้และทักษะที่จะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เช่น ความรู้และทักษะทางด้านภาษาด้านคอมพิวเตอร์ การใช้เครื่องมือในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูล 2) วิธีการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ถึงแม้ว่าการจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการเฉพาะที่แตกต่างกัน แต่ในที่นี้ผู้เขียนขอเสนอวิธีการหลัก ๆ ที่หน่วยงานผู้จัดการศึกษาแต่ละรูปแบบจะนำไปปรับใช้ดังนี้ (1) เน้นการให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้มากกว่าการให้เนื้อหา (2) ใช้วิธีการให้ความรู้ที่หลากหลาย (3) ให้ความยืดหยุ่นทั้งด้านวิธีเรียน เวลาเรียน สถานที่เรียน (4) ให้ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนในสิ่งที่ตนต้องการหรือสนใจ รวมทั้งเลือกวิธีเรียนที่ตนถนัดและพร้อม (5) เน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอนหรือการบอกความรู้ (6) จัดการเรียนรู้ให้ผสมกลมกลืนกับการดำเนินชีวิต (7) สถานศึกษาหรือแหล่งความรู้ควรเปิดกว้าง ยืดหยุ่น ลดระเบียบขั้นตอนในการเข้าถึง (8) เน้นการเรียนโดยการฝึกปฏิบัติ การเผชิญปัญหา เผชิญสถานการณ์จริง

ด้านการจัดแหล่งการเรียนรู้การเผยแพร่ และการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีข้อเสนอ ดังนี้คือ 1) กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งการเรียนรู้หลากหลายประเภททั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ที่อ่านหนังสือในชุมชน ฯลฯ 2) หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบ ควรนำองค์ความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนมาเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ CD VCD อินเทอร์เน็ต เป็นต้น 3) ในแต่ละชุมชน เช่น ระดับตำบลหรือระดับหมู่บ้าน นอกจากส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีบรรยากาศของการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการ การบรรยาย การฝึกวิชาชีพโดยให้มีกิจกรรมหลากหลายและมีความต่อเนื่อง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย 1) ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในแต่ละตำบลหรือระดับหมู่บ้านถึงแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบแล้ว ควรเชิญชวนให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ร่วมเป็นกลุ่มวางแผนกิจกรรม ร่วมจัดร่วมประชาสัมพันธ์ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามผล และเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม หน่วยงานควรให้คณะกรรมการการศึกษาตลอดชีวิตที่มาจากตัวแทนประชาชน และสนับสนุนให้ประชาชนเป็นผู้ดูแลการศึกษาตลอดชีวิตในชุมชนของเขาเองในที่สุด 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุกประเภททั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรศาสนา องค์กรสาธารณกุศล ควรพยายามส่งเสริมให้เครือข่ายเป็นผู้จัดกิจกรรมการศึกษามากกว่าหน่วยงานผู้รับผิดชอบเป็นผู้จัดเอง (ในบางประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดเองเพียงร้อยละ 30 ส่งเสริมหน่วยงานเครือข่ายจัดร้อยละ 70)

3736721560

ด้านการนำความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนของตนและมีกลยุทธ์ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์หลายเรื่องที่น่าจะนำมาประยุกต์ใช้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบควรศึกษาและพิจารณาประยุกต์ใช้ เช่น การส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในครอบครัว การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ทำงานในสถานประกอบการ (มหาวิทยาลัยอุตสาหกรรม) การส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในการร่วมจัดการศึกษาตลอดชีวิต เป็นต้น

สมาคมลิสบอน แห่งสหภาพยุโรป (2000) ได้กำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์สำหรับประเทศในยุโรป ด้วยการเป็นผู้แข่งขันและผู้นำ ทางด้านเศรษฐกิจฐานความรู้ของโลก สามารถสร้างเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืนและมั่นคง รวมถึงการสร้างงานและความสามัคคีกลมเกลียวโดยกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ด้วยกลยุทธ์ 3 ประการ คือ 1) ปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพระบบการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมในสหภาพยุโรป 2) อำนวยความสะดวกให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาและการฝึกอบรม และ 3) เปิดและขยายระบบการศึกษาและฝึกอบรมให้แพร่หลาย

จากจุดมุ่งหมายของกลยุทธ์ 3 ประการ จึงมีความจำเป็นต้องนำเครื่องมือซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ (Indicator) และ Benchmarks มาใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพงานการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งตัวบ่งชี้จะมีบทบาทเป็นตัวอธิบาย บอกเล่าสถานการณ์ในปัจจุบัน เป็นตัวบอกปริมาณและคุณภาพของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ชี้ให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ชี้ให้เห็นองค์ประกอบใดจะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย

คณะทำงานจาก 35 ประเทศ ของสหภาพยุโรปจึงได้ร่วมกันจัดทำตัวบ่งชี้ออกเป็น 4 ส่วน 15 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ส่วนที่ 1 ตัวบ่งชี้ทักษะสมรรถภาพและทัศนคติ ได้แก่ 1) การรู้หนังสือ (การอ่านออกเขียนได้) 2) จำนวนและตัวเลข (การบอกจำนวนตัวเลขและการคิดเลขเป็น) 3) ทักษะใหม่ ๆ ในการแสวงหาความรู้จากสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้ทักษะที่ควรเรียนและจำเป็นในการใช้ชีวิต 5) ความเป็นพลเมืองดี มีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมที่ทันต่อเหตุการณ์ ส่วนที่ 2 ตัวบ่งชี้การมีโอกาสเข้าถึงและการมีส่วนร่วมในการศึกษา ได้แก่ 6) การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต 7) การมีส่วนร่วมในการจัด/รับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนที่ 3 ตัวบ่งชี้การใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ 8) งบประมาณในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 9) บุคลากรทางการศึกษาและการเรียนรู้ 10) ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้ (ICT) และ ส่วนที่ 4 ตัวบ่งชี้กลยุทธ์และการพัฒนาระบบ ได้แก่ 11) กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 12) ทรัพยากรที่ใช้จัดการ

3736721560

เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 13) การให้คำปรึกษาและการแนะแนว 14) การให้การรับรองความรู้และการให้วุฒิบัตร 15) การประกันคุณภาพ

ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2558) นำเสนอคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านนิสัยและพฤติกรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมความใฝ่รู้ใฝ่เรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพฤติกรรมการสะท้อนผลการเรียนรู้ 2) คุณลักษณะด้านเจตคติ ประกอบด้วย การมองเห็นคุณค่าในตนเอง การมองเห็นคุณค่าของบุคคลรอบข้าง การมองเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการมองเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม 3) คุณลักษณะด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการบูรณาการความรู้ ทักษะการจัดการ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอาชีพ และทักษะสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) คุณลักษณะด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ด้านประสบการณ์ ความรู้ด้านสังคม ความรู้ด้านวิชาการ ความรู้ด้านอาชีพ และความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษานโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีการเรียนรู้และคุณลักษณะของพลเมืองไทย ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยจำแนกตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) **เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้** หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย
- 2) **ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) **ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง** หมายถึง การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ
- 4) **ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้** หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

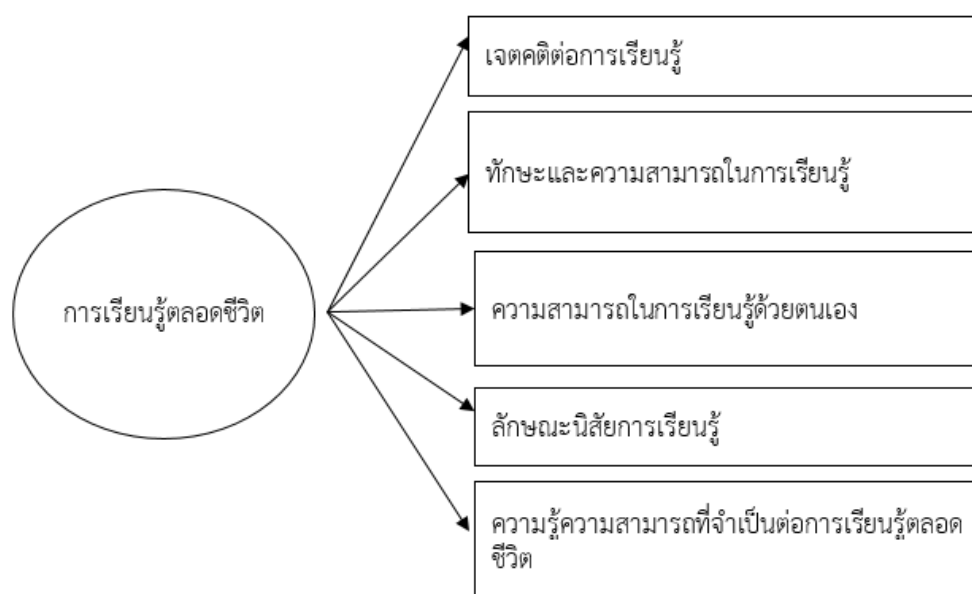

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

5) ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ข้อมูล หรือ ความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ผู้วิจัยได้สร้างโมเดลการวัดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

กระบวนการในการพัฒนาตัวบ่งชี้

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

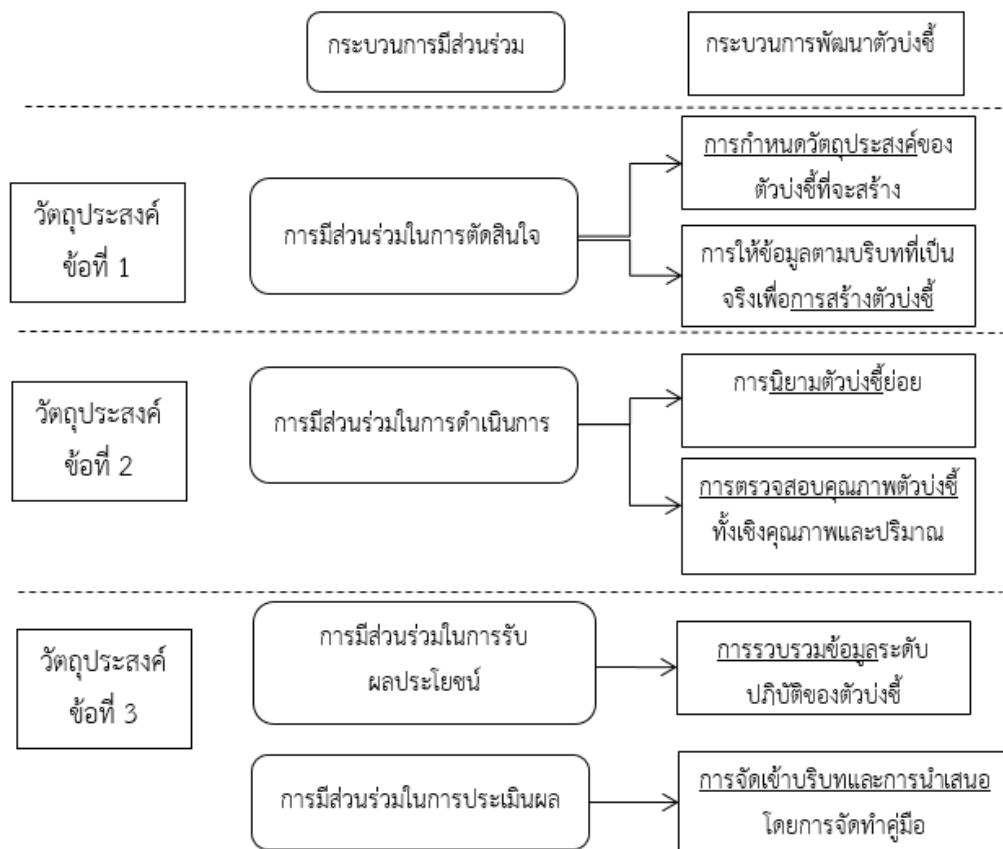
ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 6 ขั้นตอนตาม (นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551ก)) ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบตัวบ่งชี้ และการจัดเข้าบริบทและการนำเสนอ ซึ่งได้มีการสลับขั้นตอนเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งมีทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กระบวนการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของตัวบ่งชี้ และได้ข้อมูลตามบริบทที่เป็นจริงเพื่อสร้างตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดกรอบตัวบ่งชี้เบื้องต้น เพื่อให้มีแนวทางเป็นกรอบในการลงพื้นที่ชุมชน และจากการสังเคราะห์เพื่อสรุปตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก

กระบวนการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบตัวบ่งชี้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการตรวจสอบเชิงคุณภาพได้มีการกำหนดนิยามของตัวบ่งชี้ย่อยเพื่อสร้างประโยชน์ในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ และตรวจสอบเชิงปริมาณเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงประจักษ์

กระบวนการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดทำคู่มือฯ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลระดับการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ และมีการนำเสนอเพื่อการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์

โดยมีขั้นตอนการวิจัยตามกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยตามกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เพื่อจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนการวิจัยตามกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้มีความมุ่งหมายที่จะสร้างโมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยมีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอนได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 การสังเคราะห์เอกสาร

1.1.1 เอกสารที่นำมาสังเคราะห์ ได้แก่ แผน นโยบาย เอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา และงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ตามหลักของ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2551) ได้แบ่งประเภทเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) เอกสารอ้างอิงทั่วไป (Genral References) เป็นสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่จะใช้ ซึ่งช่วยให้สามารถค้นหา และจัดการเอกสารที่ต้องการได้ เอกสารอ้างอิงทั่วไปจะมีข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้เขียนเอกสาร ชื่อเอกสาร ชื่อโรงพิมพ์ เมืองที่พิมพ์ ฉบับและปีที่พิมพ์และหรือรายงานสรุปเอกสาร เอกสารอ้างอิงทั่วไปที่สำคัญและมีประโยชน์ ได้แก่ วรรณกรรมวารสาร รายงานเอกสาร บทความงานวิจัย บทความย่อบทความ (2) เอกสารปฐมภูมิ (Primary Literature) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ ที่นำเสนอผลงานทางวิชาการที่เป็นความคิดและประสบการณ์โดยตรงของผู้แต่ง สารในเอกสารจึงมีความเที่ยงและความตรงสูง เอกสารปฐมภูมิที่สำคัญ ได้แก่ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ (3) เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Literature) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ ที่ผู้แต่งได้ศึกษาผลงานทางวิชาการจำนวนหนึ่งมาแล้ว และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบวิชาการ แม้ว่าความเที่ยงตรงของเอกสารทุติยภูมิจะดีกว่าเอกสารปฐมภูมิ แต่เอกสารก็ให้สารสนเทศที่มีการจัดระเบียบเป็นหมวดหมู่ และมีการ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

สังเคราะห์มาเป็นอย่างดี เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือประเภทตำรา พจนานุกรมปริทัศน์ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ผู้วิจัยดำเนินการตามหลักการของ Scott (2006) ที่กล่าวถึงเกณฑ์คัดเลือกเอกสาร ต้องประกอบด้วย (1) ต้องคัดเลือกเอกสารที่เป็นเอกสารแท้จริงมีความสำคัญต่อการเก็บข้อมูลวิจัย (2) ต้องคัดเลือกเอกสารด้วยการพิจารณาอย่างถ่วงถ่วงว่าไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนจากความจริง (3) ต้องพิจารณาด้วยว่าเอกสารที่นำมาศึกษานั้นต้องเป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษาได้ (4) ต้องมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้เอกสารที่ผู้วิจัยคัดเลือกเพื่อนำมาวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยประกอบด้วยเอกสารที่ว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต และตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกเอกสารที่มีการศึกษาอยู่ในช่วงปี 2535 – 2560 จำนวน 16 ฉบับ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข รายชื่อเอกสารที่ใช้ในการศึกษา)

1.1.2 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการเห็นชอบและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการตรวจสอบความเหมาะสมของโครงสร้างสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ รวมถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรอบแรกเพื่อกำหนดองค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเบื้องต้น หลังจากได้องค์ประกอบเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำเอกสารเหล่านั้นมาวิเคราะห์อีกครั้ง เพื่อจัดข้อมูลให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แล้วจัดแยกหมวดหมู่ตามกลุ่มขององค์ประกอบที่กำหนดไว้ และสรุปรายละเอียดจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่

- 1) ด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย
- 2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ
- 4) ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

5) ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ข้อมูลหรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีประสบการณ์หรือผลงานที่เกิดจากการทำงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งอยู่ในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 4 ท่าน กลุ่มนักวิชาการที่มีผลงานทางวิชาการ เช่น งานวิจัย บทความ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 3 ท่าน และกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 3 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในภาคผนวก ก)

1.2.2 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับคนไทย ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะทำให้บรรลุแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความแตกต่างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในช่วงอายุที่แตกต่างกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประกอบการกำหนดกรอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และแบบวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล ผู้วิจัยทำจดหมายจากคณะครุศาสตร์ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกไว้ตามเกณฑ์ และนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเข้าไปสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกเทปบทสนทนา การสังเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การถอดเทปและสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ จัดทำเป็นข้อมูลเพื่อประกอบในการกำหนดรายละเอียดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

1.3 การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พลเมืองไทยที่อยู่ภายในชุมชนตามการแบ่งภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 11/2559 เรื่องการบริหารงานราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ลงวันที่ 21 มีนาคม 2559 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศให้ตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 2 สำนักงานศึกษาธิการภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงาน ศึกษาธิการภาค	ตั้งอยู่ในจังหวัด	ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัด
1	ปทุมธานี	นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี
2	ลพบุรี	ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง
3	ฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว
4	ราชบุรี	กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี
5	เพชรบุรี	ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร
6	สงขลา	ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี
7	ภูเก็ต	กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง
8	ยะลา	นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูล
9	ชลบุรี	จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง
10	อุดรธานี	บึงกาฬ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี
11	สกลนคร	นครพนม มุกดาหาร สกลนคร
12	ขอนแก่น	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด
13	อุบลราชธานี	ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี
14	นครราชสีมา	ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์
15	เชียงใหม่	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน
16	เชียงราย	เชียงราย น่าน พะเยาแพร่
17	พิษณุโลก	ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์
18	กำแพงเพชร	กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร อุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชนที่ผู้วิจัยทำการสุ่มจำนวน 6 ชุมชน โดยใช้การสุ่มแบบหลาย
ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มภาค 6 สำนักงานศึกษาธิการภาค จากทั้งสิ้น 18 สำนักงานศึกษาธิการภาค
โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมตามการแบ่งภาคภูมิศาสตร์
ของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ (2520) ซึ่งแบ่งประเทศไทยออกเป็น 6 ภาค

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ขั้นที่ 2 สุ่มจังหวัดที่อยู่ในสำนักงานศึกษาธิการภาคที่สุ่มได้ 1 จังหวัดต่อภาค โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นที่ 3 แบ่งจังหวัดออกเป็นสองกลุ่มโดยการสุ่ม คือ กลุ่มเมืองและกลุ่มชนบท โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และคัดเลือกชุมชนภายในจังหวัดให้สอดคล้องกับกลุ่มที่ได้ จังหวัดละ 1 ชุมชน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน เช่น มีศูนย์การเรียนรู้ มีการรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ มีการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น และพลเมืองไทยในชุมชนมีความครบถ้วนของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งประกอบไปด้วยการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผลการสุ่มชุมชนตัวอย่างที่มีความครบถ้วนของตัวบ่งชี้ได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการสุ่มชุมชน

สำนักงาน ศึกษาธิการ ภาค	ประกอบด้วย จังหวัด	จังหวัดที่สุ่มได้	ลงพื้นที่	ลักษณะเด่น ของชุมชน
1	นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี	สระบุรี	บ้านหนองโน ต.หนองโน อ.เมืองสระบุรี	มีศูนย์การ เรียนรู้ ประชาชน ชุมชน
5	ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร	ประจวบคีรีขันธ์	บ้านด่านสิงขร ต.คลองวาฬ อ.เมือง ประจวบคีรีขันธ์	ชุมชนด้าน ชายแดน มีการรวมกลุ่ม เพื่อการทำ อาชีพ
6	ชุมพร พัทลุง นครศรีธรรมราช สุ ราษฎร์ธานี	นครศรีธรรมราช	บ้านคีรีวง ต.ลาน สกา อ.ลานสกา	การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ การเกษตร ผสมผสาน
9	จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง	ระยอง	ชุมชนเขายายดา ต.ตะพง อ.เมือง ระยอง	สวนผลไม้ แปรร รูปผลิตภัณฑ์ การรวมกลุ่ม

สำนักงาน ศึกษาธิการ ภาค	ประกอบด้วย จังหวัด	จังหวัดที่สุ่มได้	ลงพื้นที่	ลักษณะเด่น ของชุมชน
13	ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี	อุบลราชธานี	บ้านชีทวน ต.ชีทวน อ.เขื่องใน	การเรียนรู้ทาง วัฒนธรรม ศาสนา ธรรมชาติ
15	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน	เชียงใหม่	บ้านเชิงดอย ต.เชิงดอย อ.ดอยสะเก็ด	โรงเรียน ผู้สูงอายุ การ ถ่ายทอดภูมิ ปัญญา

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลจากการสังเกต และการระดมความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการเห็นชอบและตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษา โดยประเด็นข้อคำถามที่จะให้คนในชุมชนร่วมกันลงความคิดเห็น ประกอบด้วย

- 1) ความเชื่อหรือความรู้สึกที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ
- 4) พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
- 5) ข้อมูล หรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกระบวนการให้ที่ประชุมรับทราบ

2) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แล้วให้บุคคลที่เข้าร่วมประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ให้สมาชิกทุกช่วงวัยในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3) สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นที่ได้จากพื้นที่ เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่ได้จากพลเมืองไทย

โดยได้ลงพื้นที่ชุมชนตามวันเวลาที่นัดหมาย และมีจำนวนผู้เข้าร่วม รายละเอียดดัง

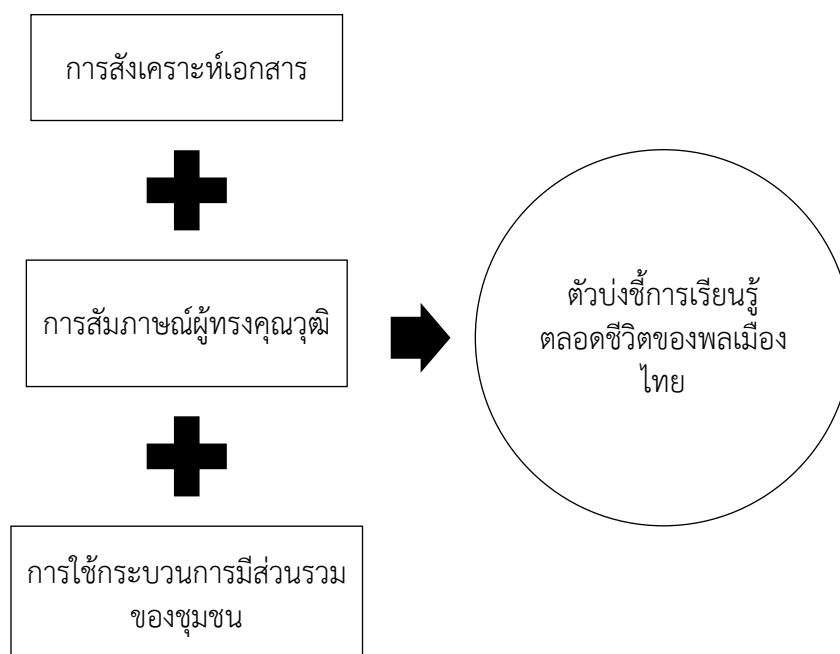
ตาราง

ตารางที่ 4 วันที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน และจำนวนผู้เข้าร่วม

ชุมชน	วันที่ลงพื้นที่	จำนวนผู้เข้าร่วม (คน)				รวม
		วัยเรียน (อายุ 5-15 ปี)	วัยรุ่น/ นักศึกษา (อายุ 16-21 ปี)	วัยแรงงาน (อายุ 22-59 ปี)	วัย ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	
บ้านหนองโน ต.หนองโน อ.เมืองสระบุรี จ.สระบุรี	วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2559	3	4	6	3	16
บ้านศรีวัง ต.ลาน สกา อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช	วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2559	5	5	8	7	25
บ้านเชิงดอย ต.เชิง ดอย อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่	วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560	3	4	5	8	20
บ้านด่านสิงขร ต. คลองวาฬ อ.เมือง ประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์	วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2560	2	2	10	4	18
ชุมชนเขายายดา ต.ตะพง อ.เมือง ระยอง จ.ระยอง	วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560	2	3	9	2	16

ชุมชน	วันที่ลงพื้นที่	จำนวนผู้เข้าร่วม (คน)				รวม
		วัยเรียน (อายุ 5-15 ปี)	วัยรุ่น/ นักศึกษา (อายุ 16-21 ปี)	วัยแรงงาน (อายุ 22- 59 ปี)	วัย ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	
บ้านซีทวน ต.ซีทวน อ.เชียงใน จ.อุบลราชธานี	วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560	3	4	5	6	18
รวม		18	22	43	30	113

เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลครบทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และสรุปตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย โดยได้คัดเลือกตัวบ่งชี้ที่ได้จากผลการลงพื้นที่ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหลัก นำผลที่ได้มาสร้างโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามในกระบวนการต่อไป

ภาพที่ 3 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีการตรวจสอบทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ

2.1 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเชิงคุณภาพ

2.1.1 ผู้วิจัยคัดเลือกชุมชนจากขั้นตอนที่ 1.3 จำนวน 1 ชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความครบถ้วนของข้อมูลตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นชุมชนที่มีการประชุมของชาวบ้านเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของผู้นำชุมชน และประชาชนที่เข้าร่วมระดมความคิดเห็นตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1.3 ถึงการขอความร่วมมือในการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ โดยได้รับตอบรับและแสดงความพร้อมในการให้ความร่วมมือ ได้แก่ ชุมชนบ้านศิรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้นจากขั้นตอนที่ 1 และแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดเห็น

2.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ที่ผ่านการพัฒนาในขั้นตอนที่ 1 เสนอให้ที่ประชุมในชุมชนระดมความคิดเห็นถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งได้ลงพื้นที่ชุมชนบ้านศิรีวงในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 มีจำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 17 คน โดยมีวัยเรียนจำนวน 4 คน วัยรุ่น/นักศึกษา จำนวน 3 คน วัยแรงงานจำนวน 5 คน และ วัยผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน สรุปข้อเสนอแนะและนำข้อมูลไปปรับปรุงตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยตามข้อคิดเห็นของที่ประชุม เพื่อนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามต่อไป

2.2 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเชิงปริมาณ

2.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ดังนั้นจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับการใช้สถิติ ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) ขนาดตัวอย่างเป็นไปตามหลักเกณฑ์การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามแนวคิดของ Schumacker and Lomax (2010) ซึ่งกล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้

3736721560

CU Thesisis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

สำหรับงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 33 ตัวแปร และใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 15 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 695 คน

2) ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคตามการแบ่งภาคของกระทรวงศึกษาธิการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 11/2559 เรื่องการบริหารงานราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ลงวันที่ 21 มีนาคม 2559 รวมทั้งสิ้น 18 จังหวัด โดยเลือกจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานศึกษาธิการภาค ได้แก่ ปทุมธานี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี เพชรบุรี สงขลา ภูเก็ต ยะลา ชลบุรี อุตรธานี สกลนคร ขอนแก่น อุบลราชธานี นครราชสีมา เชียงใหม่ เชียงราย พิษณุโลก และกำแพงเพชร

3) ให้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครอบคลุมพลเมืองไทยทั้ง 4 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเรียน (อายุ 5-15 ปี) วัยรุ่น/นักศึกษา (อายุ 16-21 ปี) วัยแรงงาน (อายุ 22-59 ปี) และวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนจึงกำหนดจำนวนอย่างน้อย ช่วงวัยละ 10 คน รวมเป็นจำนวนที่ส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น $18 \times 40 = 720$ ฉบับ

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 1 หมายถึง ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น
- 2 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นหรือนาน ๆ ครั้ง
- 3 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นในบางครั้ง
- 4 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยแต่ไม่ประจำ
- 5 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเป็นประจำทุกวันเป็นนิสัย

ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น โดยผ่านความเห็นชอบพร้อมตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความสอดคล้องของข้อความโดยใช้เทคนิค IOC (Item-Objective Congruence) ซึ่งการให้คะแนนใช้การลงคะแนน +1 0 และ -1 ซึ่งมีความหมายดังนี้

- คะแนน +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถวัดตัวบ่งชี้ได้จริง
- คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสามารถวัดตัวบ่งชี้ได้
- คะแนน -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถวัดตัวบ่งชี้ได้

โดยลักษณะของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยหาข้อมูลชุมชนภายใต้จังหวัดที่ทำการสุ่ม และประสานงานไปยังชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง พร้อมติดแสตมป์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่างในการส่งแบบสอบถามกลับคืน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นดังนี้

- ความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือวิจัย เป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาหรือความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดซ้ำ ใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

- อำนาจจำแนกรายชื่อ (Discrimination Power) เป็นการตรวจสอบว่าข้อคำถามสามารถจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างกลุ่มที่มีคุณลักษณะต่ำกับกลุ่มที่มีคุณลักษณะสูงได้หรือไม่ พิจารณาจากค่า Item-total Correlation ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้านของแต่ละด้าน และการทดสอบค่าสถิติ t เปรียบเทียบอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ โดยผู้วิจัยใช้ Percentile ที่ 25 และ 75 ในการจำแนกกลุ่มต่ำและกลุ่มสูง

- การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เป็นการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลหรือตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

3.1 รวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3.1.1 ประชากรได้แก่ พลเมืองไทย ซึ่งจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามช่วงวัย เก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และทุกกลุ่มอายุ (ฐานข้อมูล จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2560) (รายละเอียดในบทที่ 2) จึงกำหนดการเก็บข้อมูล 400 คน * 5 ภูมิภาค

(กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) * 3 ช่วงอายุ (เนื่องจากประชากรวัยเรียน (5-15 ปี) และวัยรุ่น/นักศึกษา (16-21 ปี) เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกันและมีสัดส่วนที่น้อยหากคิดแยกช่วงวัย ผู้วิจัยการเก็บข้อมูลเป็นช่วงอายุวัยเรียน (5-21 ปี)) รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,000 คน นำไปคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาค และช่วงอายุ โดยคำนวณสัดส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่จะแบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ วัยเรียน (5-21 ปี) วัยแรงงาน (อายุ 22-59 ปี) และวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) และแบ่งตามภูมิภาคได้รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 5 การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	จำนวนประชากรทั้งหมด	วัยเรียน (5-21 ปี)		วัยแรงงาน (อายุ 22-59 ปี)		วัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	
		จำนวนประชากร	สัดส่วนต่อประชากร	จำนวนประชากร	สัดส่วนต่อประชากร	จำนวนประชากร	สัดส่วนต่อประชากร
กรุงเทพฯ	5,255,246	1,080,297	1.77	3,196,494	5.22	978,455	1.60
ภาคกลาง	15,718,451	3,514,268	5.74	9,582,276	15.66	2,621,907	4.28
ภาคเหนือ	10,997,055	2,317,349	3.79	6,586,635	10.76	2,093,071	3.42
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20,600,909	4,766,772	7.79	12,583,162	20.56	3,250,975	5.31
ภาคใต้	8,628,226	2,300,295	3.76	5,047,017	8.25	1,280,914	2.09
ทั่วประเทศ	61,199,887	13,978,981	22.84	36,995,584	60.45	10,225,322	16.71

*ฐานข้อมูล จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2560, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561)

นำสัดส่วนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาจำนวนแบบสอบถามที่ต้องเก็บทั่วประเทศ โดยคำนวณจากสูตร $\frac{\text{สัดส่วนต่อประชากร}}{100} \times 6,000$ ได้จำนวนแบบสอบถามที่ต้องเก็บจำแนกตามช่วงวัยและแต่ละภูมิภาคดังตาราง

ตารางที่ 6 จำนวนแบบสอบถามที่ต้องการเก็บข้อมูล

ภูมิภาค	วัยเรียน (5-21 ปี)	แรงงาน (อายุ 22-59 ปี)	วัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	รวม
กรุงเทพมหานคร	106	313	96	515
ภาคกลาง	344	940	257	1,541
ภาคเหนือ	227	646	205	1,078
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	467	1,234	319	2,020
ภาคใต้	226	495	125	846
ทั่วประเทศ	1,370	3,627	1,003	6,000

3.1.2 เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจากขั้นตอนที่ 2

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยหาข้อมูลชุมชนภายใต้จังหวัดที่ทำการสุ่ม และประสานงานไปยังชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง พร้อมติดแสตมป์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่างในการส่งแบบสอบถามกลับคืน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ลักษณะชุมชน ภูมิภาค ฐานะ ระดับการศึกษา

- ค่าสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis)

- การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ลักษณะชุมชน ช่วงอายุ และระดับการศึกษา ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้สถิติทดสอบ t ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม

- สร้างเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนมาตรฐานในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) โดยจำแนกตามเพศ และกลุ่มอายุต่ำกว่า 60 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.2 จัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านศิรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ (ร่าง) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เครื่องมือวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย (ร่าง) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ ไปเสนอให้ประชาชนในชุมชนบ้านศิรีวงให้ความคิดเห็น และพิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาในคู่มือ การนำไปใช้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยได้ลงพื้นที่ในวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2562 ซึ่งประชาชนที่พิจารณา (ร่าง) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยกลุ่มคนทั้ง 4 ช่วงวัย ช่วงวัยละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงให้ได้คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติที่สมบูรณ์

3736721560

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอกู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการศึกษาเอกสาร

จากการศึกษาเอกสาร ทั้งสิ้น 16 รายการ (รายละเอียดในภาคผนวก ข รายชื่อเอกสารที่ใช้ในการศึกษา) ผู้วิจัยได้ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมือง 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) **เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้** หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เช่น การมองทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้ มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ต่อเนื่อง มุ่งพัฒนาตนเองและสังคม และการยอมรับในศักยภาพของตน มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นต้น

2) **ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความสามารถในการอ่าน เขียนภาษาไทย ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ การคิดคำนวณเบื้องต้น การมีทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล มีทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการจัดการความรู้ เป็นต้น

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

3) **ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง** หมายถึง การแสดงออกทางการกระทำ หรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเอง ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ เช่น การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ ความสามารถในการจัดการและจัดวางลำดับ ความสำคัญของสิ่งที่สนใจสามารถตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จนถึงการสืบค้น ข้อมูลและแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้ สามารถบูรณาการการเรียนรู้ และ ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง เป็นต้น

4) **ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้** หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เช่น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รัก การเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการปรับตัว ใจกว้าง มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ได้ด้วย เป็นต้น

5) **ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต** หมายถึง ข้อมูล หรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของพลเมืองไทย เช่น การมีความรู้เรื่องสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เกี่ยวกับ กฎหมาย สิทธิประโยชน์ บทบาทหน้าที่ของพลเมือง มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการปรับตัวเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่าง ต่อเนื่อง เป็นต้น

1.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็น ความเชื่อ มุมมองจากผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 10 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ) ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยว่าควรมีการแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านทักษะ และองค์ประกอบด้านทัศนคติ ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...แบ่งองค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวทางการเรียนรู้ของบลูม แต่มีการนิยามให้สูงขึ้น เช่น พุทธิพิสัย นิยามถึงปัญญาหรือความฉลาด จิตพิสัย นิยามถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น การชื่นชมงานศิลปะ ทักษะพิสัย นิยามถึงวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ตรงต่อเวลา...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2559)

“...ควรแยกการศึกษาเป็นสามด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 10 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560)

ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นว่าตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยควรพิจารณาจาก ผลลัพธ์การเรียนรู้ และคุณภาพการเรียนรู้ด้วย ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...สิ่งที่คุณเรียนควรสนใจและให้ความสำคัญที่สุด ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของตนเอง คือ คุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่ 1) ความเชื่อ ความเห็นที่ถูกต้อง 2) สติและสมาธิ 3) ความรู้เดิมหรือ ประสบการณ์ และ 4) สิ่งแวดล้อมและกาลยามิตร โดยต้องประกอบด้วยปัจจัย ให้สำเร็จในการเรียนรู้ 4 ประการ ได้แก่ 1) แรงบันดาลใจและความชอบ 2) ความเพียรและบอ่ยขำย้าทำ 3) ความจดจ่อและต่อเนื่อง และ 4) การใคร่ครวญ ศึกษาทดลองและสะท้อนป้อนกลับ หรือก็คือ อิทธิบาท 4 นั้นเอง...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559)

โดยรายละเอียดของตัวบ่งชี้ทั้ง 3 องค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะสามารถสรุป เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าพลเมืองไทยควรมีความรู้หรือข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิต ซึ่งความรู้พื้นฐานได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับปัจจัย 4 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการกินอยู่ เช่น การ ดูแลตัวเอง การกินอาหารที่เหมาะสมกับวัย การเรียนรู้คุณค่าของอาหาร เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับ เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า เช่น การดูแลตนเอง การเรียนรู้การใช้เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับวัย การเรียนรู้เรื่อง การดูแลเสื้อผ้า การเรียนรู้การพัฒนาบุคลิกภาพของตน เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับที่พักอาศัยและ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ควรรู้วิธีการรักษาความสะอาดของที่อยู่อาศัย การเรียนรู้การใช้และการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม และมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายสุขภาพใจ คือการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจ การเรียนรู้การรักษาสุขภาพ การใช้จ่าย การรักษาพยาบาลสุขภาพของตน และการปฐมพยาบาล นอกจากนี้ ความรู้ด้านปัจจัย 4 แล้วพลเมืองไทยควรมีความรู้เกี่ยวกับด้านการเงิน ได้แก่ การเรียนรู้การออมเงิน การเรียนรู้การเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินที่มีอยู่ เป็นต้น รวมถึงการมีทักษะทางอาชีพ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในงานที่ทำอยู่ และมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของพลเมือง การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง การมีความรู้เกี่ยวกับ สิทธิ อำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งตัวบ่งชี้เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่พลเมืองไทยควรมีความรู้เหล่านี้ติดตัว เพื่อให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...การเรียนรู้ความจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัย 4 อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ...อาหาร การกินอยู่ สิ่งที่ต้องรู้ คือ การกินอาหารที่เหมาะสมกับวัย การเรียนรู้คุณค่าของอาหาร ...เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า การดูแลตนเอง การเรียนรู้การใช้เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับวัย การเรียนรู้เรื่องการดูแลเสื้อผ้า การเรียนรู้การพัฒนาบุคลิกภาพของตน...ที่พัก สิ่งแวดล้อม รอบตัว ควรรู้วิธีการรักษาความสะอาดของที่อยู่อาศัย การเรียนรู้การใช้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม...ยารักษาโรค คือการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจ การเรียนรู้การรักษาสุขภาพ การใช้จ่าย การรักษาพยาบาลสุขภาพของตน และการปฐมพยาบาล... ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ที่เป็นเป็นองค์ประกอบเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา ได้แก่ การมีโอกาสได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตน ความสามารถเรียนรู้จนครบหลักสูตรแต่ละระดับตามศักยภาพ การเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การเรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2) ด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ การเรียนรู้ทักษะทางอาชีพ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในงานที่ทำอยู่ 3) ด้านการเงิน ได้แก่ การเรียนรู้การออมเงิน การเรียนรู้การเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินที่มีอยู่ 4) ด้านสังคม/การปกครอง ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของพลเมือง การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของพลเมือง การมีความรู้เกี่ยวกับ สิทธิ อำนาจ และหน้าที่ ตามกฎหมาย และ 5) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี การมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ การเรียนรู้การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2559)

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

“...มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ การออม การลงทุน การจ่ายภาษี มี การวางแผนชีวิต เตรียมตัวก่อนสู่วัยเกษียณ ส่วนวัยสูงอายุ ควรเป็นเรื่องการ ดูแลสุขภาพ อาหาร การออกกำลังกาย ทำจิตใจให้สงบ ใช้หลักธรรม...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2559)

2) ด้านทักษะ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ เป็นความสามารถพื้นฐาน ที่ทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นทักษะที่เกื้อหนุนให้บุคคล สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองต่อไปได้ โดยในและช่วงวัยมีความต้องการทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันไป จึงมีความจำเป็นในการฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ให้เข้ากับช่วงชีวิต นั้น ๆ ซึ่งในวัยเด็กจึงเริ่มด้วยการฝึกฝนทักษะขั้นพื้นฐานในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันผ่านการอ่าน ออก การเขียน การฟัง การพูด หรือคิดเลขเบื้องต้น เป็นต้น ดังนั้นทักษะที่ใช้จึงเป็นความสามารถ ด้านภาษา ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น และเพิ่มเติมขึ้นตามอายุจึงเป็นทักษะระดับก้าวหน้า เช่น ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความสามารถ ในการบริหารจัดการความรู้ เป็นต้น แต่ในยุคปัจจุบันทักษะใหม่ในการใช้ชีวิตเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะการใช้เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาให้เป็นเครื่องมือที่รุนแรง เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่อง คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เป็นต้น ผู้เรียนรู้จึงต้องเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีเข้ามา ในชีวิตอีกทางหนึ่ง ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...ถ้าเป็นผู้เรียนที่อยู่ในวัยเรียน มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เข้าใจความ แตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต การดูแลสุขภาพร่างกาย ทักษะ เข้าสังคม อยู่ร่วมกัน ดูแลตัวเอง รู้จักระวังป้องกัน คิดเป็น มีทักษะชีวิต รู้จัก การปฏิเสธ มีความสามารถทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วัยรุ่น มีทักษะ การเข้าสังคม ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตาม รู้จัก ประชาธิปไตย ใช้เทคโนโลยีเป็น ถ้าเป็นวัยแรงงาน ควรมีทักษะการทำงาน ชำนาญในงาน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้เกียรติผู้อื่น มีคุณธรรม...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2559)

“...ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้มันง่ายขึ้น เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งผู้ใช้ต้องมีวินัยในการใช้ รู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสม ต้องมีทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2559)

3) ด้านทัศนคติ

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ควรให้ความสำคัญ กับการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่าเจตคติหรือความเชื่อเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้มนุษย์ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา ซึ่งบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้นั้น บุคคลนั้นต้องมีการรู้ การเข้าใจ การปรับตัว เป็นผู้มีควมอยากรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งมีการอยากทำ อยากพัฒนาตนเอง สร้างแรงบันดาลใจและความชอบที่ตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้ และมีความต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใด ๆ ให้ดีขึ้น เมื่อเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นจะส่งผลให้พลเมืองไทยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผ่านตัวบ่งชี้ด้านเจตคติที่จะส่งผลให้คนมีการเรียนรู้มากขึ้น ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การรู้ เข้าใจ การปรับตัว และการพัฒนาตนเองอย่างผู้มีความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2559)

“...การเรียนรู้เกิดจากการอยากทำ อยากพัฒนาตนเอง ก็เลยได้เรียนรู้...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2559)

“...การศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้มีตรรกะในการดำเนินชีวิต การมีความชอบ ต้องรู้ว่าชอบอะไรถึงจะจุดให้เกิดการเรียนรู้ มีความเพียรในสิ่งที่สนใจ พิสูจน์ มีเหตุผล ลองปฏิบัติด้วยตนเอง...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 10 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560)

ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการจากทั้งภายนอก และภายในของมนุษย์ ซึ่งการเรียนรู้ภายนอกเป็นการเรียนรู้ทางโลกที่มีสิ่งเร้ามากระทบผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ส่วนการเรียนรู้ภายในเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการจากจิตใจที่ตั้งมั่นเกิดปัญญาทางธรรม ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“...การเรียนรู้ด้วยตนเองของมนุษย์ผู้มีอุปนิสัยใฝ่เรียนรู้ เพื่อตอบสนอง ความสงสัยใคร่รู้ ความต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใด ๆ ให้ดีขึ้น มักเกิดขึ้น หลังจากได้สัมผัสกับสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมที่มากระทบประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย และรวมถึงความสงสัยใคร่รู้หรือความต้องการที่ ผุดขึ้นในใจเองด้วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้คิดและลงมือ กระทำด้วยตนเองเท่านั้น ซึ่งเป้าหมายของการเรียนรู้คือปัญญาทางโลก ในอีก ด้าน การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงจากภายใน ด้วยการมีสติรู้ ภายรู้ใจตามความเป็นจริงด้วยจิตที่ตั้งมั่นและเป็นกลาง โดยไม่ขึ้นกับกาลเทศะ หรือปัจจัยภายนอกใด ๆ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนระลึกรู้สภาวะ ของใจที่หลงไปคิด โลก โกรธ หรือสภาวะของกายที่รู้สึกเย็น ร้อน อ่อน แข็ง ตึง เคลื่อนไหว ... เป้าหมายของการเรียนรู้คือปัญญาทางธรรม ได้แก่การรู้แจ้ง อริยสัจ เข้าถึงซึ่งความจริงแท้ คือ "นิพพาน"...”

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 9 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559)

ผลจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมือง ไทยแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ มี 2 ระดับ ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับปัจจัย 4 ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการกินอยู่ ความรู้เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า ความรู้เกี่ยวกับที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายสุขภาพใจ และ 2) ความรู้เพื่อความเจริญก้าวหน้า ได้แก่ ความรู้ด้านภาษาการอ่านออกเขียนได้ ความรู้เกี่ยวกับ ด้านการเงิน รวมถึงการมีทักษะทางอาชีพ การเสริมสร้างความสามารถในงานที่ทำอยู่ และการมี ความรู้เกี่ยวกับ สิทธิ อำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งตัวบ่งชี้เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ที่ พลเมืองไทยควรมีความรู้เหล่านี้ติดตัว เพื่อให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. **องค์ประกอบด้านทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต** พบว่า ทักษะที่มีความสำคัญมีความสอดคล้องเชื่อมโยงต่อจากการมีความรู้ จนเกิดเป็นทักษะและความสามารถ เช่น ทักษะและความสามารถด้านภาษา ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งมีระดับทักษะและความสามารถที่ต้องการแตกต่างกันตามแต่ช่วงวัย และมีระดับที่เพิ่มขึ้นตามอายุ เป็นทักษะระดับก้าวหน้า เช่น ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความสามารถในการบริหารจัดการความรู้ เป็นต้น ทั้งนี้ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่มีถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบัน

3. **องค์ประกอบด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้** พบว่า เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้นั้น เกิดจากกระบวนการภายในของบุคคล เกิดจากความอยากรู้อย่าง อยากทำ อยากพัฒนาตนเอง ต่อเนื่อง หรือมีความต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใด ๆ ให้ดีขึ้น เป็นกระบวนการของการรู้ การเข้าใจ และการปรับตัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) จะทำให้บุคคลกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ตามความสนใจของตนเอง มีความมุ่งมั่น สามารถกำหนดเป้าหมาย การเรียนรู้ด้วยตัวเอง

1.3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยผู้เข้าร่วมจะมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของตัวบ่งชี้ และให้ข้อมูลตามบริบทที่เป็นจริงของชุมชน ซึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วมผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกระบวนการให้ที่ประชุมรับทราบ กระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ที่ประชุมเห็นเป้าหมายของการกระบวนการมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ใช้การตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผ่านการแสดงความคิดเห็น การเล่าประสบการณ์ หรือเรื่องราวที่สอดคล้อง ซึ่งข้อคำถามครอบคลุมประเด็น 5 ข้อ ได้แก่ 1) ความเชื่อหรือความรู้สึกที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การแสดงออกทางกรกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ 4) พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการ

ดำรงชีวิต และ5) ข้อมูล หรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จำนวน 6 ชุมชน ใน 6 จังหวัด โดยการคัดเลือกชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เช่น มีศูนย์การเรียนรู้ มีการรวมกลุ่มเพื่ออาชีพ มีการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น และพลเมืองไทยในชุมชนมีความครบถ้วนของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งประกอบไปด้วยการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รายชื่อชุมชนที่ลงพื้นที่ดังนี้

ตารางที่ 7 รายชื่อชุมชนที่ลงพื้นที่

ลงพื้นที่	ลักษณะเด่นของชุมชน	วันที่ลงพื้นที่
บ้านหนองโน ตำบลหนองโน อำเภอเมืองสระบุรี จ.สระบุรี	มีศูนย์การเรียนรู้ ปราชญ์ ชุมชน	วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2559
บ้านด่านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์	ชุมชนด้านชายแดน มีการรวมกลุ่มเพื่อการทำ อาชีพ	วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2560
บ้านคีรีวง ตำบลลานสกา อำเภอ ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเกษตรผสมผสาน	วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2559
บ้านชีทวน ตำบลชีทวน อำเภอ เขื่องใน จ.อุบลราชธานี	การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ศาสนาธรรมชาติ	วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560
บ้านเชิงดอย ตำบลเชิงดอย อำเภอ ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่	โรงเรียนผู้สูงอายุ การ ถ่ายทอดภูมิปัญญา	วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2560
ชุมชนเขายายดา ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง	สวนผลไม้ แปรรูปผลิตภัณฑ์ การรวมกลุ่ม	วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560

จากการลงพื้นที่ สรุปรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนได้ดังนี้

1) บ้านหนองโน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

บ้านหนองโน เดิมชาวบ้านมีเชื้อสาย ไทย-ยวน ภาษาพื้นบ้านเป็นภาษายวนเมืองเหนืออพยพมาจากนครโยนก หรือ เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มาตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ บริเวณบ้านหนองโนหรือบ้านแกว ซึ่งมีจุดเด่นคือ มีบึงน้ำขนาดใหญ่อยู่ทางด้านเหนือของหมู่บ้าน เมื่อน้ำลดทำให้มองเห็นเนินสูง ๆ ลักษณะคล้ายเกาะขนาดใหญ่โผล่ขึ้นมา ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “หนองโน” ภายหลังจึงได้นำมาเป็นชื่อตำบลหนองโน สมัยก่อนพื้นที่บริเวณนี้เต็มไปด้วยแหล่งน้ำต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ ห้วย หนอง บึง ซึ่งมีบึงที่สำคัญคือ บึงหนองโน เป็นบึงที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบริเวณบึงจะมีดอกโสนขึ้นอยู่มากมาย ซึ่งบึงหนองโน เป็นแหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้าน

ประชาชนในหมู่บ้านหนองโนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดหนองโนใต้ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และเข้าวัดทำบุญปฏิบัติธรรมทุกวันพระ ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงมาถือศีล นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม ในเรื่องของความเชื่อประชาชนบ้านหนองโน เชื่อถือเรื่องลางชอบดูหมอ สะเดาะเคราะห์ เรื่องไสยศาสตร์ นับถือผู้สูงอายุ ชอบทำบุญให้ทาน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมีการจัดงานประเพณี เช่น ประเพณีเดือนยี่จุ้ข้าวหลาม โดยชาวบ้านจะร่วมใจกันทำข้าว หลามแล้วนำไปตักบาตรที่ อบต. ซึ่งประเพณียี่จุ้ข้าวหลามได้จัดต่อเนื่องมายาวนาน นอกจากนั้นยังมีประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีลอยกระทง

คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผัก เลี้ยงปลา เป็นต้น และรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ อาชีพรอง ได้แก่ ค้าขาย ทำงานในโรงงาน และรับราชการบ้าง ชาวบ้านหนองโนเห็นความสำคัญของอาชีพการเกษตรที่ทำอยู่ จะปลูกกันอยู่ทุกบ้าน ซึ่งสามารถบริโภคในครัวเรือนและนำออกขายเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ชาวบ้านหนองโนส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งสามัคคีร่วมใจกันมีส่วนร่วมในชุมชน มีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ เช่น กลุ่มขนมหวาน กลุ่มอาชีพสมุนไพร กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานได้

จุดเด่นของชุมชน

บ้านหนองโน มีผู้มีความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผู้มีความสามารถด้านงานฝีมือด้านทอผ้าพื้นเมือง มีผ้าทอแบบโบราณ ทอด้วยกม็ือเป็นวัฒนธรรมไท - ยวน มีผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น ด้านสีข้าวด้วยมือแบบโบราณ มีผู้มีความสามารถด้านการเกษตร เช่น ด้านเป็นหมอดิน อาสาการทำนาแบบวิถีโยนกกล้า การทำปุ๋ยชีวภาพ การเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ การเลี้ยงไก่ไข่ การ

เพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ด้านการจัดทำแปลงสาธิตปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ด้านการทำเตาเผา ถ่าน ด้านการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ เป็นต้น

ชาวบ้านบ้านหนองโนใช้กระบวนการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะด้านการเกษตร สามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ทำให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีปราชญ์ชุมชนที่สนใจเรียนรู้ในแนวทางและหลักการของการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่และมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรบนพื้นที่นาของตนเอง ปรับเปลี่ยนมาสู่การทำไร่นาสวนผสม ก่อเกิดองค์ความรู้ที่เอื้อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรในชุมชน ซึ่งมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดฝึกอบรมชื่อหลักสูตร “ความมั่นคงของชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” อย่างต่อเนื่อง จุดเด่นของการมีลักษณะชุมชนและวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และอาชีพที่ทำเกษตรกรรมทำให้เกิดเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้กระบวนการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะด้านการเกษตร

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนคนที่อยู่ในวัยทำงานจะเข้าสู่ระบบการทำงานโรงงาน ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้คนในชุมชนจะเน้นไปที่ผู้ที่ทำอาชีพเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีที่ดินทำกินของตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนจะเน้นไปที่การดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย การส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว การพึ่งพาตนเอง การลดรายจ่ายครัวเรือน และการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ การดูแลสุขภาพโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนหนองโนได้ความว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโนจะปล่อยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะกับวัยเด็ก เพราะคิดว่าเด็กจะอยากเรียนรู้เมื่อเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และเมื่อมีความสุขกับการเรียนรู้โดยไม่ต้องไปบังคับ เมื่อมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เจตคติของคนในชุมชนหนองโนจึงเป็นไปในเชิงบวก ดังการนำเสนอความคิดเห็นในบางส่วนของผู้เข้าร่วมประชุมดังนี้

“...ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ของลุงบุญลือ เต้าแก้ว เป็นศูนย์ที่เป็นทางเกษตรพึ่งตนเอง ลุงแกคิดเองทำเอง จนเป็นที่ยอมรับ คนที่เข้าไปเรียนส่วนใหญ่อายุสี่สิบขึ้นไป ทุกคนในชุมชน และมาจากต่างจังหวัดก็มีนะ เด็กจะมีบ้างเข้าไปเพราะโรงเรียนส่งให้ไปส่วนใหญ่...”

“...การปล่อยให้เด็กได้เติบโตในแบบของเขา ให้เขาได้เรียนรู้ แต่ตัวแบบสำคัญคือพ่อแม่เลยนะ เด็กที่นี้ทำนาเป็นเขาไม่ต้องสอนกันหรอก ให้ตามไปนากับพ่อแม่ตั้งแต่เด็ก ๆ สักพักเขาก็ทำเป็นเอง รู้เองว่าต้องทำอะไรก่อนหลัง พอโตเขาก็ทำเองหมด เรื่องแบบนี้มันไม่ต้องเรียนในโรงเรียน ครอบครัวสำคัญที่สุดเลย...”

ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโนส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความรู้ด้านการเกษตรและภูมิปัญญาชาวบ้านตามความเหมาะสมของการประกอบอาชีพของคนในชุมชนหนองโน เช่น ผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้มีความสามารถด้านงานฝีมือด้านทอผ้าพื้นเมือง ผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น ผู้มีความสามารถด้านการเกษตร (ปราชญ์ชาวบ้าน) ในด้านเป็นหมอดิน อาสาการทำนาแบบวิถีโยนกกล้า การทำปุ๋ยชีวภาพ การเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ การเลี้ยงไก่ไข่ การเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ด้านการจัดทำแปลงสาธิตปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ด้านการทำเตาเผาถ่าน ด้านการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ เป็นต้น

ทักษะการเรียนรู้ของชาวบ้านในชุมชนบ้านหนอง คือ การรู้จักแก้ปัญหาการเอาตัวรอดได้ เป็นทักษะที่สำคัญ นอกจากนั้นการมีความรู้ เทคนิคใหม่ ๆ หรือการเลือกใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นให้เหมาะสมก็มีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งถ้านำมาใช้ในการประกอบอาชีพก็จะช่วยเพิ่มผลผลิตได้มาก นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำสวนผสม และรับจ้างทั่วไป ในการประกอบอาชีพมีกำหนดเป้าหมายผลผลิตที่จะได้ในแต่ละรอบ จึงรู้จักสังเกตและแก้ปัญหา ถ้าผลผลิตจะเกิดความเสียหายก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยอาศัยประสบการณ์การประกอบอาชีพของตนเป็นความรู้ในการแก้ไขปัญหาให้เข้ากับสถานการณ์ หากผลที่ได้ล้มเหลวจะมีการปรับปรุงและศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ มาจัดการแก้ไขปัญหาพร้อมด้วย รวมถึงในชุมชนหนองโนมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของลุงบุญลือ เต้าแก้ว เป็นศูนย์ทางเกษตรพึ่งตนเอง ซึ่งเกิดจากลักษณะนิสัยการใฝ่เรียนรู้และลงมือทำจริงจนประสบความสำเร็จ ซึ่งลุงบุญลือพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้ที่สนใจและสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ ภายในศูนย์มีฐานการเรียนรู้และบ้านพักที่พร้อมรับผู้สนใจเข้าศึกษา

นอกจากนี้ชาวบ้านหนองโนยังเรียนรู้การเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง การอยู่ร่วมกันของคนเชื้อชาติที่แตกต่าง ผ่านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / revv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

“...การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมประเพณี การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ก็เป็นการเรียนรู้และสืบทอดอย่างหนึ่ง ที่นี้ก็จะมึประเพณีตักบาตรหลวมจีเดือนยี่ที่จัดทุกปี ปีนี้จัด 22 - 24 มกราคม เป็นประเพณีของชาวมอญ...”

ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองโนส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งสามัคคีเรียนรู้ ร่วมใจกันและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของชุมชน ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกัน การเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง การอยู่ร่วมกันของคนเชื้อชาติที่แตกต่าง มีการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีตักบาตรหลวมจีเดือนยี่ที่จัดทุกปีมายาวนาน เป็นต้น ดังนั้นชาวบ้านหนองโนจึงมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และเข้าใจเรื่องธรรมชาติสิ่งรอบตัว ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) บ้านด่านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

บ้านด่านสิงขร เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณสันเขาตะนาวศรีตอนใต้ โดยมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “ช่องสันพราน” หรือ “ช่องสันพร้าว” มีอาณาเขตด้านทิศตะวันตกติดกับเทือกเขาตะนาวศรี ตอนใต้ติดกับเมืองมะริดของประเทศพม่า ปัจจุบันมีจุดตรวจด่านสิงขร เมื่อผ่านจุดตรวจเข้าไปประมาณ 6 กิโลเมตร จะถึงหินกอง ซึ่งเป็นจุดปักปันดินแดนระหว่างไทยกับพม่า โดยใช้กองหินเป็นเครื่องหมาย บ้านด่านสิงขรมีลักษณะเป็นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกซึ่งเป็นชายแดนไทย - พม่า ไปสู่ทะเลอ่าวไทย ทางทิศตะวันออกตลอดแนวชายแดนไทย - พม่าเป็นทิวเขาตะนาวศรี มีภูเขาและป่าไม้ประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ สภาพของดินเป็นดินร่วนปนทรายจึงอุ้มน้ำได้ไม่ดี ดังนั้นในฤดูแล้งน้ำในลำห้วย หนอง คลองต่าง ๆ จึงมักแห้งหายไปอย่างรวดเร็ว และในฤดูฝนน้ำจะไหลหลากจากเทือกเขา ลงสู่ทะเลอย่างรวดเร็วเช่นกัน ทำให้ความเสียหายให้แก่ถนน สิ่งสาธารณะประโยชน์ ทรัพย์สินและพืชไร่ของราษฎรเป็นอย่างมาก

ด่านสิงขรเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าบริเวณชายแดน ตั้งแต่ปี 2540 เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งของเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่างเดินทางมาท่องเที่ยว จับจ่ายใช้สอย ซื้อสินค้า ผู้จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า ที่ข้ามชายแดนไทย - พม่า เข้ามาจำหน่ายพืชพันธุ์ของป่าหายาก อย่างพันธุ์ไม้ป่า กล้วยไม้ป่าและพืชสมุนไพร ร้านค้าเป็นเพิงไม้ธรรมดา บ้างก็นำเสื้อหรือผ้าใบมาปักกับพื้นเพื่อวางจำหน่ายสินค้า ส่วนผู้จำหน่ายที่เป็นชาวไทยจะเป็นคนในท้องถิ่น

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

หรือบางคนก็มาจากที่อื่นแล้วนำต้นไม้มาจำหน่าย ตลาดแห่งนี้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และชนกลุ่มน้อยชาวพม่าที่ยากจน เพื่อประทังชีวิตและครอบครัว

บ้านด่านสิงขร มีงานประเพณีตามเทศกาลที่ทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดงานเป็นอย่างดี เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายนของทุกปี มีการจัดขบวนแห่นางสงกรานต์ การสงน้ำพระ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การละเล่นพื้นบ้าน และการประกวดนางสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปีมีการจัดกิจกรรมการประกวดกระทง การประกวดนางนพมาศ การประกวดหุ่นน้อยนพมาศ การละเล่นต่าง ๆ ประเพณีวันเข้าพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี มีการจัดขบวนแห่เทียนพรรษา ประเพณีวันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี มีการตักบาตรเทโว เพื่อเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยให้กับเยาวชนรุ่นต่อไปได้ยึดถือและปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้ยังมีเทศกาลงานประจำปีด้านสิงขร - เมียนมาร์แฟร์ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่าง 2 แผ่นดิน คือประเทศไทยกับประเทศเมียนมาร์ โดยภายในงานจะมีกิจกรรมการแสดงบนเวทีของเด็กและเยาวชน ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยกับเมียนมาร์ นิทรรศการของส่วนราชการ การออกร้านสินค้าพื้นเมือง OTOP การจัดลานกีฬาพื้นบ้าน การประกวดแข่งขันของหน่วยงานต่าง ๆ การเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวเมียนมาร์

จุดเด่นของชุมชน

บ้านด่านสิงขร มีคนไทยพลัดถิ่นเป็นกลุ่มคนไร้สัญชาติที่มีการรวมกลุ่มกันมานานอาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำการเกษตรและทำการประมง ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่จะให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นในทุกโอกาสเป็นอย่างดี ประชาชนจะมีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน มีความรัก ความสามัคคี อยู่ร่วมกันแบบญาติ พี่พญาอาศัยซึ่งกันและกัน รักใคร่ เคารพนับถือกัน จึงเป็นหมู่บ้านที่มีความปลอดภัย ไม่มีโจรผู้ร้าย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นตัวอย่างในการให้ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจในการอุทิศตนให้กับชุมชน

บ้านด่านสิงขร เป็นชุมชนที่มีอาชีพที่สามารถช่วยทำให้ครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่สามารถดำรงชีวิตได้ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถหาอาชีพเสริมที่หลากหลายทุกครัวเรือนตามสภาพภูมิประเทศ มีรายได้พื้นเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และมีโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานทางราชการให้การสนับสนุน จึงทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ประชากรส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี เนื่องจากมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นทุนทางธรรมชาติ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากมีแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติเป็นทุนทางธรรมชาติ มีการพัฒนาให้ใช้ชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถหาอาชีพเสริมได้หลากหลายทุก

3736721560

ครัวเรือน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ที่มั่นคง มีความเป็นอยู่ที่สามารถดำรงชีวิตได้ เพราะเศรษฐกิจของหมู่บ้านค่อนข้างดี ปัจจุบัน “ด่านสิงขร” ได้ถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมากจนกลายเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของจังหวัด

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

ชาวบ้านที่อาศัยในบ้านด่านสิงขร ได้รับการสนับสนุนให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ แพทย์แผนไทย สมุนไพร หมอพื้นบ้าน ผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น งานฝีมือต่าง ๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม จักสาน ทอผ้า ผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร ผู้มีความรู้ด้านการเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ผู้มีความรู้ด้านความเชื่อ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ผู้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีการสร้างเครือข่ายถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จะมีทั้งการทดลอง และศึกษาด้วยตนเอง และรับการถ่ายทอดจากผู้รู้โดยตรง

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนบ้านด่านสิงขรได้ความว่า ชาวบ้านบ้านด่านสิงขรมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายด้าน ซึ่งการเรียนรู้ของคนในชุมชนจะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง เจตคติของคนในชุมชนจึงเป็นการใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการรวมกลุ่มอาชีพที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านที่เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้

“...ต้องปรับตัวเองและเรียนรู้ตลอดเวลา ลองผิดลองถูกเองบ้าง บางที่ใช้ครูพักลักจำเอา หรือเรียนรู้จากคนอื่นที่เขาไปเรียนมาถ่ายทอดให้ดู...คิดว่าทักษะที่จำเป็นคือการแก้ปัญหา...”

“...ก่อนทำอะไรต้องรู้และเข้าใจตัวเองก่อน รู้ว่าตัวเองถนัดอะไร ชอบทำอะไร จะได้ทำมันออกมาดี ๆ...”

และเนื่องจากบ้านด่านสิงขรมีพรมแดนที่ติดกับประเทศพม่า และมีด่านชายแดนที่เป็นจุดค้าขายส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งชาวบ้านบ้านด่านสิงขรให้ความเห็นว่า นอกจากการรู้ภาษาไทยแล้ว การมีความรู้หรือพูดภาษาเมียนมาร์ได้ก็จะทำให้ค้าขายได้มากขึ้น ดังนั้นทักษะในของการเรียนรู้ของชาวบ้านด่านสิงขรจึงมุ่งเน้นไปที่ทักษะภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญ และยังคงพึ่งพิงทักษะการคิดคำนวณและการแก้ปัญหาก็มีความสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันอีกด้วย เช่น เทศกาลงานประจำปีด่าน

3736721560

CD iThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

สิงขร - เมียนมาร์แพร์ จัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริม การท่องเที่ยวของประจวบคีรีขันธ์ โดยเน้นกระชับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่าง 2 แผ่นดิน คือประเทศไทยกับประเทศเมียนมาร์ โดยภายในงานบริเวณด้านสิงขรยังได้จัดให้มีการแสดงบนเวทีของเด็กและเยาวชน ในการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมไทยกับเมียนมาร์ นิทรรศการของส่วนราชการ การออกร้านสินค้าพื้นเมือง OTOP การจัดลานกีฬาพื้นบ้าน และการรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ การประกวดแข่งขันของหน่วยงานต่าง ๆ การเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวเมียนมาร์

“...อ่านออกเขียนได้ ภาษาเพื่อนบ้านจำเป็นมาก เราอยู่ใกล้ชายแดน คนฝั่งโน้นพูดไทยได้ ถ้าเราพูดภาษาเขาไม่ได้เราก็เสียเปรียบ...”

ชาวบ้านบ้านด่านสิงขรมีความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ตลอดเวลา ด้วยความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การเกษตร ปลูกพืชไร่ พืชสวน และค้าขาย เป็นต้น สามารถแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ซึ่งใช้การลองผิดลองถูกเองบ้าง ครูพักลักจำบ้าง หรือเรียนรู้โดยตรงจากคนอื่นที่เขาไปเรียนมาถ่ายทอดให้ดู ซึ่งชาวบ้านมีความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการสืบค้นและหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งต่าง ๆ เมื่อได้เรียนรู้แล้วก็สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ชาวบ้านด่านสิงขรจึงใช้ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยิ่งใฝ่รู้มากยิ่งได้ความรู้มากตามไปด้วย ส่งผลให้ชาวบ้านด่านสิงขรมีลักษณะนิสัยเป็นผู้รักการเรียนรู้และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาตนเองและเรียนรู้สิ่งใหม่ สามารถเรียนรู้จากจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากญาติหรือเพื่อนที่ใกล้ชิด และเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพให้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนและผู้นำกลุ่มมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อีกด้วย

3) บ้านคีรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนคีรีวงก่อตั้งขึ้นโดย ไพร่จำนวนหนึ่งที่หนีภัยจากการไปรบที่ไทรบุรี แล้วอพยพครอบครัวมาตามคลองขุนน้ำ จนมาอยู่ที่ราบกลางหุบเขาหลวง จึงได้ตั้งบ้านเรือนขึ้นเป็นหย่อมเล็ก ๆ มีระบบการผลิตพึ่งพิงตนเองในหมู่บ้านขึ้นแทบทุกด้าน ทำสวนปลูกผลไม้ไว้กิน และนำผลผลิตบางส่วนออกไปแลกเปลี่ยนกับข้าวและเกลือ มีการหาของป่า ล่าสัตว์ และจับปลาจากลำห้วยที่ ทอผ้าใช้เอง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย มีการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามแบบของสังคมเครือญาติ การจับจองที่ดิน ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ความแตกต่างอาจขึ้นอยู่กับขนาดครอบครัว และตามกำลังแรงงานที่จะสร้างสวนผลไม้ได้ ชาวคีรีวงแม้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีระบบชนชั้นที่ซับซ้อน ในหมู่บ้านคีรีวงนี้ขนาดการถือครองที่ดินที่เล็กลงก็มาจากการแบ่งขอยกันเองในครอบครัว หรือการประสพภัยธรรมชาติ ไม่ใช่มาจากการครอบครองไว้มากหรือน้อยตั้งแต่ต้น

ชาวคีรีวงประสบกับเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติถึง 3 ครั้งด้วยกัน ซึ่งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ดังกล่าวได้สร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวคีรีวงอย่างใหญ่หลวงนัก เหตุการณ์แรกสุดคือ วัตภัยครั้งใหญ่ที่แหลมตะลุมพุก พ.ศ. 2505 โดยลมพายุดังกล่าวได้ทำลายบ้านเรือนและเรือสวนไร่นาเสียหายมากพอควร แต่ผลกระทบที่สำคัญคือ การพัดดินจากไหล่เขามาทับถมในลำคลอง ชาวคีรีวงในยุคนั้นหาได้ยอต่อภัยพิบัติดังกล่าวไม่ พ่อท่านเถื่อนเจ้าอาวาสวัดคีรีวงในสมัยนั้นได้นำชาวบ้านมาช่วยกันขุดเจาะภูเขาเพื่อสร้างถนน และบุกเบิกเส้นทางเพื่อให้สามารถหาผลไม้ออกไปแลกเปลี่ยนกับชุมชนภายนอกได้อีก ภัยพิบัติครั้งที่สอง คือเหตุการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2518 ภัยพิบัติในครั้งนี้แม้ว่าจะไม่รุนแรงมาก แต่ก็สร้างความเสียหายให้แก่บ้านเรือนและไร่นาของชาวบ้านไม่น้อย ภัยทางธรรมชาติทั้ง 2 ครั้งนี้ ทำลายการสะสมทุนและความอุดมสมบูรณ์มั่งคั่งของคีรีวงลงไปมาก รวมทั้งทำให้โครงสร้างการถือครองที่ดิน หรือระดับชั้นรายได้ของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เป็นธรรมชาติ จึงนับว่าภัยธรรมชาติเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงฐานะการครองชีพของชาวคีรีวง

เหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในหมู่บ้านคีรีวงได้อุบัติขึ้นอีกครั้ง ในปี พ.ศ.2531 ซึ่งถือได้ว่ารุนแรงกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ฝนที่ตกติดต่อกันหลายวัน สภาพพื้นที่ลาดชันตลอดแนวเทือกเขาหลวงที่โอบล้อมคีรีวงอยู่ และสภาพผืนป่าที่ถูกชาวบ้านบุกรุกจับจองอย่างบ้าคลั่งเพื่อเผาป่าทำสวน ทำให้ไม้ใหญ่ที่เหลืออยู่จำนวนน้อยนิดไม่สามารถดูดซึมน้ำป่าที่ไหลบ่าลงมาท่วมหมู่บ้านได้ทัน สภาพหมู่บ้านในตอนนั้นถูกเปรียบเปรยว่าเป็นทะเลทรายท่ามกลางหุบเขา เพราะอาคารบ้านเรือนทั้งหลายต่างจมอยู่ภายใต้กองโคลนและทรายที่ไหลมาพร้อมกับกระแสน้ำ ชาวบ้านและผู้นำชุมชนในเวลานั้นต่างร่วม

แรงร่วมใจช่วยกันแก้ไขปัญหาในขณะนั้น มีคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ที่นำเงินมาให้ชาวบ้านเบิก และถอนตามความต้องการของสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและยังทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ตั้งรับ ประสาน ต่อรอง กับองค์กรจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทั้งยังมีกลุ่ม หนุ่มสาวที่ยังพอมิขวัญและกำลังใจเหลืออยู่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มอาสาที่จะช่วยเหลือและแก้ปัญหา ทุกอย่างให้เพื่อนบ้านที่ทุกข์ยากกว่าทั้งซ่อมบ้าน สร้างสะพาน สร้างโรงเรียนชั่วคราว ซ่อมถนน หนทางที่พอจะทำได้ รวมทั้งทำเขื่อนเล็ก ๆ ด้วยก้อนหินเพื่อหยุดการเซาะตลิ่งของกระแสน้ำ

ชาวบ้านศิริวงพลิกฟื้น และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกทุกคนในชุมชน ผ่านสายสัมพันธ์ของสังคมเครือข่ายที่สั่งสมมานานนับแต่บรรพ บุรุษรุ่นแรก ๆ บวกกับแรงหนุนช่วยเหลือของภาครัฐและเอกชน ช่วยให้ชาวบ้านศิริวงสามารถดำรง ชีพอยู่ในหมู่บ้านที่ห้อมล้อมอยู่ในขุนเขาต่อไปได้

จุดเด่นของชุมชน

ชุมชนศิริวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ซึ่งอยู่ใน บริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ โดยชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านศิริวงเป็นผู้ ปฏิบัติในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การ บริหารส่วนตำบลกำโลน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในปัจจุบันมี 3 รูปแบบ ได้แก่ ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชน ศึกษาธรรมชาติบนยอดเขาหลวง และศึกษาวิถีชีวิตชุมชนรวมทั้งศึกษาธรรมชาติบนยอดเขา หลวง

ชาวศิริวงมีวิถีชีวิตที่สงบ เป็นระบบสังคมแบบเครือญาติ เป็นชุมชนที่นำเอาภูมิปัญญา จากคนรุ่นก่อน มาใช้ในการดำเนินชีวิตและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม อาชีพของคนในชุมชนศิริวง ส่วนใหญ่ทำการเกษตรบนพื้นที่เชิงเขาในรูปแบบสวนผสมผสาน หรือที่เรียกว่า สวนสมรม คือ การ ปลูกพืชหลายชนิดไว้ในแปลงเดียวกัน ผลผลิตทางด้านเกษตร เช่น มังคุดเขา ทุเรียน ยางพารา สะตอ ลองกอง ลางสาด จำปาตะ ลูกเนียง ส้มแขก ผักเขลียง ผักกูด ชะอม มะเขือ บวบ ตำลึง พริก ขี้หนู ฯลฯ และมีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูปผลผลิตจากการเกษตร กลุ่มการ ผลิตสินค้าพื้นบ้านจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ การจำหน่าย ผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อม การแปรรูปพืชสมุนไพร และผลไม้บางชนิดเป็นเวชสำอางซึ่งมีคุณสมบัติเป็น ยา เป็นสบู่ ครีม และแชมพูที่มีส่วนผสมของเปลือกมังคุด ส้มแขก หรือขมิ้นที่ใช้สำหรับลดอาการผื่น คัน รักษาฝ้า และบำรุงผิวพรรณ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค และเป็น สินค้า OTOP ที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพง อาชีพเสริมที่นิยมมาก คือ การบริการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผล จากการเปิดตัวหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว โดยชาวบ้านทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ให้ความรู้เรื่องวิถีชีวิต

และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นผู้นำทางศึกษาธรรมชาติและพักผ่อน นอกจากนี้ยังให้บริการโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

ชาวบ้านส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่มีประชากรประมาณครึ่งหนึ่งที่เป็นวัยกลางคนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงระดับประถมศึกษา มีการส่งลูกหลานให้มีการศึกษาสูง นิยมให้ลูกหลานไปเรียนในเมือง ส่วนใหญ่คาดหวังให้ลูกหลานมีการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี บางครอบครัวคาดหวังให้ลูกเรียนสำเร็จแล้วกลับมาทำงานที่บ้านเนื่องจากไม่มีคนดูแลสวน ซึ่งในแต่ละปีได้รับผลผลิตมากกว่าเงินเดือนลูกจ้าง บ้างก็มีที่ทางอยากให้ลูกมาทำธุรกิจด้านบริการทางการท่องเที่ยว ส่วนครอบครัวที่คาดหวังให้ลูกรับราชการ ส่วนใหญ่อยากให้เป็นครูเพราะสามารถได้ย้ายกลับมาทำงานที่บ้านได้

เนื่องจากในชุมชนมีภูมิปัญญาที่หลากหลาย การส่งต่อภูมิปัญญาจะเริ่มจากคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ และคนในชุมชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ ให้การส่งเสริมให้สมาชิกได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนบ้านคีรีวงได้ความว่า ชาวบ้านบ้านคีรีวง มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากวิกฤต เพราะมองเห็นทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้และพัฒนา ด้วยเหตุที่บ้านคีรีวงประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงหลายครั้ง ภายหลังภัยพิบัติทุกครั้งนอกจากการได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกแล้ว สิ่งที่ทำให้บ้านคีรีวงกลับมาเป็นชุมชนที่งดงามอย่างรวดเร็วคือความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้าน และความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและชุมชนอยู่ตลอดเวลา

“...อย่างลูกชายย้อมผ้าเป็นเอง ไม่ได้สอนเขาเลย เขาน่าจะเรียนรู้จากเรา เห็นเราทำมาตลอด เขาก็มานั่งดูบ้างนั่งเล่นบ้าง พอประถมนเขาก็ขอทำเอง แล้วก็คิดเองด้วยนะ เอาเปลือกไม้อันนั้นมาผสมกับใบนี้เป็นสีนี้ เขาก็ลองทำของเขาไปเรื่อย ๆ ก็สวย ตอนนี้ออกแบบลายเอง ออกแบบชุดเอง ขายเองได้แล้ว...ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ที่ติดตัวเขาไป ถ้าเขาชอบจะทำเป็นอาชีพก็แล้วแต่เขา...”

“...ต้องรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวมาก ๆ ที่นี้หน้าฝนฝนจะตกเยอะแล้ว น้ำป่ามาตลอด ต้องรู้จักสังเกต ถ้าเห็นน้ำเปลี่ยนสีก็รู้ได้แล้วน้ำป่าหรือน้ำฝน...”

นอกจากนี้ชาวบ้านบ้านคีรีวงยังมีทักษะการคิดคำนวณที่แม่นยำ เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีสวนผลไม้ ซึ่งการค้าขายแต่ละครั้งจะมีผลผลิตเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการคิดคำนวณพื้นฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงชาวบ้านคีรีวงยังมีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้อีกหลายทักษะ เช่น ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ทักษะการติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหาและมีกระบวนการจัดการองค์ความรู้

อาชีพหลักของชาวบ้านคีรีวง คือ การทำสวนผลไม้ผสม เรียกว่า “สวนผสม” ซึ่งเป็นการทำสวนเลียนแบบธรรมชาติโดยการปลูกไม้ผลหลากหลายชนิด เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน สะตอ ในพื้นที่เพาะปลูกที่ลาดชันตามไหล่เขา และปัจจุบันชาวบ้านคีรีวงมีการจัดตั้งชุมชนต้นแบบในด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และยังได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมนจากผู้บริโภค และเป็นสินค้า OTOP ที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพง สามารถพึ่งตนเองได้ ผู้นำกลุ่มสามารถบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้จำหน่ายได้และมีรายได้เข้ากลุ่มอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่ ๆ ชาวบ้านคีรีวงจึงมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านคีรีวงจึงมีลักษณะนิสัยเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ ทั้งยังสร้างสรรค์ในการปรับตัว ชอบลองผิดลองถูก เนื่องจากมีวัฒนธรรมชาติที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านคีรีวงจึงนำวัฒนธรรมชาติเหล่านั้นมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สร้างเป็นรายได้ ได้เรียนรู้และปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ไปเรื่อย ๆ ตามความต้องการของตลาด ทั้งนี้ชาวบ้านคีรีวงจะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการใช้วัฒนธรรมชาติ โดยเลือกใช้เท่าที่จำเป็นและมีการปลูกทดแทนเพื่อยังคงธรรมชาติที่สมบูรณ์ รวมถึงชาวบ้านบ้านคีรีวงมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างมาก อย่างเช่น หน้าฝน ต้องรู้ว่าน้ำที่ไหลลงมาเป็นน้ำป่าหรือน้ำฝน เป็นต้น

การรู้และเข้าใจธรรมชาติรอบตัวทำให้มีความพร้อมในเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป การแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่องก็เป็นสิ่งจำเป็น ชาวบ้านคีรีวงจึงเป็นชุมชนที่มีวินัย รอบคอบ และช่างสังเกต เนื่องจากต้องระงับภัยทางธรรมชาติอยู่เป็นประจำจึงเป็นความรู้ที่พึงต่อการดำรงชีพ เมื่อได้รับการแจ้งเตือนหรือขอความร่วมมือจากหัวหน้าชุมชนก็จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3736721560

4) บ้านชีทวน ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

บ้านชีทวนเดิมเป็นถิ่นของพวกขอม ซึ่งเดินทางขึ้นมาตามลำน้ำชีเพื่อสร้างเมืองใหม่มาถึง โนนลำตวนช้าง (นครลำตวน) ได้ตั้งชื่อเมืองว่า "ชีชวน" ชุมชนได้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ มีผู้คนหลั่งไหลจาก ตอนบนทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาแม่น้ำโขงมาอยู่ที่เมืองชีชวน การปกครองในสมัยก่อนเป็นการดำเนินตาม วัฒนธรรมของล้านช้าง หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ และเปลี่ยนเป็น ชีทวน ในปัจจุบัน บ้านชีทวน ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่ง โบราณคดีและยังมีพระเก่าแก่โบราณ อีกทั้งมีพระมหาธาตุเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอายุกว่า 300 ปี ธรรมาสันสิงห์เทินบุษบก สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และ นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปโบราณ ซึ่งกรมศิลปากรได้อนุรักษ์ไว้

บ้านชีทวนเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำชีไหลผ่านทางทิศตะวันตก มีหนองน้ำและมีกุดจำนวนมาก โดยเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์มีป่าไม้จำนวนมาก เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรมและการ ประมง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา หลังฤดูเก็บเกี่ยว มีการปลูกถั่วลิสงและหาปลาตาม ลำน้ำชี การทำการเพาะปลูก ข้าวส่วนใหญ่ที่ผลิตคือข้าวเหนียว และมีบางส่วนปลูกข้าวเจ้าเพื่อการค้า ขายเป็นหลักเนื่องจากได้ราคาดี อาชีพที่สำคัญอีกอาชีพคืออาชีพค้าขาย ซึ่งในหมู่บ้านชีทวน มีร้านค้า มากกว่า 30 ร้าน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่ดี แต่ก็ส่งผลให้ชาวบ้านเปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมแล้ว หันมาประกอบอาชีพค้าขายแทน ลักษณะครอบครัวของชาวบ้านชีทวนปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว มากขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีน้อย เนื่องจากบุตรหลานไปทำงานที่อื่น บ้านเรือนส่วนใหญ่ เปลี่ยนแปลงจากบ้านชั้นเดียวได้ทุนสูง มุงสังกะสี เป็นบ้านสองชั้น ชั้นล่างก่อด้วยอิฐ ชั้นบนเป็นไม้ ซึ่ง ได้รับอิทธิพลจากในเมืองค่อนข้างมาก

จุดเด่นของชุมชน

ชุมชนบ้านชีทวนเป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีการตักบาตรข้าวเหนียว และการแต่งกายแบบชาวอีสานโบราณ มีแหล่งโบราณคดี ที่ถือได้ว่ามีความสำคัญและผูกพันกับคนใน ท้องถิ่น เนื่องจากแหล่งโบราณคดีเหล่านี้ บ่งบอกถึงการตั้งถิ่นฐานซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางโบราณคดีความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยความเป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของแหล่ง ประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์และความสวยงามทางสถาปัตยกรรม ความหายาก คุณค่าทางด้านสังคม และความผูกพันต่อท้องถิ่น

บ้านชีทวน มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุ แหล่งอารยธรรมโบราณ วัดศรีนวลสว่างอารมณ์ (ธรรมาสันสิงห์) วัดพระธาตุสวนตาล (พระธาตุ) วัดทุ่ง

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ศรีวิไล (พระพุทธรูปพิเศษ) แหล่งเรียนรู้ด้านการสร้างสังคมและชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน และนักเรียนได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่า ตลอดจนความรู้ด้านอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจุบันนี้ บ้านชีทวนมีผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว คือ ผ้าลายปลาอืด เนื่องจากชาวบ้านชีทวน มีวิถีชีวิตเกี่ยวกับการหาปลา จึงนำการว่ายน้ำของปลามาประยุกต์เป็นลายผ้า ซึ่งลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลชีทวน โดยสามารถซื้อและแวะชมการทอผ้าได้ที่ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ของบ้านชีทวน ณ วัดพระธาตุสวนตาล ปลาอืด เป็นปลาตัวเล็ก ๆ ลำตัวเรียวยาวมีลายเล็กตามตัว อาศัยอยู่ในน้ำจืด ชอบอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นฝูง นิยมนำมาประกอบอาหารประเภทอ่อมหรือห่อหมก ภาษาล้านทางอีสาน เรียกว่า ปลาอืด ส่วนผ้าลายปลาอืดนั้น บรรพบุรุษได้แนวคิดลายผ้ามาจากการว่ายน้ำของฝูงปลาอืด และได้เรียกชื่อดังกล่าวว่าผ้าลายปลาอืด และเป็นสินค้า OTOP ของบ้านชีทวนต่อมา

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

ชาวบ้านบ้านชีทวนส่งเสริมให้ลูกหลานมีการศึกษา ส่งผลให้ลูกหลานชาวชีทวนมีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นจำนวนมาก เป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญก้าวหน้าและประชาชนพลเมืองเอาใจใส่และเห็นความสำคัญของการศึกษามากแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะวัดที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ได้มีส่วนส่งเสริมการศึกษาที่สำคัญมาตั้งแต่สมัยก่อน ซึ่งการศึกษาของชาวบ้านบ้านชีทวนได้มาจากการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และเคยมีการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน โดยโรงเรียนระดับประถมศึกษา คือโรงเรียนบ้านชีทวน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้านชีทวน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาคือ โรงเรียนชีทวนวิทยาสამัคคี และมีโรงเรียนเอกชน คือ โรงเรียนราษฎร์วัดทุ่งศรีวิไล ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาแห่งแรกของจังหวัดอุบลราชธานี แต่ปัจจุบันนี้โรงเรียนดังกล่าวได้ปิดตัวไปแล้ว

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนบ้านชีทวนได้ความว่า ชาวบ้านบ้านชีทวนมีเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีโอกาสที่เข้ามาเป็นการเรียนรู้และพัฒนา เช่น ในปีหนึ่งส่วนกลางได้มีกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชื่อโครงการเพชรในถิ่น เข้ามาในชุมชน ชาวบ้านก็ร่วมกันคิดและเสนอ 4 วัดในพื้นที่บ้านชีทวน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อได้รับรางวัลมากก็นำไปต่อยอดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์น้อย ผู้เฒ่าเล่าเรื่อง เจ้าบ้านเจ้าเรือน เป็นต้น ชาวบ้านบ้านชีทวนมีกระบวนการจัดการความรู้ที่มีมายาวนาน โดยชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดภูมิปัญญาเป็นทักษะ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

หนึ่งของชาวบ้าน จึงมีกิจกรรมที่ให้ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีอันดีของชุมชนได้ถ่ายทอดความรู้ให้คงอยู่

“...ผู้เฒ่าเล่าเรื่อง ถือว่าเป็นนวัตกรรมเลยนะ เราพยายามใช้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เขามีข้อมูลประวัติเกี่ยวกับชุมชนมายาวนาน เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลเก่า ๆ ซึ่งทำให้คนฟังสนใจมาก อีกอย่างทำให้คนแก่รู้สึกว่าคุณค่าด้วยนะ...”

หลายครั้งการเรียนรู้เกิดจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

“...ที่นี่มีหลายหน่วยงานเข้ามาดูแลหลายเรื่อง อย่างเรื่องการท่องเที่ยว ก็มีบริษัทประชารัฐเข้ามาส่งเสริม สะพานข้ามน้ำที่คนชอบไปถ่ายรูปนั่นละ พัฒนาชุมชนก็เข้ามาอบรมเรื่องการทอผ้า มาสอนลายผ้าใหม่ ๆ ให้ชาวบ้านทอบ้างบ้านก็มาเรียนบางบ้านก็ไม่เรียนนะ คนที่เรียนเขาก็ไปต่อยอดต่อ คิดลายมาเองบ้างก็มี...”

“...ปี 2546 ส่วนกลางได้มีกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชื่อโครงการเพชรในถิ่น ที่นี่ชาวบ้านก็รวมกันคิดว่าชุมชนเราจะทำอะไรได้ ก็เสนอ 4 วัดในพื้นที่เรา ได้รางวัลมาสองแสน ก็มาต่อยอดต่อ เพื่อจะหาคนไว้บอกเล่าเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็มีมีคคุเทศก์น้อย ผู้เฒ่าเล่าเรื่อง เจ้าบ้านเจ้าเรือน เกิดขึ้น...”

ชาวบ้านบ้านชีทวนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ สามารถวางแผนการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดูได้จากการที่พัฒนาชุมชนมาอบรมเรื่องการทอผ้า และสอนลายผ้าใหม่ ๆ ให้ชาวบ้าน ซึ่งหลายคนที่มาเรียนได้นำลายผ้าไปทอ และประยุกต์ต่อยอดคิดลายขึ้นเองเพื่อทอจำหน่าย ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านบ้านชีทวนจึงมีลักษณะนิสัยเป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์ ดูได้จากการนำลักษณะของปลาที่มีในชุมชนมาทำเป็นลายผ้าทอ อีกทั้งยังมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรักการเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะมีการพัฒนาลายผ้าทอตลอดเวลา และยังมีความเป็นจิตอาสาถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอย่างดีให้กับผู้ที่สนใจ

5) บ้านเชิงดอย ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

แต่เดิมนบ้านเชิงดอยเป็นที่อยู่อาศัยของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ กระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งจะมีชาวไทยเชื้อสายต่าง ๆ เช่น ชาวไทยเชื้อสายไทลื้อ ไทเขินหรือไทขิ่น อพยพมาจากบ้านหลวงใต้ ชาวเขิน จากเมืองสิบสองป่านา ชาวไทใหญ่ (เงี้ยว) และไทเขิน นอกจากนี้ยังมีคนพื้นเมืองและชาวเขาอพยพมาตั้งรกรากอีกมากมาย สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา เหมาะสำหรับการเกษตรและเป็นที่อยู่อาศัย แต่มีพื้นที่บางส่วนเป็นป่าและภูเขาที่มีป่าไม้สมบูรณ์ และมีคลองชลประทานจากเขื่อนแม่ กวางไหลผ่าน ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนดั้งเดิมของชุมชนบ้านเชิงดอย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา และทำไร่ มาเป็นเวลายาวนาน แต่ในปัจจุบันทำเกษตรกรรมลดน้อยลง โดยประชาชนบางส่วนหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ และอาชีพอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากการบริการด้านสาธารณูปโภคสุขนบมากขึ้น ทำให้มีหน่วยธุรกิจหลายแห่งคอยอำนวยความสะดวก เช่น โรงเรียน ร้านขายของเบ็ดเตล็ด ร้านขายอาหาร ร้านซ่อมรถ ปั้มน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรม ในด้านเกษตรกรรมมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ถั่วเหลือง ถั่วฝักยาว หอมแดง พริก เห็ดฟาง ไม้ผล ไม้ดอก มะเขือเทศ ถั่วลิ้นเต่าเก็บยอด มันฝรั่ง นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม ปศุสัตว์ ที่สำคัญ เช่น ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร เป็ด กระบือ โคเนื้อ อาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนบ้านเชิงดอยพึ่งพาราคาของผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ถ้าปีไหนราคาผลผลิตดี เศรษฐกิจในชุมชนก็จะดีไปด้วย

ลักษณะทางสังคมของชุมชนเชิงดอย ส่วนใหญ่เป็นคนในภูมิลำเนาเดิม มีการย้ายถิ่นบ้าง ส่วนใหญ่เป็นการย้ายข้ามระหว่างหมู่บ้าน แม้จะมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานให้เจริญขึ้น ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ค่อนข้างมาก มีเพียงส่วนน้อยนับถือศาสนาคริสต์ ปัจจุบันมีประชากรจากที่ราบสูงหรือชาวเขาได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาซื้อที่ดินเพื่อทำกิน ในตำบลเชิงดอย เพื่ออาศัยและประกอบอาชีพ ซึ่งชาวเขาเหล่านี้มีด้วยกันหลายเผ่าและมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ชาวเขาทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์

จุดเด่นของชุมชน

ชาวบ้านบ้านเชิงดอย มีความเชื่อพื้นฐานเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แบบหลอมรวมกันและแยกจากกันไม่ได้ สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นถึงกิจกรรม ประเพณีที่สำคัญของชุมชนที่หมุนเวียนเปลี่ยนตามฤดูกาล และตามวันในรอบปีทางจันทรคติ ประเพณีส่วนมากของชุมชนที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามฤดูกาล และตามวันในรอบปีทางจันทรคติ ประเพณีส่วนมากของชุมชนจะเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นความผูกพันที่

3736721560

มีต่อกันระหว่างความเชื่อกับคน วัด ชุมชน จนกลายเป็นวิถีแห่งประเพณีที่ควบคู่อยู่กับระบบการรวมกลุ่มทางสังคมของชุมชน เป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่ปัจเจกบุคคล และในแง่ของสังคม ตั้งแต่เกิดจนตาย วัฒนธรรมและประเพณีของบ้านเชิงดอย ส่วนมากที่ปฏิบัติร่วมกันทุก ๆ ปี มักเป็นประเพณีในทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ งานบวช ลอยกระทง งานแข่งขันตีกลองหลวง การแข่งขันโคมลอย นอกจากนี้ยังมีการทำบุญทอดผ้าป่าเพื่อหารายได้มาพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น และบางส่วนก็เป็นพิธีในด้านที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีหรือเทวดา เช่น พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระบบนิเวศน์ การพึ่งพาประโยชน์จากทรัพยากร และการกล่อมเกลापฤติกรรมของลูกหลานให้ตั้งอยู่ในกรอบจารีตประเพณีอันดีงาม เช่น การบวชต้นไม้ เป็นต้น

วิถีชีวิตของคนในชุมชนก็ยังคงมีลักษณะค่อนข้างเป็นสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสกว่า ประชาชนดั้งเดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา แต่ในปัจจุบันอาชีพด้านเกษตรกรรมมีลดน้อยลง โดยประชาชนบางส่วนหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ และอาชีพอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

ตำบลดอยสะเก็ด มีสถานศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนอนุบาล ไปจนถึงโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และบางโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่อนุบาลถึงโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังมีศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่เปิดบริการให้ผู้ทำงาน หรือมีโอกาสในการศึกษาเต็มเวลาน้อย เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาอีกด้วย โดยประชาชนในชุมชนนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน มีการเดินทางไปมาสะดวกสบาย และเด็กสามารถไปโรงเรียนได้เอง เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วนิยมส่งบุตรหลานต่อในโรงเรียนประจำอำเภอหรือบางครอบครัวอาจจะส่งบุตรต่อในโรงเรียนรัฐในตัวเมืองเชียงใหม่ มีเพียงเล็กน้อยที่ส่งบุตรหลานต่อโรงเรียนเอกชน

บ้านเชิงดอยมีโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านเชิงดอย หรือโรงเรียนชรบาลวุฒิวิทยาลัย เพื่อจัดกิจกรรมการอบรมระยะยาวให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ทั้งทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญา และด้านเทคโนโลยี เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนบ้านเชิงดอยได้ความว่า ชาวบ้านบ้านเชิงดอยมีเจตคติต่อการเรียนรู้ในเชิงบวก มองว่าชุมชนของตนเป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองยังสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

แม้จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุแล้วก็ตาม จึงได้เห็นผู้สูงอายุในชุมชนจำนวนมากที่เข้ามาเรียนในโรงเรียน ผู้สูงอายุ อีกทางหนึ่งอาจมีความสุขกับการได้พบปะสังสรรค์กับคนวัยเดียวกัน หรือมีความสุขกับการได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ชาวบ้านเชิงดอยจึงมีทักษะการอ่านออกเขียนได้ และปัจจุบันความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก็มีความสำคัญอย่างมาก เอาไว้ใช้สื่อสารหรือหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งในโรงเรียน ผู้สูงอายุก็ยังมี การสอนการใช้เทคโนโลยีอีกด้วย

ชาวบ้านบ้านเชิงดอยที่เป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีร่างกายที่แข็งแรง ดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งลูกหลาน ซึ่งหลายคนยังสนใจที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถจัดลำดับความต้องการของตนเองได้ รู้จักการสืบค้นและแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้อันดีของชาวบ้านเชิงดอยจึงเป็นคนที่สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ มองเห็นคุณค่าของบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั้งที่รู้จักหรือไม่รู้จักก็ตาม เชื่อว่าบุคคลรอบข้างล้วนมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ และเชื่อว่าบุคคลรอบข้างสามารถที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือหรือเติมเต็มให้ตนเองประสบความสำเร็จได้ในการเรียนรู้ มีความเคารพซึ่งกันและกัน และชาวบ้านยังเป็นชุมชนที่มีความเป็นระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบทุกชั้นตอน การเรียนรู้ภายในชุมชนเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัยสูงอายุกับวัยเด็ก

“...เด็กเดียนี่ชอบถามนะ เขาถามในเรื่องที่เขาสนใจ เราก็ต้องหาทางอธิบายเขาให้ได้ บางทีไม่รู้ก็ไม่ตอบเขาตอนนั้น ก็ต้องไปหาข้อมูลมาบอกเขามันทำให้ผู้ใหญ่แบบเราต้องรู้จักหาข้อมูลให้เป็นด้วย...”

“...ผู้สูงอายุไม่ต้องเรียนรู้อะไรมากแล้ว เขามีหน้าที่ถ่ายทอดและส่งต่อข้อมูลให้ลูกหลาน ก็แค่ทำให้เขาอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้สูงอายุชอบเข้าวัดใช้หลักศาสนา เตรียมตัวสงบ ให้เด็กได้ใกล้ชิดคนแก่ ดูแลคนแก่ที่ดี เขาจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของคนแก่...”

ชาวบ้านเชิงดอยคิดว่าการรู้ข้อมูล เนื้อหา ค่านิยม บริบทของชุมชนหรือสังคมที่อยู่อาศัย รวมทั้งบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง ตลอดจนข่าวสารเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่ตลอดเวลา มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งมีความเชื่อพื้นฐานเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แบบหลอมรวมกันและแยกจากกันไม่ได้ สิ่งเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นถึงกิจกรรม ประเพณีที่สำคัญของชุมชนที่หมุนเวียนเปลี่ยนตามฤดูกาล และตามวันในรอบปีทางจันทรคติ ประเพณีส่วนมากของชุมชนที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตาม

ฤดูกาล และตามวันในรอบปีทางจันทรคติ ประเพณีส่วนมากของชุมชนจะเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทาง พุทธศาสนา ซึ่งเป็นความผูกพันที่มีต่อกันระหว่างความเชื่อกับคน วัด ชุมชน จนกลายเป็นวิถีแห่ง ประเพณีที่ควบคู่อยู่กับระบบการรวมกลุ่มทางสังคมของชุมชน เป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่ ของปัจเจกบุคคล และในแง่ของสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนตำบลเชิง ดอยส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติร่วมกันทุก ๆ ปี มักเป็นประเพณีในทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วัน สงกรานต์ งานบวช ลอยกระทง งานแข่งขันตีกลองหลวง การแข่งขันโคมลอย นอกจากนี้ยังมีการ ทำบุญทอดผ้าป่าเพื่อหารายได้มาพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น และบางส่วนก็เป็น พิธีในด้านที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีหรือเทวดา เช่น พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระบบนิเวศน์ การพึ่งพาประโยชน์จากทรัพยากร และการกล่อมเกลากิจกรรมกรรมของลูกหลานให้ตั้งอยู่ในกรอบจารีต ประเพณีอันดีงาม เช่น การบวชต้นไม้ เป็นต้น

6) ชุมชนเขายายดา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนเขายายดา ตั้งอยู่ในตำบลตะพง ห่างจากอำเภอเมืองระยอง ไปทางทิศตะวันออก หมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะกับการเพาะปลูก ทำสวน และมีภูเขายายดามีลักษณะเป็นเทือกเขาสูงที่ วางตัวในแนวเหนือใต้ ชุมชนเขายายดาเป็นส่วนหนึ่งของเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่ากระเจด ป่าเพ ป่า แกล้ง เป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์จนเปรียบได้กับซูเปอร์มาเก็ตของชุมชน แต่หลังจากมีการ สัมปทานป่าไม้ เขายายดาได้ถูกบุกรุกเข้าแผ้วถางทำลาย จนความอุดมสมบูรณ์เสื่อมถอยลง ป่าที่เคย เขียวชอุ่มหักโค่น ประสบกับภาวะป่าเสื่อมโทรมเขาหัวโล้น สายน้ำก็เหือดแห้ง เตือดร้อนถึงชุมชนที่ ไม่มีน้ำอุปโภคบริโภค รวมถึงเกษตรกรและชาวสวนที่ขาดแคลนน้ำถึงขั้นต้องซื้อน้ำจากภายนอกเพื่อ มาใช้ทำการเกษตร แต่ปัจจุบันชุมชนเขายายดาและภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันแก้ปัญหาหน้าในพื้นที่ ด้วย การสร้างฝายเพื่อกักเก็บน้ำและฟื้นฟูป่าด้วยการปลูกต้นไม้เพิ่ม รวมไปถึงการสร้างคนไปพร้อม ๆ กัน ด้วยการหนุนเสริมให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคี เกิดจิตสำนึก มีความรู้ความเข้าใจใน ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ และมีกระบวนการอันนำไปสู่การสร้างทักษะการคิดแก้ไขปัญหาในชุมชนบน ฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนเขายายดากลายเป็นแหล่งต้นน้ำที่สร้าง ความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทุกชีวิต และพร้อมที่จะเป็นพื้นที่เรียนรู้ให้แก่สาธารณชนทั่วไปในรูปแบบของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการน้ำอย่างครอบคลุมทั้งระบบ ที่สอดคล้องกับสภาพ อย่างเป็นต้นแบบของวิถีของชุมชน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

จุดเด่นของชุมชน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา เป็นการรวมกลุ่มกันของแม่บ้านเกษตรกรบ้านขยายตา เพื่อแก้ปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำจึงมีการรวมกลุ่มกัน แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาอาชีพสนับสนุนให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยนำเอาผลผลิตในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน แกงหมูชะมวง บรรจुของน้ำพริกแกง ปัจจุบัน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจुภัณฑ์ ตลอดจนสนับสนุนการขอเครื่องหมาย ออย. (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) มผช. (มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน) OTOP เป็นต้น สร้างรายได้ให้กับกลุ่มและชุมชนให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน

เขายายตานับได้ว่าเป็นปอดของจังหวัดระยอง นอกจากการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ชาวชุมชนเขายายตายังได้รวมกลุ่มเปิดบ้านทำโฮมสเตย์ โดยแบ่งปันพื้นที่ภายในบ้านของตนเองให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้าพัก เพื่อเรียนรู้วิถีชุมชนและสัมผัสกับธรรมชาติ ช่วยสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกชุมชน โดยส่วนหนึ่งของรายได้นี้ชุมชนจะช่วยกันจัดสรรเพื่อนำไปเป็นเงินทุนสำรองพัฒนาชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “แหล่งเรียนรู้เขายายตา” สำหรับใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนในพื้นที่เขายายตา เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนหวงแหนทรัพยากรดิน น้ำ และป่า เสริมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนชาวชุมชนเขายายตา ต้องการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรดิน น้ำ และป่าของเขายายตา จึงได้ร่วมกับโรงเรียนวัดยายตาและโรงเรียนวัดตะพงนอก โดยใช้ความรู้จากการทำฝายชะลอน้ำ การบริหารจัดการน้ำ และการดูแลรักษาระบบนิเวศ ประกอบกับผลงานวิจัยของสถานีวิจัยต้นน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “แหล่งเรียนรู้เขายายตา” สำหรับใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่เขายายตา โดยมีโรงเรียนวัดยายตาเป็นโรงเรียนนำร่องในระดับประถมศึกษา และโรงเรียนวัดตะพงนอกเป็นโรงเรียนนำร่องในระดับมัธยมศึกษา

ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน

พื้นที่เขายายตาได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีศูนย์เรียนรู้เกษตรชีวภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยการพัฒนากระบวนการสื่อสารของศูนย์เรียนรู้เกษตรชีวภาพ” ทั้งนี้จากการวิจัยดังกล่าว ได้ทำให้ชาวบ้านมีความใส่ใจรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป พร้อมทั้งพัฒนาตนเองให้สามารถเป็นวิทยากรการทำเกษตรชีวภาพด้วย และมีโครงการเอสซีจี รักษ์น้ำ เพื่ออนาคต ช่วยให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ดูแลสวนผลไม้ซึ่งเป็นอาชีพหลักได้อย่างทั่วถึง ยังผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนบ้านเขายายตาได้ความว่า ชาวบ้านชุมชนเขายายตามีความพร้อมในการเรียนรู้และการ

3736721560

ปรับตัว ซึ่งจะเห็นว่าชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายโครงการ ซึ่งในแต่ละโครงการล้วนประสบความสำเร็จ เนื่องจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน การมีความพร้อมในการพัฒนาตนเองและชุมชน ดังนั้นเจตคติต่อการเรียนรู้ของชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ไม่มีการปิดกั้นความคิด ชาวบ้านชุมชนเขายายดาจึงมีทักษะการคิดแก้ไขปัญหาในชุมชนบนฐานของการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเกิดจากโครงการสร้างฝายเพื่อกักเก็บน้ำและฟื้นฟูป่าด้วยการปลูกต้นไม้เพิ่ม เสริมสร้างให้ชาวบ้านเกิดความรักความสามัคคี เกิดจิตสำนึก มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ และมีกระบวนการอันนำไปสู่การสร้างทักษะที่สำคัญอื่น ๆ

“...โครงการเอสซีจีทำให้ชาวบ้านได้รักษาพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำ ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้และเกิดมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์กับเยาวชน และผู้ที่สนใจ ให้เข้ามาเรียนรู้ระบบนิเวศและวิถีชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน”

“...โครงการสร้างฝายเพื่อกักเก็บน้ำและฟื้นฟูป่าด้วยการปลูกต้นไม้เพิ่ม ได้สร้างให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคี เกิดจิตสำนึก มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ และมีกระบวนการอันนำไปสู่การสร้างทักษะการคิดแก้ไขปัญหาในชุมชนบนฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ...”

ด้วยพื้นฐานชาวบ้านบ้านเขายายดาไม่สนใจผลไม้เป็นจุดดึงดูด เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ยอมรับในคุณภาพ อีกทั้งมีการแสวงหาความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจ ตรงตามต้องการของตลาด ทำให้เกิดการสร้างเงิน สร้างงาน สร้างรายได้ ชาวบ้านชุมชนเขายายดามีความสามารถในการทำงานด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความสามารถในการบริหารจัดการ และแสวงหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ของชาวบ้านชุมชนเขายายดาจึงเป็นคนที่มีความสามารถในการปรับตัว พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้

โดยสรุป จากกระบวนการศึกษาชุมชน และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้ และบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องเริ่มต้นที่ครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่เมื่อครอบครัวและชุมชนมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้ ครอบครัวจะเป็นแรงผลักดันให้ลูกหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นค่านิยมที่มีการปฏิบัติอย่างชัดเจนในสมัยนี้ แม้ว่าครอบครัวจะมีที่ดินทำกินที่อุดมสมบูรณ์ อย่างเช่นในชุมชนศิรีวง หรือชุมชนชิวทวน ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรม แต่ครอบครัวเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จึงผลักดันให้ลูกหลานได้เรียนให้มากที่สุด แม้สุดท้ายปลายทางจะได้ประกอบอาชีพอะไร แต่ถ้าไม่ได้ประกอบอาชีพตามที่เรียนมา ครอบครัวก็มีพื้นที่ทำกินให้มาทำการเกษตรด้วยกัน

นอกจากนั้น ยังมีการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามช่วงวัย เช่น ในวัยทำงานก็มีการส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมอื่น ๆ นอกจากงานประจำ เช่น การทำหัตถกรรม การสร้างสินค้าจนได้รับรางวัล OTOP การพัฒนาตนเองให้เป็นวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการมีโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อดูแลและให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกช่วงวัย แต่อาจมีความแตกต่างตามระดับความสำคัญของการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยบ้าง และครอบครัวคือหน่วยที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตจาก 6 ชุมชน ใน 6 ภูมิภาค ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสรุปเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้ดังนี้

3736721560

ตารางที่ 8 สรุปตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการลงพื้นที่ชุมชน

ผลการลงพื้นที่*	ผลจากการศึกษาเอกสาร	ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปตัวบ่งชี้
เจตคติต่อการเรียนรู้			
มองเห็นทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้และพัฒนา (3)	- การมองทุกอย่างเป็นเรื่องการเรียนรู้ - เห็นความจำเป็นของการเรียนรู้ต่อเนื่อง	- การอยากทำ อยากพัฒนาตนเอง - ความต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใด ๆ ให้ดีขึ้น	เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้
มีความสุขกับการเรียนรู้ (1)	มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท	มีแรงบันดาลใจและความชอบ	มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท
เชื่อมั่นว่าตนเองยังสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ (2 3 4 5 6)	การยอมรับในศักยภาพของตน มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเรียนรู้ได้	การรู้ เข้าใจ การปรับตัวเป็นผู้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง	มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้			
ความสามารถด้านภาษาไทย การอ่านออกเขียนได้ (2 3 5)	ความสามารถในการอ่านเขียน	ความสามารถด้านภาษาไทย	มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้
ทักษะการคิดคำนวณ (2 3)	ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ การคิดคำนวณเบื้องต้น		คิดคำนวณเบื้องต้นได้
ความสามารถด้านภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน (2)		การรู้ภาษาต่างประเทศ	มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน
การเลือกใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น (1 5)	ทักษะในการสืบค้นข้อมูลและการใช้เทคโนโลยี	การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้	การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ผลการลงพื้นที่*	ผลจากการศึกษาเอกสาร	ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป ตัวบ่งชี้
ทักษะการติดต่อสื่อสาร (3)	ทักษะการสื่อสาร	ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น	การสื่อสารกับผู้อื่นได้
การรู้จักแก้ปัญหาการเอาตัวรอดได้ (1 2 3 6)	ทักษะกระบวนการคิด ประกอบ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	มีความสามารถในการแก้ปัญหา
	ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์	การมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์	
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง			
การวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (2)	กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง	- การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้	กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
เรียนรู้ด้วยตนเองทำงานด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ (1 3 4 6)	นำตนเองทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้	การมีโอกาสดำเนินการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน	นำตนเองทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้
ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ (2 4)	สามารถตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่สนใจ	ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
การสืบค้นและหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งต่าง ๆ (2)	การสืบค้นข้อมูลและแสวงหาข้อมูล	มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล
จัดลำดับความต้องการการเรียนรู้ของตนเองได้ (5)	การจัดการและจัดวางลำดับความสำคัญ	การวางแผนและจัดลำดับความต้องการในการเรียนรู้	จัดการและจัดวางลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้
สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ (3 4)	- ทักษะกระบวนการจัดการความรู้ สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้	ความสามารถในการบริหารจัดการความรู้	มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และสรุปประเด็นการเรียนรู้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ผลการลงพื้นที่*	ผลจากการศึกษาเอกสาร	ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป ตัวบ่งชี้
สามารถประยุกต์ใช้ ความรู้ที่ได้ให้เกิด ประโยชน์ในการ ดำเนินชีวิต (1 2 4)	มีความสามารถในการบูร ณาการการเรียนรู้	สรุปผลการเรียนรู้ และนำผลการเรียนรู้ ไปใช้ประโยชน์	สามารถบูรณาการ และประยุกต์ใช้ ความรู้ให้เกิด ประโยชน์ได้
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้			
ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (1 4)	ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น	มีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้ อยากรู้อ อยากรู้ อยากรู้ อยากรู้	ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการ เรียนรู้ อยากรู้อยาก เห็น
มีระเบียบวินัย รอบคอบ (3 6)		มีความละเอียด รอบคอบ	มีระเบียบวินัย รอบคอบ
เรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย (2)	มีความยืดหยุ่นในการ เรียนรู้		มีความยืดหยุ่นใน การเรียนรู้
มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ (3 4)	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	มีความริเริ่ม สร้างสรรค์	มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
มีความรับผิดชอบต่อ สังคม (4)		มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งที่ได้รับมอบหมาย	มีความรับผิดชอบต่อ
มีเป้าหมายในชีวิตที่ ชัดเจน (2)	มีเป้าหมายในชีวิต		มีเป้าหมายในชีวิต
สนับสนุนให้ผู้อื่นได้ เรียนรู้ (1 2 5)	การสนับสนุนให้ผู้อื่นได้ เรียนรู้		สนับสนุนให้ผู้อื่นได้ เรียนรู้
พร้อมถ่ายทอดองค์ ความรู้ต่าง ๆ (1 5)			มีความเป็นจิตอาสา พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น

ผลการลงพื้นที่*	ผลจากการศึกษาเอกสาร	ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป ตัวบ่งชี้
ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต			
ความรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติสิ่งรอบตัว (1 3)	มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความรู้เรื่องสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รอบตัว	ความรู้เกี่ยวกับการ กินอยู่ เครื่องนุ่งห่ม	มีทักษะในการ ดำรงชีวิต และมี ความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว
มีความรู้เกี่ยวกับ ชุมชนที่อยู่อาศัย (1 3 5)		ความรู้เกี่ยวกับที่พัก อาศัยและสิ่งแวดล้อม รอบตัว	มีความรู้เกี่ยวกับ ชุมชนที่อยู่อาศัย
มีความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่น (1 4)			มีความรู้และเข้าใจใน วัฒนธรรม ประเพณี ในพื้นที่
มีความรู้และทักษะใน การประกอบอาชีพ (2 4 6)	มีความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพ	การมีทักษะทางอาชีพ	มีความรู้และทักษะ ในการประกอบ อาชีพ
เคารพกฎหมายและ รักษาสิทธิประโยชน์ (4 5)	มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิประโยชน์	มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ และสวัสดิการของ พลเมือง	มีความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ สิทธิและ สวัสดิการของ พลเมือง
สามารถนำความรู้และ ประสบการณ์เดิมมาใช้ ประโยชน์ (3 4 5 6)			สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ เดิมมาใช้ประโยชน์
สามารถแสวงหาและ เพิ่มพูนความรู้ได้ อย่างต่อเนื่อง (2 3 6)	สามารถแสวงหาและ เพิ่มพูนความรู้ได้อย่าง ต่อเนื่อง		มีความสามารถในการ แสวงหาและ เพิ่มพูนความรู้ได้ อย่างต่อเนื่อง

ผลการลงพื้นที่*	ผลจากการศึกษาเอกสาร	ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุป ตัวบ่งชี้
มีความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (2 5 6)	มีความสามารถในการปรับตัวเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ		มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง
สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ (2 3 6)		การเสริมสร้าง ความสามารถในงาน ที่ทำอยู่	สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

* (...) หมายถึงข้อมูลจากชุมชนที่ (1) บ้านหนองโน (2) บ้านด่านสิงขร (3) บ้านศิรีวง (4) บ้านชีทวน (5) บ้านเชิงดอย และ (6) ชุมชนเขายายดา

จากกระบวนการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการลงพื้นที่ชุมชน ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เจตคติต่อการเรียนรู้ 2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ 3) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ และ 5) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยได้คัดเลือกตัวบ่งชี้ที่ได้จากผลการลงพื้นที่ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ 2) มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท และ 3) มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ 2) คิดคำนวณเบื้องต้นได้ 3) มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน 4) การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้ 5) การสื่อสารกับผู้อื่นได้ และ 6) มีความสามารถในการแก้ปัญหา

ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) นำตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ 3) ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ 4) การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล 5) จัดการและจัดวาง

ลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ 6) มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และสรุปประเด็นการเรียนรู้ และ 7) สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้

ด้านที่ 4 มีลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น 2) มีระเบียบวินัย รอบคอบ 3) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีความรับผิดชอบ 6) มีเป้าหมายในชีวิต 7) สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และ 8) ความเป็นจิตอาสาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่น

ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีทักษะในการดำรงชีวิต และมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย 3) มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ 4) มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ 5) มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง 6) สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทันที 7) มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง 8) มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และ 9) สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ผู้วิจัยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งในตรวจสอบเชิงคุณภาพนอกจากยืนยันความสอดคล้องและความเหมาะสมของตัวบ่งชี้แล้ว ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการกำหนดนิยามย่อยของตัวบ่งชี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ต่อไป และในการตรวจสอบเชิงปริมาณ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผ่านแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อยืนยันข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยนำเสนอผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

2.1 ผลการการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเชิงคุณภาพ

ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ ด้วยการระดมความคิดเห็นของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านศิรีวัง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและความเหมาะสมในทุกประเด็น ดังการนำเสนอความคิดเห็นในบางส่วนของผู้เข้าร่วมประชุมดังนี้

“... ใช้ได้หมด แต่คงต้องเริ่มกันตั้งแต่เด็กเล็ก ถ้าเริ่มพัฒนาตอนโตบางทีอาจไม่ทัน...”

(ผู้ใหญ่บ้าน)

“...เดี๋ยวนี้คนเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี วิเคราะห์เป็นมากขึ้น การเรียนรู้ของเราส่วนใหญ่ผ่านการถ่ายทอดจากหัวหน้าชุมชนเป็นคนกระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แล้วก็ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี...”

(ชาวบ้านวัยแรงงาน)

“...การเรียนรู้ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ได้ ใช้การกระจายไปสู่คนที่มีความต้องการเดียวกัน”

(ชาวบ้านวัยแรงงาน)

“...ก่อนทำอะไรก็ต้องรู้เป้าหมายก่อนตลอด ...ถ้าเรามีเป้าหมายที่ชัดเจนมันทำให้เราทำได้สำเร็จ...”

(เด็กวัยเรียน)

“...ครอบครัวมีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ เด็กเกิดมาก็อยู่กับพ่อแม่ก่อนเข้าโรงเรียน...”

(ผู้สูงอายุ)

“... คนแก่ก็ไม่ได้อยากเรียนรู้อะไรใหม่ แค่มีเงินกินข้าว ทำบุญ ก็มีความสุขแล้ว...”

(ผู้สูงอายุ)

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันกำหนดนิยามของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ คือ ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ประกอบด้วย

1) เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ หมายถึง การมองว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับวิถีชีวิตประจำวันที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าการเรียนรู้นั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของชีวิตตามเป้าหมาย

2) มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท หมายถึง การมีความรู้สึกสบายใจ เพลินเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุกเมื่อได้เรียนรู้ ไม่ว่าจะการเรียนรู้นั้นจะเป็นเรื่องใดก็ตามก็ล้วนมีความหมายที่สร้างประสบการณ์ให้กับชีวิต

3) มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หมายถึง การพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิม เพื่อสนองความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุข

ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ คือ ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1) มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในภาษาไทยสามารถผสมพยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวสะกดเป็นคำและแต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง เข้าใจความหมายของคำและประโยค สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

2) คิดคำนวณเบื้องต้นได้ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข มีตรรกะทางคณิตศาสตร์ สามารถประมวลข้อมูลที่เป็นตัวเลขได้

3) มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน หมายถึง มีความรู้พื้นฐานในภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย รู้คำศัพท์พื้นฐานที่นิยมใช้ในภาษานั้น ๆ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต

4) การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความเข้าใจสามารถใช้ เทคโนโลยีและสารสนเทศเหล่านั้นอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

5) การสื่อสารกับผู้อื่นได้ หมายถึง ความสามารถในการเป็นผู้รับข้อมูลและสามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ได้รับมาไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนด้วย ด้วยรูปแบบหรือวิธีการใดก็ได้ โดยผู้รับข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ไม่ผิดพลาด

6) มีความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการใช้เนื้อหา ข้อมูล หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้จัดการกับข้อสงสัย ข้อขัดข้อง หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การแสดงออกทางการกระทำ หรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเอง ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย

1) การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง สามารถกำหนดผลลัพธ์หรือสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน และมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการนำพาตนเองให้ไปสู่ผลลัพธ์ที่ตั้งไว้

2) นำตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และสามารถดูแลตนเอง ดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์

3) ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความชัดเจนในเรื่องที่สนใจหรือสงสัย ด้วยกระบวนการใช้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ประกอบการค้นหา

4) การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการสืบเสาะ ค้นหาเนื้อหาข้อมูลที่ตนเองต้องการด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีพร้อมกัน เช่น การสอบถามหรือสัมภาษณ์จากตัวบุคคล การค้นหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

5) จัดการและจัดวางลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา และตัดสินใจเลือกกระทำตามลำดับความจำเป็น สามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงความสามารถในการบริหารเวลาในการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6) มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และสรุปประเด็นการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการทบทวน ไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมีการแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน แล้วนำข้อมูลที่ประโยชน์มาใช้ในการดำเนินชีวิต

7) สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ หมายถึง ความสามารถในการบูรณาการใช้ข้อมูล ความรู้ ที่ได้มาในรูปแบบต่าง มาสู่การปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองอย่างมี ประสิทธิภาพ

ด้านที่ 4 มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำต่อ การเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ประกอบด้วย

1) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น หมายถึง การมุ่งแสวงหาข้อมูลหรือ ความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่สงสัย หรือมีความเข้าใจไม่ชัดเจน รวมถึง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ

2) มีระเบียบวินัย รอบคอบ หมายถึง สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามแบบแผน กฎเกณฑ์ที่วางไว้ มีความระมัดระวัง เตรียมทุกอย่างไว้อย่างพร้อมเพรียง และพิจารณาผลรอบด้าน อย่างถี่ถ้วนในการเรียนรู้

3) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงให้ เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถ ตามวิถีชีวิต

4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดได้หลากหลาย แปลก ใหม่จากเดิม นำไปสู่การคิดค้นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงพัฒนาที่สิ่งที่มีอยู่เดิมในมุมมองที่ แตกต่าง

5) มีความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับทั้งผลดีและผลเสียของผลลัพธ์ ปรากฏการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ มีความภาคภูมิใจต่อผลงานการเรียนรู้ ไม่ว่าจะผลงานนั้นอาจจะมีข้อผิดพลาดหรือประสบความสำเร็จขั้นสูงสุด

6) มีเป้าหมายในชีวิต หมายถึง มีความเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ มองเห็น เป้าหมายในอนาคตและสามารถที่จะจินตนาการมองเห็นภาพ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่คิดไว้ได้

7) สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ หมายถึง การมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น และเชื่อว่า บุคคลเหล่านั้นล้วนมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งตนเองสามารถช่วยเหลือ เติม เต็มหรือสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลเหล่านั้นเรียนรู้ได้

8) มีความเป็นจิตอาสาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การพร้อมเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้ ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่นอย่างเต็มใจ พร้อมเสียสละเวลาเพื่อ ให้ คนอื่นได้เรียนรู้จากตนเอง

ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ข้อมูล หรือ ความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ประกอบด้วย

1) มีทักษะในการดำรงชีวิต และมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รอบตัว หมายถึง มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ที่นำมาปรับใช้ ทำให้สภาวะทางกาย จิต มีความสมบูรณ์ มีการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

2) มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย หมายถึง มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับค่านิยม บริบทของชุมชนหรือสังคมที่ตนเองอยู่อาศัย

3) มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ หมายถึง มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่แสดงออกทางพฤติกรรม และกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความเจริญงอกงามให้ชุมชน

4) มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึง มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ และความสามารถในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมที่สนใจได้อย่างเชี่ยวชาญ มีความชำนาญ และมีความสามารถในการสร้างอาชีพได้

5) มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง หมายถึง มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง ตลอดจนข่าวสาร เหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

6) สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้ หมายถึง การรู้จักตนเอง มีความสามารถในการดึงความรู้ ศักยภาพที่สะสมอยู่ภายในจากกระบวนการเรียนรู้ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างทันที

7) มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง หมายถึง มีข้อมูล ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ใช้วิธีการค้นหาและพัฒนาความรู้ที่หลากหลาย ไม่หยุดนิ่ง

8) มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง หมายถึง การมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดเรียนเวลา ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยอมรับและเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

9) สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ หมายถึง มีความสามารถในการพัฒนาฝีมือในงานหรือกิจกรรมตามความสนใจให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีความต้องการในการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเชิงปริมาณ

1) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการพิจารณา ระหว่างเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อกับเนื้อหาและนิยามของตัวแปรหรือคุณลักษณะ คุณสมบัติ หรือพฤติกรรมของสิ่งที่ต้องการจะวัดและประเมิน พบว่าข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความตรงสามารถนำไปใช้ได้ มีข้อคำถามบางข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิชี้แนะให้ปรับแก้เรื่องภาษาให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อคำถามดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียด ตามภาคผนวก ค การปรับแก้เครื่องมือสำหรับการวิจัย ซึ่งได้ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่ผ่านการปรับแก้ ดังนี้

ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ คือ ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่

- 1) การเห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้
- 2) มีความสุขกับการเรียนรู้
- 3) มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ คือ ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้
- 2) คิดคำนวณเบื้องต้นได้
- 3) มีความสามารถพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน
- 4) สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน
- 5) มีความสามารถในการสื่อสาร
- 6) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ด้านที่ 3 ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ ได้แก่

- 1) การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) เลือกรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้
- 3) สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล
- 4) สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่สนใจได้
- 5) จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้
- 6) สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้
- 7) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้

ด้านที่ 4 มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่

- 1) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 2) มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้
- 3) มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้
- 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 5) มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้
- 6) มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต
- 7) สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้
- 8) มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้

ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ข้อมูล หรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่

- 1) มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 2) มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

- 3) มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่
- 4) มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- 5) มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง
- 6) สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้
- 7) มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง
- 8) มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง
- 9) สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

2) ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) และ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power)

หลังจากผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์กับรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยแล้วจึงทำการ try out กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยค่า item-total correlation และการทดสอบค่าสถิติ t เปรียบเทียบอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ โดยผู้วิจัยใช้ percentile ที่ 25 และ 75 ในการจำแนกกลุ่มต่ำ (123 คน) และกลุ่มสูง (132 คน) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่า Item-total Correlation และการทดสอบค่าสถิติ t เปรียบเทียบอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ ของเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าความเที่ยงและค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ข้อคำถาม	Cronbach's alpha	Item-total correlation	t statistic	ผลสรุป
ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้	0.71	0.47-0.61	8.55- 10.92	ใช้งานได้
ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้	0.75	0.36-0.64	9.85- 14.52	ใช้งานได้
ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	0.82	0.45-0.65	11.75- 13.93	ใช้งานได้
ด้านที่ 4 ลักษณะนิสัยการเรียนรู้	0.86	0.43-0.76	11.14- 15.15	ใช้งานได้
ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.85	0.48-0.80	10.50- 11.89	ใช้งานได้
การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย	0.94			

หมายเหตุ ค่า $t > 1.65$ จะมีนัยสำคัญทางสถิติที่สรุปได้ว่าข้อคำถามนั้นสามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้

จากตารางที่ 9 พบว่า เครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคทั้งหมดเท่ากับ 0.94 ส่วนด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเท่ากับ 0.71, 0.75, 0.82, 0.86 และ 0.85 ตามลำดับ ส่วนค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.36 - 0.80 จะเห็นว่ามีค่าเป็นบวกและสูงกว่า 0.20 ทุกข้อ สอดคล้องกับค่าสถิติ t รายข้อ ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ (8.55- 10.92) ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (9.85-14.52) ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (11.75-13.93) ด้านที่ 4 ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (11.14-15.15) และด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (10.85-11.89) ดังนั้นข้อคำถามทุกข้อจึงสามารถใช้งานได้ (รายละเอียดรายข้อในภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรายข้อคำถาม)

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

2.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

B	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบที (T-Distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F-Distribution)
df	แทน	ค่าองศาอิสระ
R ²	แทน	ค่าอำนาจการทำนายตัวแปรตามด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระทั้งหมด
FS	แทน	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
χ^2	แทน	ค่าสถิติไคสแควร์
χ^2/df	แทน	ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์
p	แทน	ค่า p-value ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
TLI	แทน	ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (Tucker Lewis index)
CFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative Fit Index)
SRMR	แทน	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน
RMSEA	แทน	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า

ตารางที่ 10 ดัชนีตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของโมเดล

สถิติที่ใช้วัดความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	น้อยกว่า 2.00	1.64	ผ่าน
p-value	มากกว่า .05	.16	ผ่าน
TLI	มากกว่า .95	.99	ผ่าน
CFI	มากกว่า .95	.99	ผ่าน
SRMR	น้อยกว่า .08	.01	ผ่าน
RMSEA	น้อยกว่า .07	.04	ผ่าน

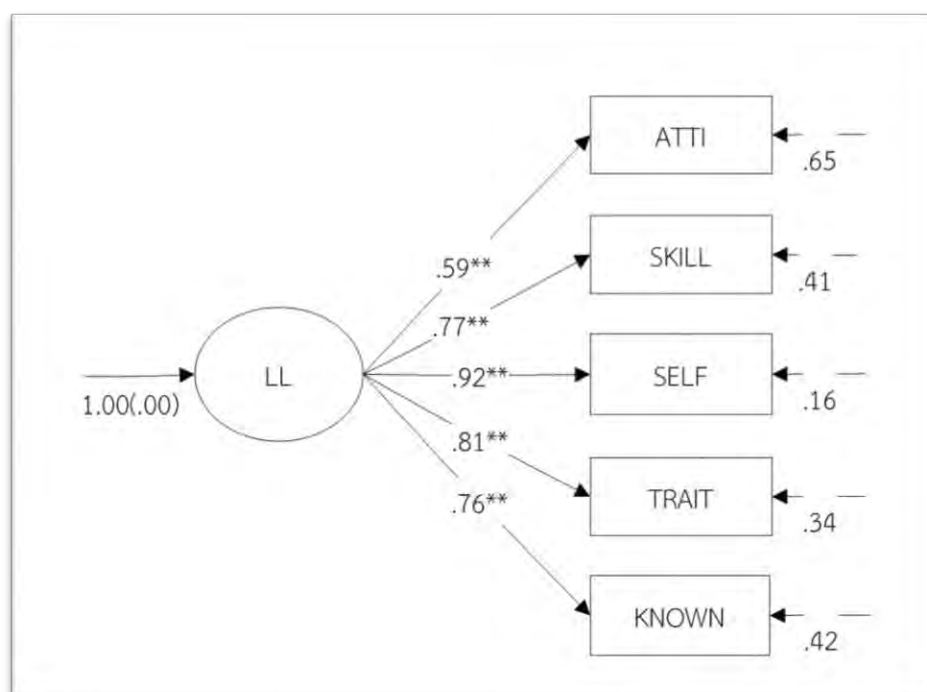
จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 คน พบว่า โมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าค่าสถิติ $\chi^2(4, N=480) = 6.57, p = 0.16$, ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน CFI = 0.99, TLI = 0.99 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปแบบความคลาดเคลื่อน RMSEA=0.04, SRMR= 0.01 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 และอัตราส่วนระหว่าง $\chi^2/df = 1.64$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.00

ตารางที่ 11 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (b)		ค่าสถิติ ทดสอบ (t)	สปส.	สปส.
	B (SE)	<i>β</i>		การ ทำนาย (R ²)	องค์ประกอบ (FS)
เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI)	1.00 (.00)	.59	18.37*	.35	.05
ทักษะและความสามารถ ในการเรียนรู้ (SKILL)	1.342 (.10)	.77	35.15*	.59	.10
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง (SELF)	1.42 (.10)	.92	63.93*	.84	.35
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT)	1.24 (.09)	.81	40.77*	.66	.11
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN)	1.10 (.09)	.76	32.94*	.58	.07
	χ^2	df	p		
ค่าสถิติวัดระดับ	6.57	4	.16		
ความกลมกลืน	CFI	TLI	RMSEA	SRMR	
	.99	.99	.04	.01	

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในโมเดลพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT) และ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN) เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย องค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.59, 0.77, 0.92, 0.81 และ 0.76 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ ร้อยละ 35, 59, 84, 66 และ 58 ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้ตามน้ำหนัก โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) (FS= 0.35) รองลงมาได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT) (FS= 0.11) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL) (FS= 0.10) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN) (FS= 0.07) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญต่ำที่สุดคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) (FS= 0.05)

ภาพที่ 4 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ดังนั้นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT) และ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือวัดที่มีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ตอนที่ 3 ผลการจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

ในการจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง ผู้วิจัยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้คนในชุมชนตอบแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ และจัดทำเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เพื่อนำไปสู่การจัดเข้าบริบทและนำเสนอเป็นคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง ภายหลังจากได้ (ร่าง) คู่มือฯ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำเป็นคู่มือฯ ฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในเชิงปริมาณ เพื่อนำมาประกอบในรายละเอียดในการจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับพลเมืองไทยทั่วประเทศ (รายละเอียดในบทที่ 3) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยง (Reliability) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4,828 คน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.14 ใกล้เคียงกับเพศหญิง ร้อยละ 49.86 มีช่วงอายุระหว่าง 22-59 ปี (วัยทำงาน) มากที่สุด ร้อยละ 33.39 รองลงมาเป็น 60 ปีขึ้นไป (วัยผู้สูงอายุ) ร้อยละ 33.22 ส่วนใหญ่มาจากชุมชนในเมือง ร้อยละ 55.10 มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ร้อยละ 33.37 รองลงมาเป็นภาคกลาง ร้อยละ 25.46 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 29.78 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา ร้อยละ 21.06 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 19.49 ตามลำดับ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนและร้อยละ มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	2,407	49.86
หญิง	2,421	50.14
รวม	4,828	100.00
อายุ		
วัยเรียน น้อยกว่า 15 ปี	323	6.69
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	26.70
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	33.39
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	33.22
รวม	4,828	100.00
ลักษณะชุมชน		
ชุมชนในเมือง	2,660	55.10
ชุมชนชนบท	2,168	44.90
รวม	4,828	100.00
ภูมิลาเนา		
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	421	8.72
ภาคกลาง	1,229	25.46
ภาคเหนือ	880	18.23
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,611	33.37
ภาคใต้	687	14.23
รวม	4,828	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	1,017	21.06
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	11.12
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	19.49
ปวช. / ปวส. /อนุปริญญา	701	14.52
ปริญญาตรี	1,438	29.78
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.02
รวม	4,828	100.00

3.2 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4,828 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ย เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 13 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	M	SD	CV	Sk	Ku	ระดับ
ภาพรวม	3.87	0.62	16.13	-1.16	1.69	มาก
เจตคติต่อการเรียนรู้	4.12	0.73	17.75	-1.13	1.39	มาก
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้	3.72	0.76	20.51	-0.92	0.66	มาก
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.84	0.70	18.32	-1.00	1.35	มาก
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้	3.87	0.66	17.17	-0.98	1.27	มาก
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.87	0.65	16.87	-0.96	1.18	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.87$, $SD = .62$) เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้แต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งห้าด้าน กล่าวคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ ($M = 4.12$, $SD = .73$) ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ($M = 3.87$, $SD = .66$) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($M = 3.87$, $SD = .65$) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($M = 3.84$, $SD = .70$) และทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ($M = 3.72$, $SD = .76$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูลจากค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (CV) พบว่า ภาพรวมมีการกระจายของข้อมูล ร้อยละ 16.13 ส่วนองค์ประกอบ 5 ด้าน มีการกระจายของข้อมูลระหว่างร้อยละ 16.87-20.51 เมื่อพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลพบว่า คะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมและองค์ประกอบย่อยทุกด้านมีการแจกแจงแบบเบ้ซ้ายเล็กน้อย ($-1.16 \leq Sk \leq -0.92$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มเล็กน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าการกระจายของข้อมูลในภาพรวมและองค์ประกอบย่อยทั้งห้าด้านอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ($0.66 \leq Ku \leq 1.69$) แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลต่ำกว่าระดับปกติ สำหรับข้อมูลสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3.3 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน

ผู้วิจัยเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน เพื่อศึกษาว่าตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกันจะมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และลักษณะชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีเพศต่างกัน

พลเมืองไทยที่มีเพศต่างกันการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t(4826) = -4.48, p < .01$) โดยที่ผู้หญิงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าผู้ชาย ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามเพศ มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามเพศ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		t	p	การเปรียบเทียบ
				Levene	p			
				ผู้ชาย	2407			
ผู้หญิง	2421	3.91	0.61					

2) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีช่วงอายุต่างกัน

พลเมืองไทยที่มีช่วงอายุต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(3, 4824) = 155.67, p = .01$) เนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Tamhane's T2 พบว่า (1) วัยผู้สูงอายุต่ำกว่าทุกช่วงวัย (2) วัยทำงานสูงกว่าวัยเรียน วัยผู้สูงอายุ (2) วัยรุ่นสูงกว่าวัยเรียน วัยผู้สูงอายุ และ (4) วัยเรียนสูงกว่าวัยผู้สูงอายุ ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามช่วงอายุ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
				วัยเรียน < 15 ปี	323			
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.98	0.41					2) วัยทำงาน > วัยเรียน วัยผู้สูงอายุ
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.03	0.57					3) วัยรุ่น > วัยเรียน วัยผู้สูงอายุ
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.61	0.75					4) วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ

3) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(4, 3806) = 79.75, p = .01$) เนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Tamhane's T2 พบว่า (1) ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าทุกกลุ่ม (2) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ปวส./อนุปริญญา (3) ผู้ที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส./อนุปริญญา มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย (4) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ (5) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำกว่าทุกกลุ่ม ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามระดับการศึกษา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.71	0.64	32.05	.00	79.75	.00	(1) สูงกว่าปริญญาตรี >ทุกกลุ่ม
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.93	0.49					(2) ปริญญาตรี >มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ ปวส./อนุปริญญา
อนุปริญญา	701	4.00	0.48					(3) ปวช./ ปวส./อนุปริญญา >มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย
ปริญญาตรี	1438	4.10	0.43					(4) มัธยมศึกษาตอนปลาย >ตอนต้น
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.25	0.43					(5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม

4) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มาจากลักษณะชุมชนต่างกัน

พลเมืองไทยที่มาจากลักษณะชุมชนต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t(4826) = 10.83, p < .01$) โดยที่ผู้ที่มาจากชุมชนในเมืองมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าชุมชนชนบท ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย จำแนกตามลักษณะชุมชน มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามลักษณะชุมชน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		t	p	การเปรียบเทียบ
				Levene	p			
ชุมชนเมือง	2660	3.95	.58	27.36	.00	10.83	0.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.76	.65					

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และลักษณะชุมชน ผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทั้งภาพรวมและรายตัวบ่งชี้ (รายละเอียดการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายตัวบ่งชี้ อยู่ในภาคผนวก ฉ) มีรายละเอียดดังนี้

1) การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม พบว่า ผู้หญิงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานและวัยรุ่นมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสูงกว่าวัยเรียนและวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมสูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมสูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

2) ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้หญิงมีเจตคติต่อการเรียนรู้สูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานมีเจตคติต่อการเรียนรู้ สูงกว่าวัยรุ่น วัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีเจตคติต่อการเรียนรู้สูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ

มัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีเจตคติต่อการเรียนรู้สูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

3) ด้านทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ พบว่า ผู้หญิงมีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้สูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานและวัยรุ่นมีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสูงกว่าวัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้สูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีทักษะและความสามารถในการเรียนรู้สูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

4) ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ผู้หญิงมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานและวัยรุ่นมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสูงกว่าวัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

5) ด้านลักษณะนิสัยการเรียนรู้ พบว่า ผู้หญิงมีลักษณะนิสัยการเรียนรู้สูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานมีลักษณะนิสัยการเรียนรู้สูงกว่าวัยรุ่น วัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีลักษณะนิสัยการเรียนรู้สูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีลักษณะนิสัยการเรียนรู้สูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

6) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ผู้หญิงมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าผู้ชาย โดยพลเมืองไทยวัยทำงานมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นซึ่งมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่แตกต่างจากวัยเรียน วัยผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตน้อยที่สุด พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงที่สุด โดยรองลงมาได้แก่ พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี

ระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ และพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในชนบท

ตารางที่ 18 การสังเคราะห์ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ตัวบ่งชี้	ผลการเปรียบเทียบ			
	เพศ	ช่วงอายุ	ระดับการศึกษา	ลักษณะชุมชน
การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน < > วัยรุ่น > วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท
1.เจตคติต่อการเรียนรู้	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน > วัยรุ่น > วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท
2.ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน < > วัยรุ่น > วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท
3. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน < > วัยรุ่น > วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท
4. ลักษณะนิสัยการเรียนรู้	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน > วัยรุ่น > วัยเรียน > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท
5. ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	ผู้หญิง > ผู้ชาย	วัยทำงาน < >วัยเรียน < > วัยรุ่น > วัยผู้สูงอายุ	สูงกว่าป.ตรี > ป.ตรี > ปวช./ปวส./อนุปริญญา > ม.ปลาย > ม.ต้น	ชุมชนในเมือง > ชุมชนชนบท

3.4 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยวัดจากข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (1-5) จำนวน 33 ข้อ ดังนั้นคะแนนรวมในรูปคะแนนดิบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม จะอยู่ในช่วงระหว่าง 33 - 165 คะแนน ในการสร้างเกณฑ์ปกติผู้วิจัยแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนมาตรฐานในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) โดยจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุไม่เกิน 60 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป การกำหนดเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ มีรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 19 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์

เพศ	อันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์	อายุต่ำกว่า 60 ปี	อายุ 60 ปี ขึ้นไป
ชาย	1	78	53
	5	99	66
	20	118	96
	25	122	104
	50	132	127
	60	135	132
	75	141	137
	80	144	138
	95	155	149
	99	164	158
	จำนวนคน	1,611	796
หญิง	1	86	56
	5	107	71
	20	122	97
	25	125	104
	50	135	129
	60	137	132
	75	143	137
	80	145	139

เพศ	อันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์	อายุต่ำกว่า 60 ปี	อายุ 60 ปี ขึ้นไป
	95	160	148
	99	165	161
	จำนวนคน	1,613	808

ในการแบ่งระดับคะแนนด้วยเปอร์เซ็นต์ไทล์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามสัดส่วนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่เท่ากัน คือ ใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ 20 เปอร์เซ็นต์ไทล์ 40 เปอร์เซ็นต์ไทล์ 60 และเปอร์เซ็นต์ไทล์ 80 เป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนน สามารถแบ่งช่วงคะแนนได้ดังนี้

1. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 80.00 ขึ้นไป หมายถึง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับสูง
2. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 60.00 – 79.99 หมายถึง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับค่อนข้างสูง
3. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 40.00 – 59.99 หมายถึง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับปานกลาง
4. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 20.00 – 39.99 หมายถึง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับค่อนข้างต่ำ
5. น้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 20.00 หมายถึง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับต่ำ

ซึ่งสามารถสรุปเป็นช่วงคะแนนได้ดังตาราง

ตารางที่ 20 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

เพศ	ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน	อันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน	
			อายุต่ำกว่า 60 ปี	อายุ 60 ปี ขึ้นไป
ชาย	สูง	80.00 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 144 ขึ้นไป	คะแนน 138 ขึ้นไป
	ค่อนข้างสูง	60.00 – 79.99	135 – 143	132 - 137
	ปานกลาง	40.00 – 59.99	129 - 134	120 - 131
	ค่อนข้างต่ำ	20.00 – 39.99	118 - 128	96 - 119
	ต่ำ	น้อยกว่า 20.00	ต่ำกว่า 118	ต่ำกว่า 96

เพศ	ระดับการ เรียนรู้ตลอด ชีวิตใน	อันดับที่ เปอร์เซ็นต์	คะแนน	
			อายุต่ำกว่า 60 ปี	อายุ 60 ปี ขึ้นไป
หญิง	สูง	80.00 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 145 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 139 ขึ้นไป
	ค่อนข้างสูง	60.00 – 79.99	137 - 144	132 - 138
	ปานกลาง	40.00 – 59.99	132 - 136	123 - 131
	ค่อนข้างต่ำ	20.00 – 39.99	122 - 131	97 - 122
	ต่ำ	น้อยกว่า 20.00	ต่ำกว่า 122	ต่ำกว่า 97

3.5 ผลการนำเสนอ (ร่าง) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติจริง

จากกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ได้ ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ คือ ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ 2) มีความสุขกับการเรียนรู้ และ 3) มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ คือ ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ 2) คิดคำนวณเบื้องต้นได้ 3) มีความสามารถพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน 4) สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน 5) มีความสามารถในการสื่อสาร และ 6) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา

ด้านที่ 3 ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเอง อย่างเป็นกระบวนการ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ 3) สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล 4) สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่น่าสนใจได้ 5) จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ 6) สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้ และ 7) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้

ด้านที่ 4 ลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ 1) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้ 3) มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้ 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ 6) มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต 7) สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และ 8) มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้

ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ข้อมูล หรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ 1) มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย 3) มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ 4) มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ 5) มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง 6) สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้ 7) มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง 8) มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และ 9) สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

จากการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความเที่ยงและค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสม และจากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย พบว่าตัวแปรทั้ง 5 ด้าน เป็นตัวแปรที่ใช้วัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรไปจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และนำมาวิเคราะห์จัดทำเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เพื่อประโยชน์ในการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงที่มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ผ่านการวิจัยมาจัดทำเป็น (ร่าง) คู่มือที่ชื่อว่า “คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย” (รายละเอียดในภาคผนวก ข คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย) โดยรายละเอียดในคู่มือประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ
2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

2.1 บทนำ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และส่วนประกอบของคู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

2.2 การใช้เครื่องมือ เป็นการนำเสนอวิธีการใช้เครื่องมือ ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวัดระดับปฏิบัติพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ระดับที่ไม่ปฏิบัติ จนถึงระดับที่ทำเป็นปกติจนเป็นนิสัยโดยมีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ ครอบคลุมตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบ่งการแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตออกเป็น 5 ระดับได้แก่ ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูง ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูง ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปานกลาง ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างต่ำ และระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำ โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ เพศชายอายุต่ำกว่า 60 ปี เพศชายอายุ 60 ปีขึ้นไป เพศหญิงอายุต่ำกว่า 60 ปี และเพศหญิงอายุ 60 ปีขึ้นไป

2.3 แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ แนวทางในพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ปานกลางถึงต่ำ นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และแนวทางในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับผู้ที่มีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูงถึงสูง นำไปเป็นข้อมูลในการเป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้อื่นพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการนำ (ร่าง) คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ไปเสนอให้ประชาชนในชุมชนบ้านศิรีวง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย วิทยากร (อายุ 5-15 ปี) จำนวน 5 คน วิทยุรุ่น/นักศึกษา (อายุ 16-21 ปี) จำนวน 5 คน วิทยุแรงงาน (อายุ 22 -59 ปี) จำนวน 5 คน และวิทยุสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาในคู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย การนำไปใช้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา พบว่า (ร่าง) คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมีความเหมาะสม ครบถ้วน โดยเฉพาะแบบทดสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเกณฑ์การแปลผลคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ดังข้อคิดเห็น

“...ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตบอกว่าต้องมีลักษณะอย่างไร
ก็ดีนะ จะได้นำไปใช้พัฒนาลูกหลาน...”

(วิทยุแรงงาน)

3736721560

“...บางข้อก็น่าสนใจนะ อย่างการมีระเบียบ รอบคอบ ซึ่งเราไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้...”

(ผู้สูงอายุ)

“...ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายก็ดีนะ ได้รู้ว่าเขาอยากให้เราพัฒนาอะไร แต่คิดว่ามันก็ไม่จำเป็นที่ต้องรู้ทั้งหมด จะมีหรือไม่มีก็ได้ ...”

(ผู้สูงอายุ)

2) การนำไปใช้ พบว่า (ร่าง) คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล โดยวัยเรียนและวัยแรงงานให้ความสนใจกับกระบวนวัตระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนวัยผู้สูงอายุให้ความสนใจในหัวข้อแนวทางการให้การสนับสนุนส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังข้อคิดเห็น

“...ชอบทำแบบทดสอบแล้วได้รู้ว่าเรามีการเรียนรู้ในระดับใด แล้วมีแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย น่าจะเอาไปวัดกับเด็ก ๆ...”

(วัยเรียน)

“...แก่แล้วไม่ต้องวัดพวกนี้แล้วละ แต่จะเอาไปให้หลานที่บ้านลองทำดูก็น่าสนใจ...”

(ผู้สูงอายุ)

“...อ่านแนวทางการส่งเสริมแล้วทำให้ได้แนวทางว่าเราจะทำอย่างไรกับลูกหลานให้เขาได้เรียนรู้ตลอดชีวิต แต่บางแนวทางก็ยิ่งกว้างไปนะ อยากให้บอกวิธีการที่ชัดเจนเลยจะดีมาก...”

(วัยแรงงาน)

ทั้งนี้มีข้อเสนอในการจัดทำคู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ว่าควรมีรูปแบบที่กระชับ และเพิ่มสีสันสดใส ให้นำอ่านมากขึ้น อีกทั้งเสนอให้จัดทำแบบทดสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบออนไลน์ที่สามารถทำแล้วรู้ผลได้ทันที

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เพื่อจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้มีความมุ่งหมายที่จะสร้างรูปแบบของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 16 รายการ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยได้จำแนกองค์ประกอบตัวบ่งชี้ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ด้านทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และรวบรวมข้อมูลโดยการจำแนกตามหมวดหมู่ของกรอบตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงวิเคราะห์และสรุปรายละเอียด

2. ศึกษารายละเอียดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 10 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยถอดคำพูดของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาสรุปเป็นประเด็น เพื่อนำไปพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยต่อไป

3. ศึกษาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนจำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านหนองโน ตำบลหนองโน อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 2) บ้านด่านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) บ้านคีรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช 4) บ้านชีทวน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตำบลสีทวน อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี 5) บ้านเชิงดอย ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และ 6) ชุมชนเขายายดา ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยศึกษาบริบทเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยภายในชุมชนจากการสังเกตและสัมภาษณ์คนในชุมชน และจัดการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับพลเมืองไทย ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาเป็นรายชุมชน

4. สรุปผลข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการลงพื้นที่ชุมชน โดยผู้วิจัยรวบรวมและสรุปตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่ได้จาก 3 ส่วน เพื่อนำเสนอเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีการตรวจสอบทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ในเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้ที่ได้สรุปจากขั้นตอนที่ 1 ลงพื้นที่ชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นที่มีต่อตัวบ่งชี้ที่ได้พัฒนาขึ้น แล้วสรุปปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยตามข้อคิดเห็นของที่ประชุม เพื่อนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามต่อไป

2. ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรได้แก่พลเมืองไทย โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของ Schumacker and Lomax (2010) ควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งจากการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ตัวแปรที่สังเกตได้ ทั้งสิ้น 33 ตัวแปร และใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 15 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 695 คน โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม/คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีแบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้น 480 ฉบับ (คิดเป็นร้อยละ 69.06) สำหรับการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) ค่าความเที่ยง (Reliability) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้โปรแกรม LISREL สำหรับการวิเคราะห์ผล

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

ขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เก็บข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในขั้นตอนที่ 2 ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร ได้แก่ พลเมืองไทย กลุ่มตัวอย่างซึ่งจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และทุกกลุ่มอายุ (ฐานข้อมูล จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2560 ได้เสนอข้อมูลเป็น 5 ภูมิภาค และ 3 ช่วงอายุ) จึงกำหนดการเก็บข้อมูล 400 คน * 5 ภูมิภาค (กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) * 3 ช่วงอายุ (วัยเรียน อายุ 5 -21 ปี วันแรงงาน อายุ 22 – 59 ปี และวัยสูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป) รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,000 คน นำไปคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาค และช่วงอายุ โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม/คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้น 4,828 ฉบับ (คิดเป็นร้อยละ 80.47) ผู้วิจัยวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) นำเสนอเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และวิเคราะห์เปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ผล

2. จัดทำ (ร่าง) คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดที่เป็นเครื่องมือทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ แบบทดสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เกณฑ์การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางในการให้พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางการการสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งข้อมูลในคู่มือเป็นข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. นำเสนอ (ร่าง) คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ต่อชาวบ้านในชุมชน บ้านศรีวัง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้พิจารณาความเหมาะสมของ

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

เนื้อหาในคู่มือ การนำไปใช้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงให้ได้คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาได้ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) เจตคติต่อการเรียนรู้ 2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ 3) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ และ 5) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ คือ ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นของการเรียนรู้ มีความสุขกับการเรียนรู้ และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ คือ ความสามารถของบุคคลที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเบื้องต้นได้ มีความสามารถพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการสื่อสาร และใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา

ด้านที่ 3 ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การแสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่อยู่บนความต้องการของตนเองให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่น่าสนใจได้ จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้

ด้านที่ 4 มีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำต่อการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้ มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และมีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้

ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ข้อมูล หรือความคิด รวบรวมในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ มีความจำเป็น และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชน ที่อยู่อาศัย มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง สามารถนำความรู้และ ประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้ มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่าง ต่อเนื่อง มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยสรุปได้ดังนี้

2.1 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ด้วยการระดมความคิดเห็นของชาวบ้านชุมชนหมู่บ้านคีรีวง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 17 คน พบว่า ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและความเหมาะสมในทุกประเด็น

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

พบว่าข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีรายการดัชนี ค่าที่สูงกว่า 0.50 จึงถือว่าข้อนั้นมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545) ถือว่า ข้อคำถามมีความตรงสามารถนำไปใช้ได้ มีข้อคำถามบางข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิชี้แนะให้ปรับแก้เรื่องภาษา ให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อคำถามดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) และ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power)

พบว่าเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 ส่วนด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค 0.71 ด้านทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค 0.75 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค 0.82 ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค 0.86 และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค 0.85 ส่วนค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.36 - 0.80 จะเห็นว่ามีค่าเป็นบวกและสูงกว่า 0.20 ทุกข้อ สอดคล้องกับค่าสถิติ t รายข้อ ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ (8.55- 10.92) ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (9.85- 14.52) ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (11.75-13.93) ด้านที่ 4 ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (11.14-15.15) และด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (10.85- 11.89) ดังนั้นข้อคำถามทุกข้อจึงสามารถใช้งานได้

2.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าน้ำหนัก 0.92 รองลงมาได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนัก 0.81 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนัก 0.77 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าน้ำหนัก 0.76 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญต่ำที่สุดคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนัก 0.59

ตอนที่ 3 การจัดทำคู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 4,828 คน พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.14 ใกล้เคียงกับเพศหญิง ร้อยละ 49.86 มีช่วงอายุระหว่าง 22-59 ปี (วัยทำงาน) มากที่สุด ร้อยละ 33.39 รองลงมาเป็น 60 ปีขึ้นไป (วัยผู้สูงอายุ) ร้อยละ 33.22 ส่วนใหญ่มาจากชุมชนในเมือง ร้อยละ 55.10 มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ร้อยละ 33.37 รองลงมาเป็นภาคกลาง ร้อยละ 25.46 สำเร็จการศึกษา

ระดับปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 29.78 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา ร้อยละ 21.06 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 19.49 ตามลำดับ ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 35.54 รองลงมาเป็นรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 11.02 และว่างงาน ร้อยละ 10.79 ตามลำดับ

3.2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.87$, $SD = .62$) เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้แต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งห้าด้าน กล่าวคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ ($M = 4.12$, $SD = .73$) ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ($M = 3.87$, $SD = .66$) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($M = 3.87$, $SD = .65$) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($M = 3.84$, $SD = .70$) และทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ($M = 3.72$, $SD = .76$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูลจากค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (CV) พบว่า ภาพรวมมีการกระจายของข้อมูล ร้อยละ 16.13 ส่วนองค์ประกอบ 5 ด้าน มีการกระจายของข้อมูลระหว่างร้อยละ 16.87-20.51 เมื่อพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลพบว่า คะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมและองค์ประกอบย่อยทุกด้านมีการแจกแจงแบบเบ้ซ้ายเล็กน้อย ($-1.16 \leq Sk \leq -0.92$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มเล็กน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า การกระจายของข้อมูลในภาพรวมและองค์ประกอบย่อยทั้งห้าด้านอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ($0.66 \leq Ku \leq 1.69$) แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลต่ำกว่าระดับปกติ สำหรับข้อมูลสถิติพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3.3 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน

1) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีเพศต่างกัน พบว่า พลเมืองไทยที่มีเพศต่างกันการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t(4826) = -4.48, p < .01$) โดยที่ผู้หญิงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าผู้ชาย

2) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีช่วงอายุต่างกัน พบว่า พลเมืองไทยที่มีช่วงอายุต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(3, 4824) = 155.67, p = .01$) เนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Tamhane's T2 พบว่า (1) วัยผู้สูงอายุต่ำกว่าทุกช่วงวัย (2) วัยทำงานสูงกว่าวัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ (2) วัยรุ่นสูงกว่าวัยเรียน และวัยผู้สูงอายุ และ (4) วัยเรียนสูงกว่าวัยผู้สูงอายุ

3) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า พลเมืองไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(4, 3806) = 79.75, p = .01$) เนื่องจากประชากรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติ Tamhane's T2 พบว่า (1) ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าทุกกลุ่ม (2) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย และปวช./ปวส./อนุปริญญา (3) ผู้ที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส./อนุปริญญา มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย (4) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ (5) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำกว่าทุกกลุ่ม

4) ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่มาจากลักษณะชุมชนต่างกัน พบว่า พลเมืองไทยที่มาจากลักษณะชุมชนต่างกันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t(4826) = 10.83, p < .01$) โดยที่ผู้ที่มาจากชุมชนในเมืองมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงกว่าชุมชนชนบท

3.4 เกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยวัดจากข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (1-5) จำนวน 33 ข้อ ดังนั้นคะแนนรวมในรูปคะแนนดิบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ในช่วงระหว่าง 33 - 165 คะแนน ในการสร้างเกณฑ์ปกติ

ผู้วิจัยแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนมาตรฐานในรูปแบบอันดับที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) โดยจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุต่ำกว่า 60 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เมื่อดูคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเพศชาย พบว่า เพศชายที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ถ้าได้คะแนน 144 - 165 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูง ถ้าได้คะแนน 135 - 143 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูง ถ้าได้คะแนน 129 - 134 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปานกลาง ถ้าได้คะแนน 118 - 128 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างต่ำ ถ้าได้คะแนน 33 - 117 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำ ในเพศชายที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถ้าได้คะแนน 138 - 165 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูง ถ้าได้คะแนน 132 - 137 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูง ถ้าได้คะแนน 120 - 131 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปานกลาง ถ้าได้คะแนน 96 - 119 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างต่ำ ถ้าได้คะแนน 33 - 95 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำ

เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ถ้าได้คะแนน 145 – 165 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูง ถ้าได้คะแนน 137 – 144 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูง ถ้าได้คะแนน 132 – 136 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปานกลาง ถ้าได้คะแนน 122 – 131 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างต่ำ ถ้าได้คะแนนต่ำกว่า 33 – 121 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำ ในเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถ้าได้คะแนน 139 – 165 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูง ถ้าได้คะแนน 132 – 138 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างสูง ถ้าได้คะแนน 123 – 131 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตปานกลาง ถ้าได้คะแนน 97 – 122 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตค่อนข้างต่ำ ถ้าได้คะแนน 33 – 96 แสดงว่ามีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำ

3.5 ผลการนำเสนอ (ร่าง) คู่มือการนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติ

ผู้วิจัยจัดทำคู่มือชื่อว่า “คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย” ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนนำ ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ 2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย บทนำ การใช้เครื่องมือ เป็นการนำเสนอวิธีการใช้เครื่องมือ ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ การวัดระดับปฏิบัติ พฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ แนวทางในพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่าคู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถนำไปใช้ได้ โดยเฉพาะในส่วนของ การประเมินระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วนำผลไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเพื่อวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับความสนใจในช่วงวัยเรียนและวัยแรงงาน ซึ่งเห็นว่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ อีกทั้งได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในส่วนของวัยผู้สูงอายุให้ความสนใจในแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ในการนำไปใช้ส่งเสริมให้ลูกหลานเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัยของชีวิต เกิดขึ้นทุกเรื่อง ทุกรูปแบบ เป็นกระบวนการที่ทำไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีสิ้นสุดในบางเรื่องก็จะมีบางเรื่องเข้ามาให้เริ่มต้นใหม่ อยู่เสมอ เป็นไปตามวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล สัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเหมือนรากฐานของการเจริญเติบโต ก้าวหน้าของชีวิต เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถดำเนิน

ชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองตลอดเวลา ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังนี้

กระบวนการเริ่มต้นการเรียนรู้ คือ การสร้างความเชื่อ ความรู้สึกหรือเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้อ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นของการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมและนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

กระบวนการพัฒนาทักษะความสามารถ และการสะสมข้อมูลหรือความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ และมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ย่อมต้องใช้ทักษะความรู้ ความสามารถที่สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะความสามารถหรือความรู้เหล่านั้นจะเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป เช่น ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ความสามารถด้านภาษา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ความรู้ในการประกอบอาชีพ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง อีกทั้งการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้มีความพร้อมและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

กระบวนการนำความเชื่อ เจตคติ ทักษะความสามารถ และความรู้ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาขึ้นตามระยะเวลาที่เหมาะสม แสดงออกทางการกระทำหรือพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าสามารถที่จะสร้างผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ที่อยู่บนความต้องการของตนเอง เช่น การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ เป็นต้น จนเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ จนเป็นลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ เป็นต้น เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ทั้งนี้การทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพนั้น ย่อมต้องมีปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เดิบทโตเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลกที่มีคุณภาพ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ ดังนี้

การเติบโตของบุคคลย่อมต้องอาศัยพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ได้พบเจอหลังลืมตาดูโลก เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลหรือความคิดต่าง ๆ และวางรากฐานชีวิต ดังนั้นการที่จะให้

บุคคลคนหนึ่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ครอบครัวต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ ให้สมาชิกได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนับสนุนให้ได้เรียนรู้ตามความสามารถในทุกรูปแบบ อีกทั้งครอบครัวควรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ พ่อแม่ต้องถ่ายทอดให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี พร้อมทั้งจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่สมาชิก

ชุมชนเป็นหน่วยต่อมาที่บุคคลจะได้พบเจอเมื่อออกจากครอบครัว หากขาดกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลก็จะขาดความต่อเนื่องและไม่เห็นผล ดังนั้นในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ชุมชนควรมีกระบวนการรักษามิติปัญหาของชุมชน มีการถ่ายทอดข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่นโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มตามความสนใจของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างชุมชน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยที่แตกต่างกัน อีกทั้งชุมชนควรมีบุคคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การมีบุคคลที่เป็นแบบอย่างการเรียนรู้ แสดงออกถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในชุมชน มีผู้นำในการเรียนรู้ที่สามารถให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชนได้ และมีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้แก่คนรุ่นหลัง จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลมีความยั่งยืน

การมีนโยบายและระบบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสม ทำให้พลเมืองเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพราะนโยบายจะทำให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานหรืออาชีพขึ้นในชุมชน การมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ราคาถูกลงและครอบคลุมในทุกพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูล มีการให้รางวัลกับบุคคลหรือชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ที่ดี ส่งเสริมให้มีกิจกรรม/โครงการในชุมชนที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษา และให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของคนในชุมชน เป็นต้น

ผลของการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในตนเอง และพร้อมเอื้อประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น เปรียบเสมือนต้นไม้ที่เติบโต แข็งแรง กำลังบานสะพรั่ง ชูกิ่งก้านสาขางดงาม เป็นร่มเงา ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และยังเอื้อประโยชน์จากผลของการเติบโตให้กับสิ่งอื่น นั่นคือการทำหน้าที่ของชีวิตที่สมบูรณ์

อภิปรายผล

จากการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายดังนี้

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 6 ขั้นตอนตาม (นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551ก) ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบตัวบ่งชี้ และการจัดเข้าบริบทและการนำเสนอ ซึ่งกระบวนการวิจัยสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผ่านมา (นิตยา สำเร็จผล, 2547; ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน, 2554; อารักษ์ อินทร์พยุง, 2554) โดยตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับบุคคล ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย 5 ด้าน ที่มีลักษณะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต (Quality of Life Indicators) ซึ่งสอดคล้องกับประเภทของการพัฒนาตัวบ่งชี้ย่อยหรือตัวบ่งชี้ประกอบ (Composite Indicator) ใช้สร้างตัวบ่งชี้อรวม (นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2551ก) โดยมีการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับนางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551ก) และศิริชัย กาญจนวาสี (2545) ที่มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าความเที่ยง (Reliability) และ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยตาม ศิริชัย กาญจนวาสี (2545) ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นกลาง (Neutrality) และความไว (Sensitivity)

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย สรุปได้ว่า มุมมองของพลเมืองไทยจากทั้ง 6 ชุมชน ส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีมุมมองว่าผู้ที่เจตคติที่ดียอมส่งผลให้มีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทักษะความสามารถของตัวบุคคลเองก็เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การอ่านออก การเขียนได้ การสื่อสาร การคิดคำนวณ เป็นต้น ซึ่งการจะเรียนรู้สิ่งใดย่อมต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของบุคคลและเรียนรู้เรื่องนั้นด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผน ค้นหาสังเคราะห์ สรุปประเด็น และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ ลักษณะนิสัยก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ต้องมีความยืดหยุ่น สืบค้นความรู้ได้หลากหลายแหล่งที่มา และมีความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงตัวบ่งชี้เรื่องการดำรงชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพใจ ธรรมชาติ และสิ่งรอบตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีตัวบ่งชี้ในบางตัวที่มีข้อแตกต่างที่ข้อมูลเอกสารหรือ

ผู้ทรงคุณวุฒิไม่ได้กล่าวถึง เพราะด้วยบริบทของสังคมไทยมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ เช่น ความสามารถด้านภาษาเพื่อนบ้าน ด้วยชุมชนตัวอย่างบ้านด่านสิงขรที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเมียนมาร์ ทำให้มีการให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้เรื่องภาษาเพื่อนบ้าน เพราะจะทำให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนสินค้าหรือวัฒนธรรมร่วมกันได้ ดังความคิดเห็นของชาวบ้าน “...อ่านออกเขียนได้ ภาษาเพื่อนบ้าน จำเป็นมาก เราอยู่ใกล้ชายแดนคนฝั่งโน้นพูดไทยได้ ถ้าเราพูดภาษาเขาไม่ได้เราก็กเสียเปรียบ...” (ชาวบ้านบ้านด่านสิงขร) รวมถึงตัวบ่งชี้เรื่องความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น ที่คนในชุมชนมองว่า เป็นตัวบ่งชี้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนต่อการเรียนรู้ได้ดีที่สุดในทางกลับกันบางตัวบ่งชี้ที่จากข้อมูลเอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิมองว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้บ่งบอกการเรียนรู้ของพลเมืองไทยได้ กลับเป็นตัวบ่งชี้ที่ชุมชนไม่ให้ความสนใจ ได้แก่ ตัวบ่งชี้เรื่องทักษะความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตลอดทุกช่วงวัยคนในชุมชน สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ได้เฉพาะช่วงวัยเรียน หรือพลเมืองที่มีประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น

ผลการศึกษาพบว่าตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทยที่พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ มีความรู้ทางด้านภาษา เป็นต้น 2) ทักษะและสมรรถภาพที่สำคัญ เช่น ทักษะในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเอง ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น และ 3) เจตคติและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีแรงจูงใจในการริเริ่มการเรียนรู้ของตน รักการแสวงหาความรู้ มีความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551; ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน, 2554; อารักษ์ อินทร์พุง, 2554) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุดได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ ในขณะที่ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความคิดเห็นที่ว่า “...การเรียนรู้ด้วยตนเองของมนุษย์ผู้มีอุปนิสัยไม่เรียนรู้ เพื่อตอบสนองความสงสัยใคร่รู้ ความต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใด ๆ ให้ดีขึ้น มักเกิดขึ้นหลังจากได้สัมผัสกับสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมที่มากระทบประสาทสัมผัสทั้งห้าได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย และรวมถึงความสงสัยใคร่รู้หรือความต้องการที่ผุดขึ้นในใจเองด้วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้คิดและลงมือกระทำด้วยตนเองเท่านั้น...”

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / revc: 05082562 00:49:15 / seq: 12

(สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2559) นั้นแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นหลังจากการตระหนักรู้ และได้ลงมือกระทำแล้ว แต่ทั้งนี้หากไม่มีเจตคติก็จะไม่เกิดการลงมือกระทำเช่นกัน ดังนั้นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทั้ง 5 ด้านจึงมีความสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้บุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจะสามารถทำงานด้วยตนเอง ฟังตนเองได้ สามารถกำหนดเป้าหมายวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Knowles (1975) ที่ว่าผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self -directed Learning) จะสามารถเลือกเรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง กล่าวที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถบอกสิ่งที่ตนเองต้องการได้ เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยมีการวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งจากการศึกษา งานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาเสนอผลการศึกษาว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Candy et al., 1994; คมกฤษ จันทรขจร, 2551; นิตยา สำเร็จผล, 2547; รุสนันท์ แก้วตา, 2555; ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน, 2554; สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2554)

ผลการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

จากการวิเคราะห์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายตัวบ่งชี้ พบว่า พลเมืองไทยมีระดับคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงที่สุดได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพลเมืองไทยเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเจตคติ ที่ประกอบด้วย องค์ประกอบทางความรู้คิด องค์ประกอบทางความรู้สึก และองค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2551) โดยองค์ประกอบทางความรู้คิด ของบุคคลจะส่งผลต่อการเห็นประโยชน์และโทษของสิ่งนั้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ที่กล่าวว่า “...ไม่รู้หรอกว่าเรากำลังเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ใหม่ แต่เราก็ปฏิบัติมันเป็นปกติ เห็นประโยชน์ของสิ่งที่ทำอยู่ สามารถดูแลตัวเอง ทำงานมีอาชีพ ไม่ได้เดือดร้อนคนอื่น...” (ชาวบ้านบ้านศรีวัง) ซึ่งเจตคติเป็นกระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลเห็นคุณค่า เกิดความพึงพอใจ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองในช่วงอายุที่ต่างกันพบว่าผู้สูงอายุมีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่น้อยกว่าวัยอื่น ซึ่งวัยสูงอายุเป็นพัฒนาการขั้นสุดท้ายตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของ Erikson (1982) เป็นวัยของการยอมรับความเป็นจริง ใช้คุณค่าจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา ให้เป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลัง และเป็นช่วงของการระลึกถึงความทรงจำในอดีต ซึ่งผู้สูงอายุมี

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับลูกหลาน ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบเพื่อพักผ่อนเนื่องจากมีเวลาว่างมาก มีบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคมลดลง กลายเป็นผู้อยู่อาศัย หรือผู้ตามในครอบครัว และเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่บุตรหลาน (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ที่กล่าวว่า “...ผู้สูงอายุไม่ต้องการเรียนรู้อะไรมากแล้ว เรามีหน้าที่ถ่ายทอดและส่งต่อภูมิปัญญาที่มีให้ลูกหลาน ก็แค่ทำให้เขาอยู่ได้อย่างมีความสุข ผู้สูงอายุชอบเข้าวัด” (ชาวบ้านบ้านด่านสิงขร) ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อใช้ชีวิตในวัยสูงอายุได้อย่างมีความสุข การเตรียมตัวเตรียมใจที่จะเผชิญกับความชรา รู้จักปรับตัวทางด้านร่างกาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า วัยสูงอายุ ควรเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ อาหาร การออกกำลังกาย ทำจิตใจในสงบ (สัมภาษณ์เมื่อ 15 มกราคม 2560) และถึงแม้ว่าวัยสูงอายุจะไร้ความสามารถด้านพลังกำลังแต่ยังมีค่าต่อคนหนุ่มสาว เพราะมากไปด้วยประสบการณ์และบทเรียนชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้คุณค่าจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา ให้เป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลัง เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา จะทำให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ มีกำลังใจในการต่อสู้ และสามารถพัฒนาชีวิตในวัยสูงอายุได้อย่างมีความสุข

ผลการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในเพศที่ต่างกัน พบว่า เพศหญิงมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าเพศชาย ซึ่งจากรายงาน การทบทวนการดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ.2030 ระดับชาติโดยสมัครใจของประเทศไทย พุทธศักราช 2560 (องค์การระหว่างประเทศ, 2560) พบว่าเด็กหญิงมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาพื้นฐานได้เท่าเทียมกับเด็กชาย และผู้หญิงมีสัดส่วนเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย ในตลาดแรงงานมีจำนวนผู้หญิงถึงร้อยละ 60 ในภาคธุรกิจ พบว่าอัตราส่วนของผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งบริหารในภาคเอกชนมีถึงร้อยละ 38 อย่างไรก็ตาม บทบาทของชายและหญิงในครอบครัวยังมีความแตกต่างและไม่เท่าเทียม โดยส่วนใหญ่ผู้หญิงยังคงรับผิดชอบงานในบ้าน และดูแลคนในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย ถึงแม้ว่าต้องทำงานนอกบ้านไปด้วย (ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ) ในชนบทผู้หญิงต้องรับผิดชอบงานเทียบเท่าผู้ชาย เช่นงานกสิกรรม และการก่อสร้าง (Bandhumedha, 1985) การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษผู้ประกอบพิธีจะเป็นผู้หญิงทั้งสิ้น (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2557) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงเป็นเพศที่มีความรับผิดชอบ ต้องมีความสามารถในรอบด้าน มีวิธีการในการบริหารจัดการ วางแผนเป็นลำดับขั้นตอน รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / revv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ข้อมูลจากระบบการมีส่วนร่วมของชุมชน สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของผู้ปกครองและรูปแบบการเลี้ยงดูมีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็ก ผู้ปกครองเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ปลูกฝังให้บุตรเห็นคุณค่าของการศึกษาและสร้างค่านิยมในการเรียนในระดับสูง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความเข้าใจภายในครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ การเข้าใจในศักยภาพของบุตรหลาน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุตรหลานมีความสุขในการเรียนรู้ (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551; ศิขริษฐ์ เอ็มโกษา, 2555; ศิอรยา พัฒนาโกศย์, 2551; สุวรรณ นาควิบูลย์ วงศ์, 2556) ซึ่งการเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของคนในครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดพื้นฐานของวัฒนธรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม “...ซึ่งแม่ไม่ได้เรียนหนังสือก็ยังสามารถอ่านหนังสือได้ มันทำให้เราเห็นว่าแม่มีความพยายาม มีความขยัน เป็นแบบอย่างให้เราต้องทำตาม” (ชาวบ้านบ้านคีรีวง) ดังนั้นการวางฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มั่นคงต้องเริ่มจากการสร้างค่านิยมที่มีต่อการเรียนรู้ของครอบครัว โดยครอบครัวต้องส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนรู้ตามความสามารถ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของสมาชิกในทุกรูปแบบ ซึ่งครอบครัวเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล ทั้งนี้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้คนในชุมชน มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน มีการถ่ายทอดข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของทุกคน ตั้งแต่เด็กวัยก่อนเข้าเรียน วัยเรียน วัยรุ่น ผู้ใหญ่วัยทำงาน ตลอดจนถึงผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (Life-Long and Life-Wide) ส่งผลให้คนในชุมชนมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความรู้สึกรักและห่วงหาผูกพันของชุมชน นำไปสู่ความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชน (พรรณราย จริงจิตร, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทรงงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาทรงต้องการให้การพัฒนาเป็นการระเบิดจากข้างใน เป็นการให้ประชาชนหรือชุมชนที่เข้าไปพัฒนาหรือทำงาน เกิดการปรับตัวที่จะพัฒนาตนเอง เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเสียก่อน ไม่ใช่สิ่งที่ทางราชการเข้าไปบังคับให้ประชาชนหรือชุมชนทำ ซึ่งจะไม่ยั่งยืน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv : 05082562 00:49:15 / seq: 12

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับบุคคล และแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติดังนี้

1. พลเมืองไทยสามารถนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปตรวจสอบกับตนเองและนำข้อมูลที่ได้พัฒนาตนเองให้มีเจตคติ ทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ปัจจัยระดับครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ดังนั้นสถาบันครอบครัว ควรตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุน และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ปลูกฝังให้เกิดทักษะ ความสามารถ และเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อสร้างพลเมืองไทยในอนาคตให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ อีกทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เช่น การใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างคุณค่าต่อครอบครัว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว การสร้างพื้นที่ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน เป็นต้น
3. ชุมชนสามารถนำตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน และส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนเกิดการเรียนรู้ พึ่งตนเองได้ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
4. ผู้วิจัยได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย 6 ชุมชน โดยเป็นชุมชนที่มีบริบทที่แตกต่างกัน กระทั่งสามารถสรุปเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ โดยถือว่าเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความเป็นกลางใน 5 ด้าน ทั้งนี้กระบวนการตรวจสอบคุณภาพและให้นิยามตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ได้ดำเนินการกับ 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านคีรีวง ซึ่งอาจทำให้รายละเอียดของตัวบ่งชี้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่เดียว ดังนั้นก่อนนำตัวบ่งชี้ไปใช้ควรมีการพิจารณานิยามตัวบ่งชี้ใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ

ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา

1. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นวาระแห่งชาติเพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้องค์กรภาคเอกชน องค์กรทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เช่น การใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างคุณค่าต่อครอบครัว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว การสร้างพื้นที่ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน เป็นต้น และการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคม และประเทศชาติเพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

2. กระทรวงศึกษาธิการควรพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เน้นการพัฒนาบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพและยืดหยุ่น เช่น การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างมาตรการให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ และร่วมมือกับกระทรวงแรงงานในการกำหนดสมรรถนะการเรียนรู้ในแต่ละระดับ

3. กระทรวงศึกษาธิการควรร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย (กรมพัฒนาชุมชน กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น) ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ สนับสนุนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น การพัฒนาเจตคติและแรงบันดาลใจในที่ยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้พลเมืองไทยตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

4. องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นสถานที่ทำงานควรมีนโยบายในการสร้างเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีงบประมาณสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง หรือการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ในองค์กรให้เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเจตคติที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเชื่อหรือความรู้สึกเพื่อการพัฒนาตนเองเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการนำแบบวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และเกณฑ์ปกติของคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ เพื่อให้พลเมืองไทยสามารถใช้ใน

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับคะแนนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละระดับ

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มชนบทในด้านทักษะความสามารถในการเรียนรู้

4. ควรมีการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยในวัยแรงงานโดยใช้ระยะเวลาของการทำงานเป็นตัวแปร เพื่อให้ทราบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัยทำงานที่มีรายละเอียดมากขึ้นตามประสบการณ์ระยะเวลาการทำงาน และสามารถนำไปสร้างแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสม

5. ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบการรักษาให้ความคงอยู่ของเจตคติ ความรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนวัยแรงงาน

6. ควรมีการศึกษาวิจัยสาเหตุของการลดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ หรือศึกษาและให้นิยามเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในผู้สูงอายุให้ชัดเจน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของช่วงวัยอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างแนวทางในส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุได้ตรงตามความต้องการ และผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในช่วงเวลาที่เหลืออยู่

7. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยให้มีละเอียดในทุกช่วงวัย และพัฒนาแบบทดสอบในรูปแบบโปรแกรมออนไลน์ที่พลเมืองไทยสามารถประเมินตนเองและทราบผลพร้อมแนวทางในการพัฒนาตนเอง

8. ควรมีการศึกษาวินิจฉัยพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนที่ส่งผลต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนของประเทศไทยโดยการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามตัวบ่งชี้องค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ที่ส่งผลต่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชนทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบทในประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้รับจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- Baker, T. (2003). *Key Performance Indicators Manual*. Australia: Allen and Unwin.
- Bandhmedha. (1985). *Thai views of man as a social being In Traditional and Changing Thai world view*. Singapore: Southeast Asian Studies Program.
- Brussels. (2002). European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning: Fifteen Quality Indicators.[online]. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED481329>
- Candy, P. C., Crebert, R. G., & O’Leary, J. (1994). Developing lifelong learning and self-directedness in higher education.[online]. Retrieved from http://www.unisa.ac.za/contents/conferences/odl2012/docs/submissions/ODL-087-2012%20Final_BothaJ.pdf
- Commission of the European Communities. (2006). Proposal for a Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning. [online]. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=URISERV:c11090>
- Cropley, A. J., & Dave, R. H. (1978). *Lifelong education and the training of teachers : Developing a curriculum for teacher education on the basis of the principles of lifelong education*. Oxford: Pergamon.
- Delors, & Jacques. (1996). *Learning: The Treasure Within*. France: 75352 Paris o7 SP.
- Erikson, E. H. (1982). *The life cycle completed*. New York , NY: Norton.
- European Society of Association Executives. (2007). What is lifelong learning? Retrieved from http://www.esae.org/articles/2007_08_005.pdf
- Johnstone, J. N. (1981). *Indicator of Education System*. London: UNESCO
- Knapper, C. K., & Cropley, A. J. (2000). *Lifelong Learning in Higher Education* (Third ed.). Great Britain: Kogan Page.
- Murphy, R., Tolley, H., & Wilmut , J. J. (2001). What Do We Know About Developing Lifelong Learners ?. The University of Nottingham. [online]. Retrieved from <http://www.nottingham.ac.uk/education/cdell>
- National Board of Employment. (1996). Lifelong Learning – Key Issues. [online].

Retrieved from <http://www.dest.gov.au/Sector/Training>

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Scott, J. (2006). *Theory and Methods in Documentary Research*. London: SAGE.

Smith, J., & Spurling, A. (1999). *Lifelong Learning Riding the Tiger*. London: Cassell.

Yamane, T. (1970). *Statistic : an Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper & Row.

เกียรติกศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

เกียรติกศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). คุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

เกียรติวรณ อมาตยกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). สารานุกรมการศึกษาลดชีวิต. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

กิ่งแก้ว บัวเพชร. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลสกาวิ เลาสถิตย์. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทศบาล: ศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลเมืองเพชรบุรีและเทศบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คมกฤษ จันทร์ขจร. (2551). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต), สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

รวีโรดม.

คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2557). ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: มติชน.

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2551). ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ชั้นปีสุดท้าย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ชาคริต อาชาวอำรุง. (2554). การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศา
สตรดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศา
สตรดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ณัฐธลักษณ์ ศรีมีชัย. (2554). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2551). จิตพอเพียงเครื่องมือวัดทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ ใน เอกสาร
ประกอบการประชุมทางวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม จัดโดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ศูนย์คุณธรรม. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การ
มหาชน): กรุงเทพฯ.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย. ใน สรุปรการประชุมวิชาการสถาบัน
พระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย. สถาบัน
พระปกเกล้า.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555). วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยในสังคมประชาธิปไตย.
ใน สรุปรการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับอนาคต
ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน.ตำบล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิจัยปฏิบัติการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2551ก). การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. รายงานวิจัยเรื่องที่ 1 ใน 4 เรื่อง ของชุดโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2551ข). การวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. รายงานวิจัยเรื่อง ที่ 2 ใน 4 เรื่อง ของชุดโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนา และพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- นันทนุช สัจवाल. (2546). กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพัฒนาศึกษา คณะครุ ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา สำเร็จผล. (2547). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. (วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต), สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง และ เฉลิมชัย โสสุทธิ. (2555). การศึกษาศักยภาพการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรพรรณ วีระปรียากร. (2543). การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย. (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณราย จริงจิตตร. (2560). สรุปเนื้อหาการประชุมทางวิชาการหรือการหารือความร่วมมือกับ ต่างประเทศ. การประชุมนานาชาติด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 (*The Third International Conference on Learning Cities*).
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อปอ่น). (2553). ตัวชี้วัดความสุข: กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็น สุข. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ. (2553). พลเมืองไทยแห่งอนาคตที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: สยามมิส
- พิณสุดา สิริธรรังสี. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง ภาพการศึกษาในอนาคต 10-20 ปี. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2559). โพลชี้ชัดปฏิรูปการศึกษารอบแรก-รอบสองเดินผิดทาง.

Retrieved from <http://www.unigang.com/Article/3847>

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์. (2543). การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขต

- กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาวิชาโทศาสตร
พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุตินันท์ แก้วตา. (2555). การพัฒนาตัวชี้วัดลักษณะครูที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต. เอกสารประกอบการ
ประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9 วันที่ 6- 7
ธันวาคม 2555.
- ฤทัยวรรณ หาญกล้า. (2554). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของชุมชนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต), สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิขิต ชีระเวคิน. (2548). คนไทยในอุดมคติ. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2546). วิเคราะห์ลักษณะอุปนิสัยของคนไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ.
Retrieved from
<http://www.pattanakit.net/index.php?lay=show&ac=article&Ntype=53>
- ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน. (2554). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิขรชัฐ เอ็มโกษา. (2555). คนไทยที่ปรารถนา. นิตยสารยูทูทโฆส, 120(4).
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2545). ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศิอรยา พัฒนาโกศัย. (2551). แบบแผนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ. (พยาบาลศาสตรมหา
บัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สมพงษ์ จิตระดับ สุธงคะวาทีน. (2544). สร้างคุณภาพเด็กไทยสู่สังคมโลกและชุมชน. ใน วิธีสังคมไท:
สรณิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ 7 การศึกษาเพื่อความ
เป็นไท. มูลนิธิเด็ก.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2547). ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2555). ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษ
ที่ 21. ใน. สรุปรการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับ
อนาคตประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2555). วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย. ในสรุปรการประชุม
วิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตย.

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

สถาบันพระปกเกล้า.

- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554ก). สถานภาพและบทบาทการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554ข). นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน. (2555). การศึกษากรณีตัวอย่าง: การจัดการศึกษาตลอดชีวิตในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). แนวทางการกำหนดตัวชี้วัดด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล. สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. กรุงเทพฯ: อพทฤษฎี ศรีเอท นิว
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). การกำหนดตัวชี้วัดระดับบุคคล. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2554). รายงานสภาพการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ริงส์การพิมพ์.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2544). หลักและปรัชญาของการศึกษาตลอดชีวิต ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมล อมรวีวัฒน์. (2545). คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย และวิธีการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำครุสภา.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2555). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์. (2556). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามแนวปฏิรูปการศึกษาของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์. ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษย์

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(1).

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2554). อนาคตภาพรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). การเสนอแนวทางการจัดศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การระหว่างประเทศ. (2560). การทบทวนการดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ.2030 ระดับชาติโดยสมัครใจของประเทศไทย พุทธศักราช 2560. Retrieved from www.mfa.go.th/sep4sdgs

อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนำบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทางส์การพิมพ์.

อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

อาชญญา รัตนอุบล. (2542). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารักษ์ อินทร์พุง. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทัย ดุลยเกษม. (2546). รายงานยุทธศาสตร์ของสังคมไทยในการสร้างวิถีการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำครุสภา.

3736721560

ภาคผนวก

3736721560

CU Theses 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

1. ดร.ปาน กิมปี ที่ปรึกษา สำนักงานกศน.
2. รศ.ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณ อดีตอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นางสาวจันทรรจา ขอบচিত ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนเขตพญาไท
5. ผศ.ดร.เพิ่มศิริ นิตیمانพ ผู้ทรงคุณวุฒิ สสส. อดีตผอ.สำนักสนับสนุนการสร้างการเรียนรู้และสุขภาวะองค์กร สสส.
6. ดร. ฤทธิไกร ไชยงาม รองผู้อำนวยการสำนักศึกษาทั่วไป ฝ่ายพัฒนานิสิตและนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
7. ดร.กุลธิดา รัตนโกศล ครูเชี่ยวชาญ สถาบันกศน. ภาคตะวันออก
8. นางกฤติยา ตระกูลทิวากร เจ้าของ ๑4๑ Social Enterprise ผู้ผลิตสินค้าที่ทำจากธรรมชาติสำหรับเด็ก อดีตอาจารย์คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยลาดกระบัง
9. นางสาวอัมพร บุญตัน ทำงานภาคประชาสังคม เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
10. นายโสฬส ขมสวัสดิ์ ประธานชมรมผู้สูงอายุ อ.ทัพทัน จ.อุทัยธานี
อดีตข้าราชการทหารอากาศ

ภาคผนวก ข

รายชื่อเอกสารที่ใช้ในการศึกษา

3736721560

CU Theses 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

รายชื่อเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. เอกสารเรื่อง “ร่างแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2557-2561” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)
2. เอกสารเรื่อง “มาตรฐานการศึกษา” (สำนักงานสภาการศึกษา, 2547)
3. เอกสารเรื่อง “European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning: Fifteen Quality Indicators” (Brussels, 2002)
4. เอกสารเรื่อง “Lifelong Learning in Higher Education” (Knapper & Cropley, 2000)
5. เอกสารเรื่อง “Proposal for a Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning” (Commission of the European Communities, 2006)
6. เอกสารเรื่อง “Lifelong Learning – Key Issues” (National Board of Employment, 1996)
7. เอกสารเรื่อง “Lifelong Learning Riding the Tiger” (Smith, J., & Spurling, A., 1999)
8. เอกสารเรื่อง “What Do We Know About Developing Lifelong Learners?” (Murphy, R., Tolley, H., & Wilmut, J. J., 2001)
9. เอกสารเรื่อง “Developing lifelong learning and self-directedness in higher education” (Candy, P.C., Crebert, R.G., and O’Leary, J., 1994)
10. เอกสารเรื่อง “Learning : the treasure within: report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century” (The International Commission on Education for the Twenty-first Century, 1996)
11. เอกสารเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (นิตยา สำเร็จผล, 2547)
12. เอกสารเรื่อง “การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” (ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน, 2554)
13. เอกสารเรื่อง “ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย” (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551)
14. เอกสารเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” (อารักษ์ อินทร์พยุ่ง, 2554)
15. เอกสารเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดลักษณะครูที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (รุสนันท์ แก้วตา, 2555)

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

16. เอกสารเรื่อง “อนาคตภาพรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน” (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2554)

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ภาคผนวก ค

การปรับแก้เครื่องมือสำหรับการวิจัย

3736721560

CU Theses 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 21 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาแบบสอบถามตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ตัวบ่งชี้	ดัชนีความ สอดคล้อง IOC	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ
เจตคติต่อการเรียนรู้		
เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้	1	เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้
มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท	1	มีความสุขกับการเรียนรู้
มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.8	มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้		
มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออกเขียนได้	1	
คิดคำนวณเบื้องต้นได้	1	
มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน	1	มีความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน
การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้	1	สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน
การสื่อสารกับผู้อื่นได้	1	มีความสามารถในการสื่อสาร
มีความสามารถในการแก้ปัญหา	1	ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง		
กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง	0.6	
นำตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้	0.8	เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเอง และพึ่งตนเองได้
ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ	0.6	สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล
การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล	1	สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่น่าสนใจได้

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตัวบ่งชี้	ดัชนีความ สอดคล้อง IOC	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ
จัดการและจัดวางลำดับความสำคัญของสิ่ง ที่จะเรียนรู้ได้	1	จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะ เรียนรู้ได้
มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และสรุป ประเด็นการเรียนรู้	0.8	สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้
สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้ เกิดประโยชน์ได้	1	สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิด ประโยชน์ได้
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้		
ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น	1	ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
มีระเบียบวินัย รอบคอบ	0.8	มีระเบียบวินัย รอบคอบ
มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้	0.6	มีความสามารถในการปรับตัวให้ เกิดการเรียนรู้
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	
มีความรับผิดชอบ	1	มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้
มีเป้าหมายในชีวิต	1	มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต
สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้	1	
มีความเป็นจิตอาสา พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น	1	มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ ความรู้
ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต		
มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว	1	มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว
มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย	0.8	มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่ อยู่อาศัย
มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีใน พื้นที่	0.8	
มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1	มีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการ ประกอบอาชีพ
มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิ	1	

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตัวบ่งชี้	ดัชนีความ สอดคล้อง IOC	การปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ
และสวัสดิการของพลเมือง		
สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทันที	1	สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้
มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง	1	
มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง	0.8	
สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่	0.8	

3736721560

ภาคผนวก ง

เครื่องมือสำหรับการวิจัย

3736721560

CU Theses 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

แบบสอบถาม

ระดับการปฏิบัติการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน” ระดับคุชฎีบัณฑิต สาขา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยพฤติกรรม/คุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแบบสอบถามเกิดจากการสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของท่าน
3. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงและเติมคำในช่องว่าง

เพศ 1) ชาย 2) หญิง

อายุ ปี

ภูมิลำเนา 1) กรุงเทพฯ และปริมณฑล 2) ภาคกลาง
 3) ภาคเหนือ 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 5) ภาคใต้

ระดับการศึกษา 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย 4) ปวช. / ปวส. /อนุปริญญา
 5)ปริญญาตรี 6) สูงกว่าปริญญาตรี

3736721560

CD :Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดของท่าน โดยมีระดับดังนี้

- 1 หมายถึง ท่านไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น
- 2 หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมนั้นหรือนาน ๆ ครั้ง
- 3 หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมนั้นในบางครั้ง
- 4 หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยแต่ไม่ประจำ
- 5 หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเป็นประจำจนเป็นนิสัย

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	น้อยที่สุด → มากที่สุด				
1. เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้	1	2	3	4	5
2. มีความสุขกับการเรียนรู้	1	2	3	4	5
3. มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
4. มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้	1	2	3	4	5
5. คิดคำนวณเบื้องต้นได้	1	2	3	4	5
6. มีความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน	1	2	3	4	5
7. สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน	1	2	3	4	5
8. มีความสามารถในการสื่อสาร	1	2	3	4	5
9. ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา	1	2	3	4	5
10. กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	2	3	4	5
11. เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเอง และพึ่งตนเองได้	1	2	3	4	5
12. สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล	1	2	3	4	5
13. สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่สนใจได้	1	2	3	4	5
14. จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้	1	2	3	4	5
15. สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้	1	2	3	4	5
16. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้	1	2	3	4	5
17. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	1	2	3	4	5
18. มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้	1	2	3	4	5

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	น้อยที่สุด → มากที่สุด				
19. มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้	1	2	3	4	5
20. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	2	3	4	5
21. มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้	1	2	3	4	5
22. มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต	1	2	3	4	5
23. สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้	1	2	3	4	5
24. มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้	1	2	3	4	5
25. มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว	1	2	3	4	5
26. มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย	1	2	3	4	5
27. มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่	1	2	3	4	5
28. มีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ	1	2	3	4	5
29. มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง	1	2	3	4	5
30. สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้	1	2	3	4	5
31. มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
32. มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง	1	2	3	4	5
33. สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่	1	2	3	4	5

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรายข้อคำถาม

3736721560

CU Theslis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 22 ค่าความเที่ยง และค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Cronbach's alpha= 0.94)	item-total correlation	t statistic	ผลสรุป
ด้านที่ 1 เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) (Cronbach's alpha=0.71)			
เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้	0.61	9.55	ใช้งานได้
มีความสุขกับการเรียนรู้	0.47	1.92	ใช้งานได้
มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.53	8.55	ใช้งานได้
ด้านที่ 2 ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL) (Cronbach's alpha=0.75)			
มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้	0.36	11.30	ใช้งานได้
คิดคำนวณเบื้องต้นได้	0.38	9.85	ใช้งานได้
มีความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน	0.56	9.99	ใช้งานได้
สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน	0.36	10.74	ใช้งานได้
มีความสามารถในการสื่อสาร	0.58	13.08	ใช้งานได้
ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา	0.64	14.52	ใช้งานได้
ด้านที่ 3 ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) (Cronbach's alpha=0.82)			
กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง	0.65	13.51	ใช้งานได้
เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเอง และพึ่งตนเองได้	0.45	12.02	ใช้งานได้
สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล	0.64	13.93	ใช้งานได้
สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่สนใจได้	0.57	13.05	ใช้งานได้
จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้	0.58	13.05	ใช้งานได้
สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้	0.60	12.94	ใช้งานได้
สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้	0.58	11.75	ใช้งานได้
ด้านที่ 4 ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT) (Cronbach's alpha=0.86)			
ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	0.69	13.23	ใช้งานได้
มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้	0.69	12.62	ใช้งานได้

3736721560

CU_Thesisis_5684231427_dissertation / rev: 05082562_00:49:15 / seq: 12

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Cronbach's alpha= 0.94)	item-total correlation	t statistic	ผลสรุป
มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้	0.76	15.15	ใช้งานได้
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.53	11.90	ใช้งานได้
มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้	0.67	13.17	ใช้งานได้
มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต	0.59	12.30	ใช้งานได้
สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้	0.45	12.16	ใช้งานได้
มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้	0.43	11.14	ใช้งานได้
ด้านที่ 5 ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN) (Cronbach's alpha=0.85)			
มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว	0.61	11.19	ใช้งานได้
มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย	0.62	10.85	ใช้งานได้
มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่	0.48	11.89	ใช้งานได้
มีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ	0.61	11.44	ใช้งานได้
มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการ ของพลเมือง	0.51	11.34	ใช้งานได้
สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้	0.68	10.50	ใช้งานได้
มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่าง ต่อเนื่อง	0.80	11.64	ใช้งานได้
มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือ ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง	0.43	11.56	ใช้งานได้
สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้าง สมรรถนะใหม่	0.54	11.14	ใช้งานได้

3736721560

ภาคผนวก ฉ

ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3736721560

CU Theslis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามเพศ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		t	p	การเปรียบเทียบ
				Levene	p			
การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม								
ผู้ชาย	2407	3.83	0.64	6.73	.01	-4.48	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	3.91	0.61					
เจตคติต่อการเรียนรู้								
ผู้ชาย	2407	4.08	0.74	.69	.404	-3.73	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	4.16	0.72					
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้								
ผู้ชาย	2407	3.67	0.77	3.48	.062	-5.17	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	3.78	0.75					
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								
ผู้ชาย	2407	3.81	0.72	8.826	.00	-3.66	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	3.89	0.69					
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้								
ผู้ชาย	2407	3.83	0.68	3.92	.05	-4.70	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	3.92	0.65					
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต								
ผู้ชาย	2407	3.85	0.68	9.01	.003	-2.91	.00	ผู้หญิงสูงกว่า
ผู้หญิง	2421	3.91	0.63					

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามช่วงอายุ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.86	0.45	178.19	.00	155.67	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > วัยเรียน 3) วัยทำงาน < > วัยรุ่น 4) วัยรุ่น > วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.98	0.41					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.03	0.57					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.61	0.75					
เจตคติต่อการเรียนรู้								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.99	0.58	94.82	.00	130.31	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > ทุกวัย 3) วัยรุ่น > วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	4.21	0.57					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.33	0.62					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.87	0.88					
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.75	0.57	196.96	.00	260.13	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > วัยเรียน 3) วัยทำงาน < > วัยรุ่น 4) วัยรุ่น > วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.97	0.50					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	3.92	0.69					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.33	0.88					

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.77	0.60	119.31	.00	129.55	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > วัยเรียน 3) วัยทำงาน <> วัยรุ่น 4) วัยรุ่น > วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.98	0.50					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.02	0.66					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.59	0.82					
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.85	0.52	126.28	.00	98.68	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > ทุกวัย 3) วัยรุ่น > วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.95	0.48					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.04	0.62					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.66	0.79					
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต								
วัยเรียน < 15 ปี	323	3.97	0.55	104.42	.00	76.52	.00	1) ผู้สูงอายุ < ทุกวัย 2) วัยทำงาน > วัยรุ่น 3) วัยทำงาน <> วัยเรียน 4) วัยรุ่น <> วัยเรียน
วัยรุ่น 15-21 ปี	1289	3.93	0.48					
วัยทำงาน 22-59 ปี	1612	4.01	0.63					
วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	1604	3.69	0.77					

3736721560

CU Thesais 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามระดับ

การศึกษา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.71	0.64	32.05	.00	79.75	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี >ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี>มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา 3) ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา>มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย>มัธยมศึกษาตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.93	0.49					
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	701	4.00	0.48					
ปริญญาตรี	1438	4.10	0.43					
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.25	0.43					
เจตคติต่อการเรียนรู้								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.97	0.73	24.48	.00	71.74	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี >ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี>มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา 3) ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา>มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	4.15	0.63					
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	701	4.25	0.58					
ปริญญาตรี	1438	4.37	0.52					
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.63	0.47					

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
								4) มัธยมศึกษาตอนปลาย > มัธยมศึกษาตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.57	0.73	35.91	.00	81.50	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี > ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี > มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ปวส./อนุปริญญา 3) ปวช./ปวส./อนุปริญญา > มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย > มัธยมศึกษาตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.88	0.59					
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	701	3.94	0.57					
ปริญญาตรี	1438	4.06	0.50					
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.19	0.55					
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.67	0.75	27.78	.00	60.82	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี > ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี > มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ปวส./อนุปริญญา
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.92	0.58					
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	701	4.00	0.57					

3736721560

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
ปริญญาตรี	1438	4.08	0.52					3) ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา> มัธยมศึกษาตอนต้น- ปลาย 4) มัธยมศึกษาตอน ปลาย>มัธยมศึกษา ตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.26	0.52					
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.73	0.69	19.13	.00	56.93	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี >ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี> มัธยมศึกษาตอนต้น- ปลาย, ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา 3) ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา> มัธยมศึกษาตอนต้น- ปลาย 4) มัธยมศึกษาตอน ปลาย>มัธยมศึกษา ตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.93	0.55					
ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	701	3.98	0.53					
ปริญญาตรี	1438	4.10	0.50					
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.22	0.51					
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต								
มัธยมศึกษาตอนต้น	537	3.74	0.70	19.64	.00	44.85	.00	1) สูงกว่าปริญญาตรี >ทุกกลุ่ม 2) ปริญญาตรี>
มัธยมศึกษาตอนปลาย	941	3.91	0.53					

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		F	p	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
				Levene	p			
ปลาย								มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย, ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา 3) ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา>มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย>มัธยมศึกษาตอนต้น 5) มัธยมศึกษาตอนต้น < ทุกกลุ่ม
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	701	3.97	0.56					
ปริญญาตรี	1438	4.06	0.51					
สูงกว่าปริญญาตรี	194	4.20	0.48					

3736721560

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยรายด้านจำแนกตามลักษณะชุมชน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต	n	M	SD	Test of homogeneity of variances		t	p	การเปรียบเทียบ
				Levene	p			
การเรียนรู้ตลอดชีวิตภาพรวม								
ชุมชนเมือง	2660	3.95	.58	27.36	.00	10.83	0.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.76	.65					
เจตคติต่อการเรียนรู้								
ชุมชนเมือง	2660	4.25	0.66	27.27	.00	13.49	.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.97	0.79					
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้								
ชุมชนเมือง	2660	3.88	0.69	72.40	.00	15.64	.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.54	0.81					
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								
ชุมชนเมือง	2660	3.93	0.68	16.93	.00	9.02	.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.75	0.73					
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้								
ชุมชนเมือง	2660	3.95	0.64	13.03	.00	8.90	.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.78	0.68					
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต								
ชุมชนเมือง	2660	3.92	0.63	7.18	.01	5.14	.00	ชุมชนในเมืองสูงกว่า
ชุมชนชนบท	2168	3.82	0.68					

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

ภาคผนวก ข

คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

3736721560

CU Theslis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

คู่มือ

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของพลเมืองไทย

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ บพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำริว่า การที่จะให้ประเทศก้าวหน้าได้จะต้องเท่าทัน วิทยาการต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่ล้าสมัย ทั้งนี้ การศึกษาไม่มีวันสิ้นสุด เพราะวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ การที่จะก้าวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก

จึงต้องศึกษาอยู่ตลอด อันเป็นการต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา ณ ห้องประชุมโรงเรียนจิตรลดา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2523 ความตอนหนึ่งว่า

“...ฉะนั้น ถึงวาระหนึ่งที่จะต้องถือว่าได้ความรู้พอสมควรที่จะพึ่งตนเองได้ ในการปฏิบัติทั่ว ๆ ไปก็ถือว่าการจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ก็เป็นผู้ที่มีความรู้เพียงพอสำหรับที่จะอุ้มชูตัวเอง ที่จะนำตัวไปเพื่อเผชิญปัญหาต่าง ๆ ของชีวิต ตามความจริงนั้น เราจะต้องฟันฝ่าอุปสรรคไปเรื่อย จะต้องเป็นผู้อุปการะตลอดไป ไม่ใช่เมื่อผ่านการศึกษาในโรงเรียนมัธยมแล้ว จะมีความสามารถเต็มที่ แต่มีหลักตามที่กล่าวเมื่อตะกี้ว่า ความรู้ที่ได้รับทั้งในด้านวิชาการ ทั้งในด้านความประพฤติ รู้จักวางตัวให้ดีนั้น เป็นสิ่งที่จะนำไปโดยสวัสดิภาพให้ผ่านชีวิตไปได้...”

คำนำ

คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน” ของนางสาวศรัญญา รณศิริ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษานอกกระบวนโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรื่องตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

คู่มือฉบับนี้พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาตัวบ่งชี้และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เพื่อพัฒนา **เครื่องมือทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย** ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ใช้ คู่มือฉบับนี้ ได้แก่ ประชาชนคนไทยทุกคน ในการใช้ประเมินระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเอง แล้วนำมาแปลผลเทียบกับเกณฑ์การแปลผลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย พร้อมทั้งสามารถศึกษาแนวทางการพัฒนาตนเอง ในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พัฒนาทักษะความสามารถที่จำเป็น แสวงหาข้อมูลหรือความคิดที่เป็นประโยชน์ สร้างลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตให้มีความสุข นอกจากนี้คู่มือฉบับนี้ยังได้นำเสนอแนวทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ ซึ่งสามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับการปฏิบัติสามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้พัฒนาประชาชนในพื้นที่

ผู้จัดทำหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะก่อให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ทำให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในตนเอง และพร้อมเอื้อประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อไป

ศรัญญา รณศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
การใช้เครื่องมือ	2
แบบทดสอบการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย	3
เกณฑ์การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต	5
แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต	7
ระดับบุคคล: แนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	7
ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ: แนวทางการให้การสนับสนุน	13
ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	

3736721560

CT:Thesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและอิสระตั้งแต่เกิดจนตาย เกิดอย่างเป็นระบบหรือไม่เป็นระบบก็ได้ และเป็นการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะความสามารถในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุขในการดำรงชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ตลอดจนจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

การวัดการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

เครื่องมือวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเมินพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ที่สะท้อนถึงกระบวนการภายในของตัวบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ 3) ด้านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ด้านลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ และ 5) ด้านความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถใช้วัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ส่วนประกอบของคู่มือการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

1. **การใช้เครื่องมือ** ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอวิธีการใช้เครื่องมือ ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วัดระดับปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 2) การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. **แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต** ในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ แนวทางในพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

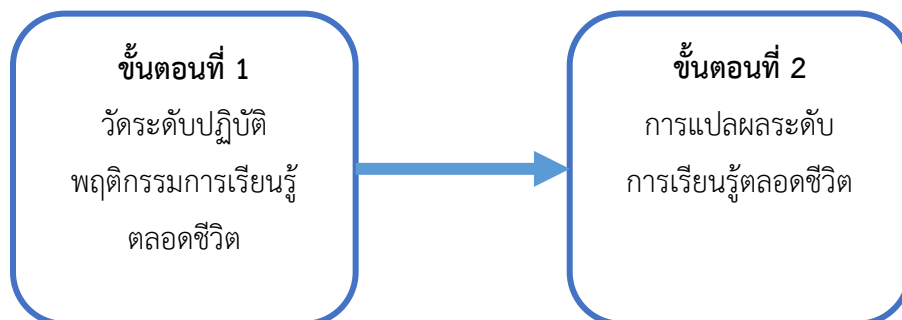

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การใช้เครื่องมือวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในการใช้เครื่องมือวัดระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีขั้นตอน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วัดระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

- ผู้ตอบแบบทดสอบตอบข้อมูลให้ครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และอายุ และข้อความถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำนวน 33 ข้อ
- รวมคะแนนที่ได้ทั้ง 33 ข้อ

ขั้นตอนที่ 2 การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

- เลือกกลุ่มตามเพศ และช่วงอายุ โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม
 - เพศชาย อายุต่ำกว่า 60 ปี
 - เพศชาย อายุ 60 ปีขึ้นไป
 - เพศหญิง อายุต่ำกว่า 60 ปี
 - เพศหญิง อายุ 60 ปีขึ้นไป
- แปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามคะแนนที่ได้ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

3736721560

วัดระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

- ระบุตัวตน เพศชาย อายุต่ำกว่า 60 ปี เพศชาย อายุ 60 ปีขึ้นไป
 เพศหญิง อายุต่ำกว่า 60 ปี เพศหญิง อายุ 60 ปีขึ้นไป

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของท่านมากที่สุด

- 1 = ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น 2 = ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง
 3 = ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นในบางครั้ง 4 = ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยแต่ไม่ประจำ
 5 = ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเป็นประจำทุกวัน

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	ไม่ปฏิบัติ	→ ทำเป็นประจำ			
1. เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้	1	2	3	4	5
2. มีความสุขกับการเรียนรู้	1	2	3	4	5
3. มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
4. มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้	1	2	3	4	5
5. คิดคำนวณเบื้องต้นได้	1	2	3	4	5
6. มีความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษา ประเทศเพื่อนบ้าน	1	2	3	4	5
7. สามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ใน ชีวิตประจำวัน	1	2	3	4	5
8. มีความสามารถในการสื่อสาร	1	2	3	4	5
9. ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา	1	2	3	4	5
10. กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	2	3	4	5
11. เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเอง และพึ่งตนเองได้	1	2	3	4	5
12. สามารถตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล	1	2	3	4	5
13. สามารถสืบค้นและแสวงหาข้อมูลที่สนใจได้	1	2	3	4	5
14. จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้	1	2	3	4	5
15. สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้	1	2	3	4	5

3736721560

CD :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	ไม่ปฏิบัติ → ทำเป็นปกติ				
16. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้	1	2	3	4	5
17. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	1	2	3	4	5
18. มีระเบียบวินัย รอบคอบในการเรียนรู้	1	2	3	4	5
19. มีความสามารถในการปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้	1	2	3	4	5
20. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	2	3	4	5
21. มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้	1	2	3	4	5
22. มีเป้าหมายการเรียนรู้ในชีวิต	1	2	3	4	5
23. สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้	1	2	3	4	5
24. มีความเป็นจิตอาสาแนะนำเพื่อให้ความรู้	1	2	3	4	5
25. มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว	1	2	3	4	5
26. มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย	1	2	3	4	5
27. มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่	1	2	3	4	5
28. มีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ	1	2	3	4	5
29. มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง	1	2	3	4	5
30. สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้	1	2	3	4	5
31. มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
32. มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง	1	2	3	4	5
33. สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่	1	2	3	4	5
	จำนวนข้อรวม (ข้อ)				
	คะแนนรวม (คะแนน)				
	คะแนนรวมทั้งหมด (คะแนน)				

การแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

เมื่อทำแบบวัดระดับการปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยแล้ว ให้ท่านรวมคะแนนของทั้งชุดแล้วนำผลคะแนน มาแปลผลระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของท่านให้ตรงกับตัวตนของท่าน ได้ดังนี้

เพศชาย	คะแนน	ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
อายุต่ำกว่า 60 ปี 	ตั้งแต่ 144 ขึ้นไป	สูง
	135 - 143	ค่อนข้างสูง
	129 - 134	ปานกลาง
	118 - 128	ค่อนข้างต่ำ
	ต่ำกว่า 118	ต่ำ

เพศชาย	คะแนน	ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
อายุ 60 ปี ขึ้นไป 	คะแนน 138 ขึ้นไป	สูง
	132 - 137	ค่อนข้างสูง
	120 - 131	ปานกลาง
	96 - 119	ค่อนข้างต่ำ
	ต่ำกว่า 96	ต่ำ

3736721560

CT :Thesis 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

เพศหญิง	คะแนน	ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
อายุต่ำกว่า 60 ปี 	ตั้งแต่ 145 ขึ้นไป	สูง
	137 - 144	ค่อนข้างสูง
	132 - 136	ปานกลาง
	122 - 131	ค่อนข้างต่ำ
	ต่ำกว่า 122	ต่ำ

เพศหญิง	คะแนน	ระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
อายุ 60 ปี ขึ้นไป 	ตั้งแต่ 139 ขึ้นไป	สูง
	132 - 138	ค่อนข้างสูง
	123 - 131	ปานกลาง
	97 - 122	ค่อนข้างต่ำ
	ต่ำกว่า 97	ต่ำ

3736721560

แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำแนะนำต่อไปนี้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชนพลเมืองไทย สำหรับผู้ที่มีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ระดับปานกลางถึงต่ำ สามารถศึกษาแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 5 ด้าน และนำไปปรับใช้เพื่อยกระดับให้ตนเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้ที่มีระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุด สามารถเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ด้วยการศึกษานำทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาเจตคติต่อการเรียนรู้

- เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ คือ การมองว่าการเรียนรู้คือสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับวิถีชีวิตประจำวันที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เชื่อว่าการเรียนรู้นั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จของชีวิตตามเป้าหมาย
- มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท คือ การมีความรู้สึกสบายใจ เพลินเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุกเมื่อได้เรียนรู้ ไม่ว่าจะการเรียนรู้นั้นจะเป็นเรื่องใดก็ตามก็ล้วนมีความหมายที่สร้างประสบการณ์ให้กับชีวิต
- มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง คือ การพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิม เพื่อสนองความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุข

วัยเรียน/วัยรุ่น	วัยแรงงาน	วัยผู้สูงอายุ
พัฒนาตนเองให้เกิดความรักในการเรียนรู้	มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่ามีความสำคัญ	หาโอกาสในการสร้างความรู้ใหม่ให้กับตนเองอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาทักษะและความสามารถในการเรียนรู้

- มีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ คือ มีความรู้ความเข้าใจในภาษาไทยสามารถผสมพยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวสะกดเป็นคำและแต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง เข้าใจความหมายของคำและประโยค สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์
- คิดคำนวณเบื้องต้นได้ คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข มีตรรกะทางคณิตศาสตร์ สามารถประมวลข้อมูลที่เป็นตัวเลขได้
- มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน คือ มีความรู้พื้นฐานในภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย รู้คำศัพท์พื้นฐานที่นิยมใช้ในภาษานั้น ๆ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต
- การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้ คือ ความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความเข้าใจสามารถใช้ เทคโนโลยีและสารสนเทศเหล่านั้นอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
- การสื่อสารกับผู้อื่นได้ คือ ความสามารถในการเป็นผู้รับข้อมูลและสามารถถ่ายทอดข้อมูลที่รับมาให้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนด้วย ด้วยรูปแบบหรือวิธีการใดก็ได้ โดยผู้รับข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด
- มีความสามารถในการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการใช้เนื้อหา ข้อมูล หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้จัดการกับข้อสงสัย ข้อขัดข้อง หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัยเรียน/วัยรุ่น	วัยแรงงาน	วัยผู้สูงอายุ
พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ และการสื่อสารในภาษาที่สนใจ	เห็นประโยชน์ และมีความรู้สึกรักคิดต่อตนเองในการเป็นผู้สื่อสารอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์	นำความรู้ ความสามารถในตนเองที่มี ใช้ในการแสดงความคิดเพื่อสื่อสารและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21		

การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ สามารถกำหนดผลลัพธ์หรือสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน และมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการนำพาตนเองให้ไปสู่ผลลัพธ์ที่ตั้งไว้
- นำตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ คือ ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และสามารถดูแลตนเอง ดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์
- ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ คือ ความสามารถในการค้นหาความชัดเจนในเรื่องที่สนใจหรือสงสัย ด้วยกระบวนการใช้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ประกอบการค้นหา
- การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล คือ ความสามารถในการสืบเสาะ ค้นหาเนื้อหาข้อมูลที่ตนเองต้องการด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีพร้อมกัน เช่น การสอบถามหรือสัมภาษณ์จากตัวบุคคล การค้นหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น
- จัดการและจัดวางลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ คือ ความสามารถในการพิจารณา และตัดสินใจเลือกกระทำตามลำดับความจำเป็น สามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ผ่านไปอย่างราบรื่น รวมถึงความสามารถในการบริหารเวลาในการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และสรุปประเด็นการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการทบทวน ไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมีการแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน แล้วนำข้อมูลที่ประโยชน์มาใช้ในการดำเนินชีวิต
- สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ คือ ความสามารถในการบูรณาการ ใช้ข้อมูล ความรู้ ที่ได้มาในรูปแบบต่าง มาสู่การปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วัยเรียน/วัยรุ่น	วัยแรงงาน	วัยผู้สูงอายุ
หาสิ่งที่ตนเองรัก ค้นหาวิธีการเรียนรู้ เพื่อต่อยอดเป็นงานที่สร้างรายได้ตามความสนใจของตนเอง	สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ เช่น การอ่านหนังสือ การเดินทาง มีนิสัยสงสัยใคร่รู้ และทำทนายตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่	พัฒนาตนเองให้สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่สนใจได้

การมีลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการเรียนรู้

- ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น คือ การมุ่งแสวงหาข้อมูลหรือความรู้เพิ่มเติม ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่สงสัย หรือมีความเข้าใจไม่ชัดเจน รวมถึงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ
- มีระเบียบวินัย รอบคอบ คือ สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามแบบแผนกฎเกณฑ์ที่วางไว้ มีความระมัดระวัง เตรียมทุกอย่างไว้อย่างพร้อมเพรียง และพิจารณาผลรอบด้านอย่างถี่ถ้วนในการเรียนรู้
- มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถ ตามวิถีชีวิต
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดได้หลากหลาย แปลกใหม่จากเดิม นำไปสู่การคิดค้นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงพัฒนาที่สิ่งที่มีอยู่เดิมในมุมมองที่แตกต่าง
- มีความรับผิดชอบ คือ การยอมรับทั้งผลดีและผลเสียของผลลัพธ์ ปรากฏการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ มีความภาคภูมิใจต่อผลงานการเรียนรู้ไม่ว่าผลงานนั้นอาจจะมีข้อผิดพลาดหรือประสบความสำเร็จขั้นสูงสุด
- มีเป้าหมายในชีวิต คือ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ มองเห็นเป้าหมายในอนาคตและสามารถที่จะจินตนาการมองเห็นภาพความสำเร็จตามเป้าหมายที่คิดไว้ได้
- สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ คือ การมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น และเชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นล้วนมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งตนเองสามารถช่วยเหลือ เติมเต็มหรือสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลเหล่านั้นเรียนรู้ได้
- ความเป็นจิตอาสาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่น คือ การพร้อมเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่นอย่างเต็มใจ พร้อมเสียสละเวลาเพื่อให้คนอื่นได้เรียนรู้จากตนเอง

วัยเรียน/วัยรุ่น	วัยแรงงาน	วัยผู้สูงอายุ
เปิดโอกาสให้ตนเองได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน	เห็นคุณค่าของความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นสนใจการเรียนรู้
	เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นสนใจการเรียนรู้	

3736721560

CT Thesiss 5684231427 dissertation / rev: 05082562 00:49:15 / seq: 12

การพัฒนาความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- มีทักษะในการดำรงชีวิต และมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว คือ มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ที่นำมาปรับใช้ ทำให้สภาวะทางกาย จิต มีความสมบูรณ์ มีการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข
- มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่อยู่อาศัย คือ มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม บริบทของชุมชนหรือสังคมที่ตนเองอยู่อาศัย
- มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ คือ มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่แสดงออกทางพฤติกรรม และกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความเจริญงอกงามให้ชุมชน
- มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ คือ มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ และความสามารถในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมที่สนใจได้อย่างเชี่ยวชาญ มีความชำนาญ และมีความสามารถในการสร้างอาชีพได้
- มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง คือ มีข้อมูล เนื้อหา สารระ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง ตลอดจน ข่าวสาร เหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม
- สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้ คือ การรู้จักตนเอง มีความสามารถในการดึงความรู้ ศักยภาพที่สะสมอยู่ภายในจากกระบวนการเรียนรู้ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างทันที่
- มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง คือ มีข้อมูล ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ใช้วิธีการค้นหาและพัฒนาความรู้ที่หลากหลาย ไม่หยุดนิ่ง

- มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง คือ การมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดเรียนเวลา ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยอมรับและเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
- สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่ คือ มีความสามารถในการพัฒนาฝีมือในงานหรือกิจกรรมตามความสนใจให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีความต้องการในการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ

วัยเรียน/วัยรุ่น	วัยแรงงาน	วัยผู้สูงอายุ
ทำความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับธรรมชาติรอบตัว	ใฝ่หาความรู้ใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม	เข้าใจสังคมที่เปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้
เรียนรู้การเป็นพลเมืองโลกที่ดี	เป็นแบบอย่างการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองโลก	
สั่งสมความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต	พัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มพูนทักษะที่ส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะในการทำงาน	ถ่ายทอดความรู้ที่มีในตนเองสู่คนรุ่นหลัง และเรียนรู้ทักษะและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่

3736721560

แนวทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

การทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพนั้น ย่อมต้องมีปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เดิบทเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลกที่มีคุณภาพ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ ดังนี้

การเติบโตของบุคคลย่อมต้องอาศัยพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ได้พบเจอหลังลืมตาดูโลก เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลหรือความคิดต่าง ๆ และวางรากฐานชีวิต ดังนั้นการที่จะให้บุคคลคนหนึ่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ครอบครัวควรมีบทบาทดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ ให้สมาชิกได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนับสนุนให้ได้เรียนรู้ตามความสามารถในทุกรูปแบบ
2. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ พ่อแม่ต้องถ่ายทอดให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี พร้อมทั้งจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่สมาชิก

ชุมชนเป็นหน่วยต่อมาที่บุคคลจะได้พบเจอเมื่อออกจากครอบครัว หากขาดกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลก็จะขาดความต่อเนื่องและไม่เห็นผล ดังนั้นในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ชุมชนควรดำเนินการ ดังนี้

1. มีกระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน มีการถ่ายทอดข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่นโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
2. มีสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน
3. มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มตามความสนใจของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างชุมชน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยที่แตกต่างกัน
4. ชุมชนควรมีบุคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีบุคคลที่เป็นแบบอย่างการเรียนรู้ แสดงออกถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในชุมชน

5. มีผู้นำในการเรียนรู้ที่สามารถให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชนได้ และมีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้แก่คนรุ่นหลัง จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลมีความยั่งยืน

การมีนโยบายและระบบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสม ทำให้พลเมืองเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพราะนโยบายจะทำให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. การส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานหรืออาชีพขึ้นในชุมชน
2. การมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ราคาถูกลงและครอบคลุมในทุกพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูล
3. มีการให้รางวัลกับบุคคลหรือชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ที่ดี
4. ส่งเสริมให้มีกิจกรรม/โครงการในชุมชนที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเรียนรู้
5. ให้ความสำคัญกับความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษา
6. ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของคนในชุมชน

ผลของการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในตนเอง และพร้อมเอื้อประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น เปรียบเสมือนต้นไม้ที่เติบโต แข็งแรง กำลังบานสะพรั่ง ชูกิ่งก้านสาขางดงาม เป็นร่มเงา ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และยังเอื้อประโยชน์จากผลของการเติบโตให้กับสิ่งอื่น นั่นคือการทำหน้าที่ของชีวิตที่สมบูรณ์

3736721560

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวศรัญญา รณศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 11 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2526
สถานที่เกิด	จ.นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	จบปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขามัธยมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิชาเอกคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโท ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาการวัดและประเมินผลทางการ ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3736721560

CD IThesis 5684231427 dissertation / recv: 05082562 00:49:15 / seq: 12